

R

REVUE
NAPĚTÍ a
HUMORU

6

ROČNÍK 1

VŠECHNO
BYLO
JINAK

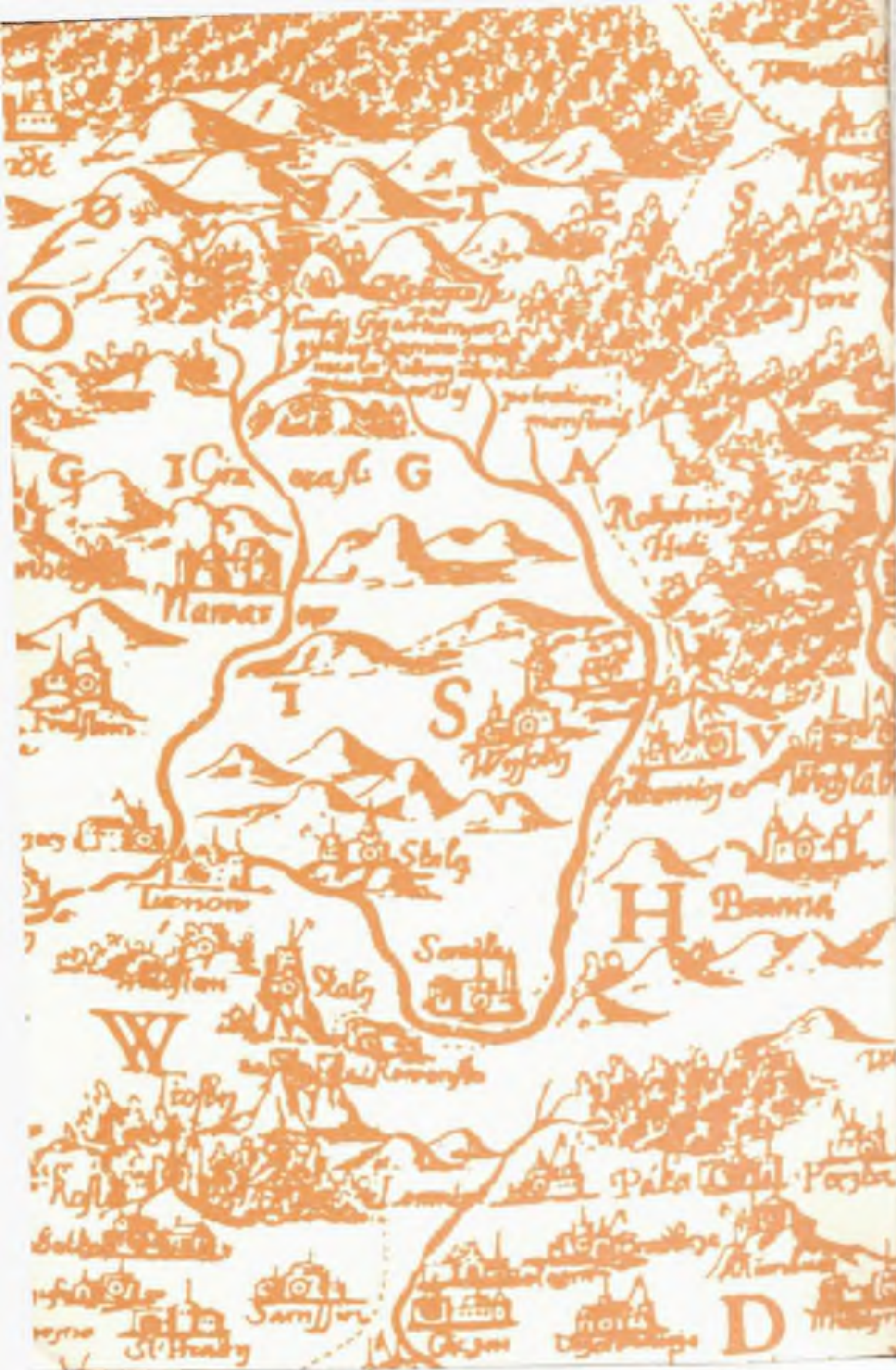
VŠECHNO
JE
JINAK

VŠECHNO
BUDE
JINAK

JIŘÍ HOCHMANN

KONFRONTACE

REVUE NAPĚTÍ a HUMORU

6. číslo
15. prosinec 1979
Ročník I
Curych
Šéfredaktor
Vladimír Škutina
Grafik
Dominik Wallenfels

OBSAH

Jiří Hochman
VŠECHNO BYLO JINAK
VŠECHNO JE JINAK
VŠECHNO BUDE JINAK

Koláže připravil
známý ilustrátor
z Československa,
jehož jméno neuvádíme
Dalšími ilustracemi
známých českých
malířů a ilustrátorů
doplnil
Dominik Wallenfels

C by Jiří Hochman, U.S.A.
I by známý ilustrátor,
Československo

D

Dotaz na Radio Jerevan:

„Je to pravda, že v Kostelci
zastřelil Hanzelka Rusa? ”

Odpověď:

„Je to v principu pravda, ale
vyžaduje to určitá upřesnění.
Zprvė to nebyl Hanzelka, nýbrž Zikmund.
Zadruhé to nebylo v Kostelci, nýbrž
v Kostnici. Zatřetí ho nezastřelil,
nýbrž upálil. A začtvrté to nebyl
Rus, ale Hus.”

Srpen 1968

Tato kniha, motivovaná slátaninou zvanou „Bílá kniha o kontrarevoluci v Československu“, vznikla v okupační normalizaci a patří do ní. Napsat něco na ten způsob mě myslím napadlo v té chvíli, když jsme počátkem září 1968 handlovali s Jirkou Hanákem svůj vlastní psací stroj za kilo padavek s jakýmsi oberlajtnerem sovětské vzdušné pěchoty, který nám v té době ve jménu internacionalismu kálel nahoře v redakci do šuplat. Ke stroji nám přidal Bílou knihu, kde, jak známo, bylo všechno dokonale jinak.

Tato práce obsahuje 32 z více než padesáti krátkých satirických a humoristických próz, které jsem napsal mezi květnem 1969 /zastavení Reportéra/ a 31. lednem 1972, kdy nás všechny, kteří jsme ještě nebyli v Ruzyni, vybrala Státní bezpečnost. Samozřejmě, při domovní prohlídce zabavili každý popsaný papír a nikdy nic nevrátili. Také originál tohoto rukopisu i s kopiemi je dosud buď v Ruzyni, nebo na generální prokuratuře, kde jsem se po propuštění z vyšetřovací vazby marně dožadoval jeho vrácení.

Devatenáct povídek se různým způsobem dochovalo v původním znění a jedna z nich dokonce našla v roce 1973 cestu do Listů. Zbytek jsem se vynasnažil zrekonstruovat, zčásti ještě doma a zčásti už v USA. Zbývá však ještě asi dvacet prací, z nichž si některé dostatečně nepamatuji a na jiné si netroufám, protože by postrádaly spontánnost původní verze. Jedna práce vznikla dodatečně.

Povídky „Kája nemohl myslet na všechno“ a „Lektorský posudek“ byly myslím prvními fejetony literární samoobsluhy v roce 1970, i když kolovaly anonymně. Obě práce doma existují i v luxusní nahrávce.

Díky všem, kteří byli u toho a zůstali v původní podobě.

Leden 1977

Wzauamujem weltu radoſt
Zetnu ženu peniazy doſt
Krátkom času wer do kance
Ktat bohatym ſa ſtaneš,
Beſti tobě dobre přeje
V laſta ſe natě ſměje.

VŠECHNO BYLO JINAK

Š

ŠEROVĚK S KOREKTURAMI

Češi se do Čech nehrnuli. Už na začátku to bylo opatrné plemeno. Ani když tam už byli, nevypadalo to, že tam zůstanou. Snad zpočátku mysleli, že tam jen přezimují. Když to všechno čteme, přímo nás zarazí, jakou měli k té zeměpisné poloze nedůvěru. Jednu chvíli se vojvoda Krok musel dovolávat i dřevěných dědků, aby veřejnost uklidnil.

Dědkové byli nejvyšší autorita. Češi si je přinesli do Čech s sebou, zabalené do prostěradel. Dědkové byli po nejvíce duboví a olšovní a jejich funkce byla v podstatě poradní. Když mlčeli, ač dotázáni, chápalo se to jako souhlas. Bohužel, později dědky někdo spálil. Nejspíše za tuhé zimy, koncem března. Památka dědků zůstala však dobře zachována. Dnes máme místo nich Federální shromáždění a Českou národní radu.

Vojvodovi Krokovi se původně vládnout nechtělo. Bydlel ve Zbečnu, okres Rakovník, měl tři holky na vdávání a práce nad hlavu. Po smrti Čechové ho však někdo doporučil na Budčín, dědkové souhlasili a za Krokem poslali eskortu. Později se podobným způsobem dostal na

Vyšehrad i Přemysl ze Stanic, přičemž Libuše se možná s dědky ani neradila. O tom však později.

Praotec Čecha asi strhlo stěhování národů. Když v rodném pralese, patrně v Povislí, slezl jednou ze stromu, spatřil, jak se vůkol prohánějí na koních Turci a Kumáni. Zkušenější Langobardi, kteří tudy právě táhli pěšmo k západu, hlasitě na sebe volali: „To nejhorší teprve přijde!“

Za Langobardy spěchali Bajuvaři, netušíce ještě, že se z nich záhy stanou Švábi a že vynaleznou knedlíky. Praotec, tehdy v nejlepších letech, však slyšel, jak si zpívají: Wann ich kumm, wann ich kumm, wann ich wieda, wieda kumm. A to mu dodalo.

Křestním jménem Matvěj, z čehož se později vyvinulo naše české Matyáš, narodil se náš praotec někde ve východní Haliči, zvané tehdy Charvátsko, asi 590 let před křtem svatého Vladimíra. Nebylo tehdy ještě dubiska, k němuž by se přimkl, jelikož i na Rurika, a to ještě nebyl slovanský element, by Praotec musel čekat dalších čtyřista let. Matička Rus z pohostinných hvozdů nepospíchala.

Praotec tudíž, vida pospíchající Germány, zavolal bratra svého Lecha, shromáždil příbuzenstvo a vydal se také tím směrem. S Huny se naštěstí minuli, a to i když se pak jejich expedice vracela z Galie. Ostrogoti se mezitím přemístili do Itálie a situace byla zhruba připravena, aby náš Praotec splnil svou dějinnou úlohu. V Čechách právě bylo podstatně prázdné.

Cestou do Čech nemohli ovšem Češi ještě narazit na trosky Velehradu, protože král Ječmínek nebyl dosud ani počat. Na Moravě se nezdržovali, vzali to přes Jarměř rovnou do Nulší.

Na tomto místě je nutná koncese vědy politice. Je to nevyhnutelné, s dosavadním výkladem nadále neobstojí.

Zapomeňme na Říp: svádí nás to pouze na scestí.

Bylo to dobré, pokud to nikoho nedráždilo. Za dnešní konstelace je to však očividně elitářská teorie. Je to vytahování. Jací že my jsme to byli odjakživa fikusové! Slouží to jen k vyvyšování nad jiné zpřátelené národy, které si nevybraly svá sídliště, vylezše nejdříve na nějakou horu, ale byvše do nich naopak někým dokopány. Výrazně se to projevuje v písni „Bývali Čechové statní junáci“.

Ponechme tedy Říp Řípem a vezměme to z jedné vody na čisto. Čech a Lech, tehdy ještě pospolu, došli do Nuslí. Je to v dołfku, takže nic neviděli, vybírat si nemohli, brali, co bylo. Kromě toho poslal Čech podomka pro vodu a ten našel u Botiče mršinu lva s jedním ocasem. Bruncvík, samozřejmě, nikde.

Tím bude vyhověno oprávněným výtkám, kdeže se u nás, v našich malých poměrech, vlastně vzal lev s dvěma ocasy, když i v ruské mytologii, která by si to mohla mnohem spíše dovolit, mají všichni medvědi výhradně po jednom ocasu?

Ať se nám to líbí nebo ne, s dvěma ocasy jsme jen propadali chorobnému naparování. U ocasů se dokonce tu a tam začaly dělat i bambuličky a v jednom případě i uzel. A které třídě tato hra s ocasy sloužila?

Také Praotcovy poznámky, zaměřené k živočišné výrobě, by bylo dobré upravit pro dnešní potřeby. Kdyby tušil, co přijde, řekl by Praotec nejspíše toto:

„Při dodržování agrotechnických lhůt a příznivém počasí bude snad možné i v této poloze zajistit dostatek krmiva pro dobytek i pro část obyvatelstva.“

Zní to střízlivě, nikdo se nediví a nevyvolává to emoce. Takto jsme se mohli vyvarovat mnohých malérů v minulosti. Potřebovali jsme snad Čtyři artikuly, Dva tisíce slov, Defenestraci nebo tábor lidu na Řípu? Co jsme z toho nakonec měli?

Zbytek příběhu se obejde bez velkých úprav. Praotec se nakonec může na nějaký čas přestěhovat z Nuslí do Ctiněvsi a popel jeho uložen na Želivku - ať mají památkář pokoj. Krok ostatně poslal své trampy hledat Vyšehrad mezi poledne a východ, takže Budeč stejně nemohla být u Telče, to je zřejmé trucpodnik místního MNV.

Mezitím ovšem mladší bratr praotcův, Lech, odebral se z neznámých důvodů do Kouřimi a pak dokonce zpátky do Haliče. Zde patrně vzniklo rčení o národu na kolečkách, ale to ať si už vyřeší polská historická věda. My máme vlastních problémů habaděj. Ostatně v nové úpravě se nám Češi také stěhují z Nuslí do Ctiněvsi a ze Ctiněvsi na Vyšehrad, přičemž Krok ještě sídlil nějakou dobu ve Zbečně a jeho dcera nakonec vyměnila byt s někým na Pohoželci, takže si nemáme co předhazovat. Sbalit to všechno, pokud byl čas, a přestěhovat se aspoň do Lombardie nenapadlo nikoho, přičemž věštit uměl údajně všichni. Že měli nekvalitní dědky, to je výmluva po výtce chabá.

Samozřejmě, byl zde problém s Krovovými dcerami. Když se však Teta věnovala sbírání heřmánku a Kazi koupil Bivoj za jednoho kance z Kavčí hory, měla ještě Libuše dost času zvážit účelnost dosavadního usídlení. Pravda, byl to její nápad, přestěhovat se aspoň z pravého vltavského břehu na levý, ale co to vyřešilo?

To může posoudit každý sám podle svého pracovního zařazení.

Zbývá proslulý hadí zub, svatební dar Libušin statnému Bivoji. Zub měl chránit proti vědmám, proti bludnému koření a všem nočním příšerám.

Tento zub nám mnoho prospěchu nepřinesl. Spoléhájíce na hadí ústní ústroj, zpravidla jsme všechno vždycky zaspali. Hlavně ty noční příšery, pánové.

J

JAK TO BYLO POD HOSTÝNEM

Po smrti Sámově se federalizační snahy přenesly na Velehrad. V úředním styku byla zavedena kyrilika. Nový panovník, ač sám omezené gramotnosti, měl toto písmo, podobné rozsypanému čaji, raději než prostou latinku.

Na schůzích se muselo zpívat *Kyrie elejson* a dogmatické spory, v Čechách tak populární, byly zakázány. Dogma bylo nadále povoleno jenom jedno.

Na státní zaměstnance dopadly tvrdé prověrky. Kdo měl příbuzné v Bavorsku, musel jít, i když byl případně ochoten složit přísahu věrnosti třeba Atilovi. Na uprázdněná místa dosazoval Velehrad do státního aparátu Kumány. Podle jedné dobové kroniky se předseda národního výboru v Českých Budějovicích v roce 710 jmenoval Štefan Rákosi.

Samozřejmě, ani ozbrojené síly nazůstaly ušetřeny. Velehrad se prostě pojišťoval proti případnému vojenskému převratu...

V této nesnadné době byl velitelem druhého vojenského okruhu důstojník Jaroslav ze Šternberka. Jak známo,

sídlo druhého vojenského okruhu bylo tehdy v Bystřici pod Hostýnem.

Jaroslav ze Šternberka se zřejmě netešil přízni Ústavu dějin Říše Velkomoravské, neboť všechny záznamy o něm jsou dosti kousavé. I závěrečný posudek, byť musel být s ohledem na události kladný, vyjadřuje špatně skrývanou nelibost dějepisců. Dlužno však poznamenat, že velkomoravská historická věda byla již v té době zcela znormalizována.

Co víme o Jaroslavovi z lidského hlediska?

Postavy byl střední, nosil copy a ze všeho nejraději jezdil na koni. Měl třicet devět dětí. O počtu manželek námáme žádné záznamy.

Sucharům na Velehradě se ovšem Jaroslavova plodnost nelíbila a čekali na příležitost, kdy se ho zbaví. Ta se jim naskytla, když odmítl podepsat souhlas se vstupem Bulharů do Panonie. Jaroslav ze Šternberka byl zbaven velení vojenského okruhu a do jeho funkce jmenoval Velehrad jakéhosi baču z Dolnej Okruhlice.

Kurýři s příslušným kádrovým rozkazem však nikdy nedorazili ani do Bystřice pod Hostýnem, ani do Dolnej Okruhlice, neboť větší část Velkomoravské říše obsadili přes noc Tataři. Ubohý bača, jenž krátce předtím poslal ženu do Prahy prodávat oštěpky, navíc vůbec netušil, že umírá jako člen Rady vojenské obrany státu, a to ani když si ho Tataři porcovali do boršče.

Tím pádem ale nevěděl ani Jaroslav ze Šternberka, že už není ve funkci, když se první Tataři objevili u Holešova. Spojení s Velehradem prostě nefungovalo. Tato drobná kádrová zápleтка tedy zůstala jen historickou kuriozitou.

Podle zpráv, které zvědové přinášeli na velitelství druhého vojenského okruhu v Bystřici pod Hostýnem, byli Tataři zčásti Avari, zčásti Hunové, přičemž jako regulov-

číky používali většinou Čuvaše. Důstojníci Tatarů jezdili na velbloudech a mužstvo mělo permanentní zákaz vycházek. Následkem toho se ve většině případů znásilňovali vzájemně. Kromě toho vůbec nevěděli, kde jsou, a velmi trpěli cizopasníky.

„Mají tolik blech,“ sděloval na velitelství druhého okruhu jeden zvěd z Otrokovic, „že jim ani nechutná jíst. Většinou žvýkají předválečné sušenky velikosti cihly a zapíjejí to petrolejem.“

Všechny tyto informace Jaroslava ze Šternberka příliš netěšily. Jako tradicionalista ovšem věděl, že Velehrad dříve či později nařídí všeobecnou kapitulaci, a nyní byla otázka, zdali bude možné se s Tatary na tak složité operaci uspokojivě dohodnout.

Že by nekapituloval, to Jaroslava ani nenapadlo, neboť znal dějiny a kromě toho disponoval na svém úseku mocnými ozbrojenými silami a těžce obrněným Hostýnem, takže situace byla pro kapitulaci celé armády celkově zcela ideální.

Jestliže i přesto vysílal k Tatarům další zvědy, bylo to proto, že chtěl mít jasnou představu, komu to tentokrát vzdá, aby kapitulační ceremoniel mohl být stylizován ve správném jazyce a případně i s využitím správných prvků spřáteleného folkloru.

Ačkoli všechny zprávy, které Jaroslav ze Šternberka o Tatarech shromáždil, nebyly vcelku příliš uspokojivé, podnikl velitel druhého vojenského okruhu, byť odříznut od spojení s Velehradem, všechna potřebná opatření, aby se velkomoravská vojska vzdala v obvyklém pořádku. Byl proveden kompletní soupis veškeré výzbroje i výstroje a dotýčný materiál byl dopraven na Hostýn, aby to bylo pohromadě pro případ, že Tataři by si to chtěli na místě zkontrolovat.

Také vojska byla spořádaně schromážděna v obvodu hory a zachovala pochodové sledy, tak aby při přesunu do zajetí nebyl žádný zmatek a všechno proběhlo hladce. Takto připraveni, trpělivě vyčkávali, ačkoli přišlo.

Tataři mezitím, sužování svými stepními blechami a též filckami nevdané dosud velikosti, pomalu se trousili k okraji lesního masivu mezi Hlinskem a Chvalčovem. Směřovali na sever, nejspíše ke státní silnici číslo 18, která jim asi připadala nejvýhodnější. Tím se přpletli k Hostýnu. Dějiny jsou plné ironických náhod.

Jaroslav ze Šternberka se totiž včas nedozvěděl, že do tábora Tatarů se v té době dostavili zástupci Glomačů, podnikavého to národa lužicko - srbského, a za mastný lítkup do kapes tatarských důstojníků a jejich zástupců pro věci politické najali celou tatarskou armádu na sklizeň brambor v Horním Sasku, reparace to určeného pro Zlatou hordu. A v těchto souvislostech, jež bychom mohli nazvat nahodilou konstelací podmínek zahraničně politických, strategických a obchodních, nebylo ovšem možné vystačit s tradičním štábním myšlením velkomoravské armády. Obě koncepce se proto střetly: Koncepce spořádaných kapitulací i s plukovními hudbami a polními kuchyněmi seřazenými do šestistupů, s navařeným koňským gulášem, a na druhé straně železná koncepce tatarská, upjatá ke strategickému cíli převést celou armádu i s čuvašskými regulovčíky na sklizeň brambor v Horním Sasku.

O pravém úmyslu proradných Tatarů dozvěděl se Jaroslav ze Šternberka teprve od třetí delegace, kterou k Tatarům vyslal za účelem upřesnění podmínek kapitulace. Ačkoli nad Hostýnem již od rána viselo deštěm splihlé bílé prostěradlo, Tataři se tvářili, jakoby nic. Možná, že si mysleli, že u Velkomoravanů propukla nějaká zajímavá epidemie.

Parlamentáři se vraceli smutní, neboť Tataři nechtěli o nějaké rekapitulaci ani slyšet. Žhaví již dobírky od Glomačů, neustále opakovali, že je zajímá jediné cesta na Olomouc, a žádali, aby velkomoravská armáda laskavě odpochovala asi čtyři versty na východ.

Velkomoravští štábní důstojníci, oblečení do paradních uniforem s kosočtverečnými medailemi zahraničních vojenských akademií in natura, se marně těšili na to, jak budou, se zoufalým výrazem, odhazovat před nepřítelem své palaše. Ačkoli se počasí odpoledne zlepšilo, nálada byla ve vojsku rozmrzelá. Mužstvu byl vydán vystydělý guláš, určený původně pro vítězné Tataře. Vyjednači navíc zanesli do armády cizopasníky, jež získali stykem s nepřítelem, a postižená část armády se jala desinfikovat v přilehlém potoce. Vyjednávání vázlo, neboť se již nehlásili dobrovolníci. Nálada se stávala nerudnou.

A v této situaci, jako stvořené pro velké dějinné zvraty, padla první facka.

Byla to facka velkomoravská, jednoduchá, avšak zvučná, a tatarský lejtěnant, který ji obdržel, klesl pod její vahou přímo do kozlích boků. Neboť příčina byla ta, že tento tatarský důstojník, doprovázený svým pobočníkem, pokusil se v dusné atmosféře podojit kozu třetí roty. A s tím nepočítala strategie ani jediné strany. Dalšího vývoje se zmocnila živelnost.

S výkřikem, „Nesahejte nám na kozu!“ - vrhli se na tomto úseku Velkomoravané na Tataře, nedbajíce na to, kolik blech od nich pochytají. Sousední útvary, domnívajíce se, že to je rozkaz velení, hbitě se připojili, a v několika chvílích již do Tatarů řezala celá Velkomoravská armáda. Účin na sebe nedal dlouho čekat. Tataři, místo plánované cesty na Olomouc, prchali k Napajedlům.

Jaroslavu ze Štemberka, který ten rumrajch pozoroval ze stanoviště velitele, bylo ovšem v té chvíli jasné, že

takto je ohrožena netoliko sklizeň brambor v Horním Sasku, ale i celá mezinárodní dělba práce na východ od Labe. Rychle proto poslal za prchajícími Tatarsy svou osobní standartu s naléhavou výzvou, aby se vrátili, že to bylo nedopatření. Bylo již však pozdě, Válka byla, bohužel, vyhrána.

A tehdy pronesl velitel druhého vojenského okruhu svůj známý výrok, který ho dostal do beletrie:

„ Co tomu řeknou na Velehradě, že jsme dali Tatařům na prdeč? ”

ZPRÁVA O UDÁLOSTECH V PRAZE 6

Když se Libuše odebrala do návi - dovídáme se z letopisů - vážnost žen postupně upadala. Mužové, vladykové i řadoví pacholci, začali se vracet k uvolněným mravům z doby předlibušinské. Kroniky cudně naznačují, že to vypadalo všelijak.

Tak zvaný „náv“ je rodu ženského, skloňuje se podle vzoru kost a je dobovým vyjádřením zělesného zchátrání. Libuše, odebravši se do návi, jednoduše zemřela.

Na její současníky, zvláště pak pohlaví mužského,

neudělala zřejmě vyšehradská dvorní eufemie náležitý dojem. Na návraty z návi se příliš nevěřilo. Každý se hned zařizoval, jak uměl.

Čteme-li zprávy o poměrech za Libuše pozorně, nemůže nám, s našimi dnešními zkušenostmi uniknout, že to pro živitele rodin žádná velká zábava nebyla. Kdož ví, popřávala-li Libuše a její rádkyně mužům vůbec nějaké povyražení. Asi ne. Mužové, vracející se v předepsanou dobu z lovu a orby, museli doma uklízet, vařit a prát a možná i kojít.

„Je to krutovláda“, napsal neznámý, anonymní lech v tiché bezmoci na kus kamene, nalezeného nedávno v Trojické ulici. „Nic nesmíme. Zakázaly nám i klácení ořechů. Vladyka Hamšík včera uprchl do Vídně.“

Tento nález je důležitý tím, že nám umožňuje upřesnit si mnohé dosavadní představy o poměrech v období, zvaném „dvůřní válka“.

Zaprve tvrdá koncovka použité třetí osoby množného čísla slovesa „zakázati“ ukazuje, že Libuše nevládla s Přemyslem, neboť v tom případě by na konci bylo „i“. Avšak Libuše nevládla ani sama a kult její osobnosti byl nejspíše jen zástěrkou pro diktaturu kolektivního vedení. Dále lze dedukovat, že v něm byly samé ženské.

Naopak se nedá zcela přesně usuzovat na to, jaké asi tehdy byly poměry ve Vídni, ale když tam prchal právě vladyka Hamšík, bylo tam asi lehčeji. O tomto vladykovi je známo, že neměl rád domácí práce. Líbilo se mu, když ho ženy obskakovaly. Možná, že jsme u kořene přísloví „Wien bleibt Wien“.

Stojí v této souvislosti za povšimnutí, že v letopisech od Einharda až po Nejedlého se vždy mluví o „době Libušině“, ačkoli po své deportaci ze Stadic na Vyšehrad měl formálně vládnout Přemysl. Ani ten však na tom asi nebyl pod Libuší o mnoho lépe než ostatní. Dokonce

nevíme, zdali byl Nezamyslovým otcem, dědečkem anebo pouhým pěstounem. Levobočka si Nezamysl zajisté dovolit nemohl, za to by ho asi Libuše při tehdejších poměrech nechala utratit.

Pro postavení Přemyslovo je typické, že o něm nikdo nepíše - jako o Libuši - že se odebral do návi. Nebohý Přemysl, když nadešla jeho chvíle, jednoduše natáhl brka a kdož ví, zda jeho pohřeb nezatajili. Odkud se u nás vlastně ta tradice vzala?

Nikdo se nemůže divit, že muži v Čechách se tenkrát nesměle pokusili zajistit si alespoň omezená občanská práva. Že to byl pokus nesmělý, je pravděpodobněji, než naopak. Smělých pokusů tohoto druhu nebylo v našich dějinách mnoho a jsou zčásti zakázány, zčásti se oslavují.

Možná, že nešlo o nějaké organizované hnutí. Mužové, když shlédli panichidu za titulární vrchnost, polevili nejspíše ve svých dosavadních úkonech. Jakmile zjistili, že jim to prošlo, začali se možná i flákat. Lze si představit i ojedinělé neuctivé nápisy na veřejných pizoárech. Velmi přípustná je možnost, že založili nějakou tělocvičnou jednotu ve smyslu Paže tuž, vlasti služ anebo Buď fit, což sice zdánlivě zní nevinně, ale v podstatě to je již výraz pokročilého odcizení.

Později snad došlo i na alkohol a na zájezdy do přilehlých okresů, kde bylo vlídnější klima. Případ vладыky Ctirada by mohl naznačovat, že někteří radikálové začali cestovat i bez puťovky.

Vyšehradské vládní vědmy, zaměstnané státním smutkem, si včas nepovšimly varovných signálů a když si jich povšimly, byl již rozklad matriarchátu v pokročilém stadiu. V této fázi vývoje se ujímá iniciativy Vlasta, v družině druhdy Libušině, aspoň podle kronik, nejpřednější. V rekonstrukci, provedené Ústřední kontrolní a revizní komisí, vychází nám Vlasta nejspíše jako čtyřiapadesátile-

tá, uhrovitá, postavy nesouměrné, za pasem ajspikl, přes rameno toulec. Podle „Černé knihy o událostech ve Vokovicích“ to byla stará panna a jmenovala se Brzobohatá. V Libušině družině byla zakládající členkou. Za Libuše neměla osobní problémy, protože jí režim předhazoval bezbranné dorostence podle potřeby. Změna poměrů jí přirozeně poškodila, neboť po nějaké době se začali vzpouzet i dorostenci. Krátce řečeno, šlo do tuhého.

Tehdy Vlasta, shroměždívši jiné poškozené soudružky, zestárlé ve službách Libušiných, postavila otázku normalizace. Na Vyšehradě se to už nedalo realizovat, byl tam chaos, takže se uchýlily jinam. Podle některých pramenů až do Libně, ale to se nepodařilo doložit. Také existence hradu je sporná, i když název Děvín zní pravděpodobně z reklamního hlediska.

Parta zřejmě operovala hlavně na obvodu Prahy 6. Od Kosmy známe jména některých dalších funkcionářek kromě Vlasty: Hodka, Radka, Mlada, Svatava, Častava. Přesný název organizace se nedochoval, o Čechii mluví jen rukopis Zelenohorský. Šlo však o zájmovou organizaci striktně vzato obrannou. Je ostatně možné poukázat na to, že na téměř katastrofu, ještě za první světové války, znásilnily dvě pětatřicetileté paničky osmdesátiletého impotentního flašinetáře. O tom existuje záznam v literatuře. Stručně řečeno, Vlasta a její družky, aby dosáhly toho, co jim po smrti Libušině bylo upíráno, sáhly k individuálnímu teroru.

Šárka do celého kontextu nezapadá. Byla mladá, pěkná a nemajíc nouzi o laškování, nemohla mít rozumný důvod účastnit se tak pochybného podniku. Jestli ji dokonce používaly jako vnařidla, dělala to buď z donucení, anebo to byla běhna a dávala si za to platit.

Pokud ji ovšem při známé zatahovačce na vladyku Ctirada musely přivázat k dubu, a nota bene t u h o, je

pravděpodobnější, že to nedělala dobrovolně. Není také důvod se domnívat, že pak pro výčitky svědomí skákala ze skály. Kdož ví, jak to ve skutečnosti bylo, kdo skákal, kam a za jakým účelem.

Povšimněte si však, co Ctíradovi údajně vykládala, když ji tam nenašel: Že prý je dcera jiného vladyky, a to z Okořína; že ji v háji přepadla Vlasta a vlekla ji pryč, když v tom zaslechla dusot koní, takže toho nechala a raději přivázala Šárku ke stromu. Zatřetí, z legrace, že na ni pověsila hornu a nechala jí tam láhev samohonky.

Jestli těmto chýrám Ctírad uvěřil, musel být na mol. Jiná možnost se snad ani nenabízí. Jak jinak mohl být ochoten, například, plést si Okořín s Kokořínem? Nebo, vzato z jiného konce, neznal snad Ctírad dcery všech vladyků, kokořínského nevyjímaje? A proč nebylo Ctíradovi podezřelé, že Vlasta z ničeho nic vyjela po Šárce? Jsou snad nějaké důvody domnívat se, že Čechie byla pod obojí způsobou? Žádný! Až do té doby to odněšeli výhradně muži! A pak: Je snad rychlejší ujíždět se ženskou na koni, anebo sězt dolů a přivazovat ji k dubu? A uprostřed všeho jí tam ještě věšet na krk úzkoprofilové hudební nástroje a zanechávat na místě drahé nápoje?

Nikoli, je to celé tak hloupé, že na mol musel být nejen Ctírad, ale i celá jeho družina. Šárka sice mohla být kus, ale oni se vraceli z Unhoště, oblíbeného to starověkého zapadáku, protože pan Šatoplech stačil postavit René až v roce 1929. Byli tedy společensky unaveni a Šárka je nemohla moc zmámit ani s tím, co měla viset kolem krku.

Ovšem - Ctírad byl šlechtic a když viděl, jak ženská volá o pomoc, přece jen sězl z koně a odvázel ji. Ostatní asi slezli také a protože bylo horko, zdířmli si. Vůbec nepotřebovali, aby jim někdo vyprávěl pohádky.

V této chvíli, podle letopisů, byli rozlštěnou babskou

rotou porubáni. Zůstali prý ležet na pasece, zalité krví.

Chápeme, že kronikáři se nezdálo dosti vznešené to, co se stalo opravdu, že totiž vladyka Ctírad byl i s personálem lačnými bojovnicemi prostě zneužit a pohozen do porostu. Paseka tam patrně vůbec nebyla, těžba dříví byla ještě velmi nerozvinutá. Ono to skutečně nedělá dobrý dojem, když se člen státního vedení i se svým sekretariátem nechá takhle napálit. Ovšem masakr - proč? Proč by Vlasta a její soudružky, navíc již po věci samé, měly ještě rubat? Neuvažovaly spíše tak, že po nějaké době, až mu otrme a dostane zase roupy, vypraví se zhýralý vladyka zase do Unhoště a celou akci že tudíž bude možné se zdarem opakovat?

K rozšíření útěšné pověsti, že ho na Smíchově vpletly do kola, přispěl nejspíše Ctírad sám. Měl na to, mohl si držet písaře a nechtěl ovšem před dějinami vypadat jako blbec. Býti vpleten do kola poté, co podlehl v litém boji s mnohonásobnou přesilou, to ovšem zní mnohem lépe než to, co s ním opravdu provedly. Jeden český spisovatel se také příliš nechlubí tím, jak se jednou probudil v Ženských domovech na Smíchově, něžně ošetřován pěti vděčnými stařenkami.

Co bylo dál?

Muži, jak shodně tvrdí kroniky, se nedali zastrašit. Když to pokračovalo a pomalu se ani nedalo jít na strdí, vzali prý Češi zákon do svých rukou a Vlastě to zarazili.

Je něco pravdy na tom, že Vlasta a soudružky, když jim teklo do bot, požádaly o zahraniční pomoc?

Je to možné, ale pomoc patrně nepřišla včas. V Podskalí sice nedávno vykopali zkamenělou baalajku, ale ta už asi Vlastě nebyla nic platná. Ledaže by si na ni ve výkonu trestu brnkala chmurné dumky.

Smutný to konec prvního pokusu o normalizaci poměrů v Čechách.

/1969/

Z

ZÁPIS Z PLENÁRNÍ SCHŮZE ÚTVAROVÉ ORGANIZACE BLANICKÝCH RYTÍŘŮ

Plenární schůze útvarové organizace blanických rytířů

1/ Schválení programu schůze.

2/ Schválení zápisu z poslední schůze.

3/ Projednání mravnostního poklesku soudruha Meissnera a závěry.

4/ Různé.

Program schůze byl schválen jednomyslně kromě nepřítomného soudruha Pelikána.

Zápis z minulé schůze přečetl zapisovatel soudruh Kačány. Schváleno jednomyslně kromě nepřítomného soudruha Pelikána.

Soudruh Suess se táže, zda je nutné všechno schvalovat proti, což by vypadalo, jako že jsme normální.

Předseda soudruh Mestek k tomu vysvětluje, že jako útvarová organizace nemáme takové opičky zapotřebí. Soudruh Suess souhlasí.

K případu soudruha Meissnera referuje soudruh Patejdl. Ke kádrovému poklesku soudruha došlo při služební cestě do Vodňan v roce 1804, ale pro jiné nálehavé otázky nemohlo být dosud projednáno. Mezitím se pozapomně-

lo, o jaký poklesek šlo, avšak patrně sexuální, protože v okolí byli Francouzi. Soudruh Meissner připouští, že tomu tak asi bylo. Navrhuje se proto napomenutí.

Napomenutí schváleno jednomyslně kromě nepřítomného soudruha Pelikána. Soudruh Meissner se zdržel hlasování.

Do různých se hlásí soudruh Wolf s návrhem, aby se splatil dluh dějinám.

Předseda soudruh Mestek upozorňuje, že je sice již pět hodin a že se o tom už mockrát jednalo, ale že nemá nic proti tomu, aby se to znovu projednalo, takže o tom dává hlasovat.

Projednání schváleno jednomyslně kromě nepřítomného soudruha Pelikána.

Soudruh Meissner žádá, aby se dalo do zápisu, že sice hlasoval pro, ale jinak že s tím nesouhlasí.

Soudruh Vaněk navrhuje, aby se ujasnilo, za jakých okolností má vlastně podnik platit dluh dějinám.

Předseda soudruh Mestek čte ze stanov, že k tomu má dojít, až bude nejhůře.

O slovo se hlásí soudruh Erban, že podle jeho názoru není nikdy tak zle, aby nemohlo být ještě hůř.

Soudruh Kořínek nesouhlasí se soudruhem Erbanem a prohlašuje, že i pak může být ještě hůř.

Soudruh Mecenáš podporuje soudruha Kořínka a poukazuje na to, že situace se zhoršuje nepřetržitě, takže není žádný důvod si myslet, že se začne v budoucnu zlepšovat.

Soudruh Hůla upozorňuje na investiční politiku a neblahé vlivy externích podmínek, které bezpochyby v dohledné době zasáhnou, takže bude vždycky dost času zasáhnout, i když tím nechce říci, že situace bude konkrétně nejhorší.

Soudruh Dolanský prohlašuje, že již za vlády krále Ječmínka, kterou pamatuje, vypadalo všechno na to, že

je nejhůř, a nakonec nebylo, což dokazují pozdější morové epidemie, Švihova aféra a návrat stranické a státní delegace z Moskvy.

Soudruh Rázl připomíná, aby se pamatovalo na propadnutí hrdel.

Soudruh Mlynář prohlašuje, že vyjedeme - li, může to být fiasko, kdežto nevyjedeme - li, zbude aspoň národu trochu naděje.

Soudruh Hornof je téhož názoru, přičemž ještě upozorňuje na to, že sešská jízda byla zakázána v roce 1950.

Soudruh Švestka varuje, aby se nepodceňovalo nebezpečí alkoholismu.

Soudruh Kantůrek upozorňuje na to, že jsou také v proudu jarní polní práce a každá unáhlená akce by mohla narušit agrotechnické lhůty.

Hluchoněmý soudruh Větrovec předkládá svůj diskusní návrh písemně, v němž se praví, že on osobně nemá z prodloužení mateřské dovolené žádné výhody.

Soudruh Zelenka souhlasí se soudruhem Větrovcem, avšak poznamenává, že ozbrojená akce může uvést do pohybu protispolečenské živly přičemž v Čechách je pořad ještě spousta majetku, který by tím mohl být poškozen.

Soudruh Fojtík podporuje stanovisko soudruha Zelenky a připomíná, že tento rozumný názor zastával soudruh Rieger již v roce 1868 a následkem toho se také nic nepoškodilo.

Soudruh Hamouz prohlašuje, že jako obchodní náměstek Brunčvíka se rozhodně staví proti ozbrojenému odporu proti čemukoli a klade důraz na televizní inscenaci Babičky.

Polní kurát útvaru soudruh Štoll upozorňuje na celkovou nepřipravenost, i když v principu připouští úlohu násilí v dějinách, ale s tím se nespíchal.

Soudruh Moc vytýká soudruhu Štollovi, že uškrtil křižku Ludmilu.

Soudruh Štol se ohraňuje proti takovému nařčení a zdůrazňuje, že drobtý nezávislosti lze sbírat i pod stolem.

Soudruh Brodský navrhuje, aby se aspoň přijala rezoluce proti špaňelským ukrutnostem v Nizozemí.

Předseda vítá tuto praktickou iniciativu a žádá o návrhy do návrhové komise.

Jsou navrženi soudruzi Obuch, Ujváry a Sudokopytov.

Návrh rezoluce zní: „ Protestujeme proti... a aby neprodleně.“

Komise ponechává volnou ruku výboru, aby doplnil podrobnosti.

Rezoluce je schválena jednomyslně kromě nepřítomného soudruha Pelikána.

Na dotaz předsedy, má - li ještě někdo něco do různých, hlásí se znovu soudruh Vaněk a upozorňuje, že jde krmít koně.

Schůze byla zakončena chorálem v 17.40 hodin.

/1969/

Z

ZAHRANIČNĚ OBCHODNÍ POLITIKA RANÉHO PŘEMYSLOVSKÉHO STÁTU

Co vlastně víme o vévodovi Arnulfovi?

Priznejme si to rovnou: dohromady nic. Neznáme ani jeho příjmení. Aby to nevypadalo úplně hloupě, říkáme mu v učebnicích dějepisu Arnulf Bavorský. Přitom ani pořádně nevíme, kde bydlel. Jeden letopis sděluje: Poté se odebral na neznámý hrad neznámo kde.

To už je skoro trapné.

Jedna příručka praví, že byl levobočkem Ludvíka Dítěte, že po něm zdědil Bavorsko, dospělý věk že strávil válkami proti říši Velkomoravské a že zemřel v Pánu roku 899.

Otevřeme však jinou knihu, a tam se dovídáme, že třicet let po vlastní smrti táhnul Arnulf s Jindrou Ptáčníkem na Prahu, kde uzavřeli s knížetem Václavem naši první dohodu o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci.

Co však rozuměti narážkou na to, že Arnulf byl levobočkem Ludvíka dítěte?

Špatně bychom znali autory dějepisů, kdybychom

nepochopili, co tím chtějí naznačit: Že byl Arnulf také ťuk - ťuk. Neboť o Ludvíkovi Dítěti se má všeobecně za to, dokonce i ve Francii, že byl slabomyslný. Zvláště u zkušených Francouzů však takový závěr překvapuje. Dělal snad v dějinách některý blbec levobočky? Většinou mu i jeho vlastní děti museli dělat adjutanti!

Nejsou proto žádné důvody dívat se na Arnulfa zpa-
tra. Byl to náš první zahraničně - obchodní partner a fakt je ten, že jsme ještě v té době měli vyrovnanou platební bilanci. V roce 930 jsme dokonce měli aktivní saldo. Máme tedy nějaké důvody na Arnulfa nasazovat? Dneska?

Bereme s úctou do ruky ošoupanou statistickou ro-
čenku z roku 932. Samozřejmě, nejvíc nás zajímá export. Nalistujeme osudné písmeno „ s ” a čteme: Sádlo, samice, senilita, sionismus, skopové, stříbro, strouhanka, sva-
tojánské mušky. Strojírenské výrobky nikde! Stroje jsme nevyváželi! Z čeho jsme byli živi, chudáci?

Hlavními položkami našeho exportu v roce 932 bylo celkem 120 volů a 300 hřiven stříbra. Jedna hřivna je asi čtvrt kila a na hřivny jsme to počítali právě kvůli Arnulfovi, protože ještě neznal metrickou soustavu. Na vagony jsme to tenkrát ještě nevyváželi. Arnulf byl ostatně slušný člověk. Měl rád knedlíky, pivo a vepřová kolena. Nebyl u nás dlouho, nejvýše tři měsíce. Stříbro asi potřeboval pro papeže, který to sbíral.

Někteří odborníci tvrdí, že to byla z naší strany nezodpovědná hospodářská politika, protože stříbro je v podstatě uraninit, je to národní surovinová základna budoucnosti a nemá se to bezhlavě plundrovat jen proto, aby si vláda zavděčila nějakého zahraničního děrživmordu.

To může být pravda, ale pokud jde o Arnulfa, tak tomu jsme toho nedodali celkem víc jak šest metrů, což nyní vyvážíme za půl hodiny. Jen ať každý nechá na hlavně.

Poukazuje se rovněž na to, že místo suroviny jsme mohli vyvážet hotové výrobky, práci českých hlav a rukou, jako například kruhy do nosu. Ty jsme však tenkrát prodávali Kumánům, zatímco Arnulf to už nechtěl, protože v Bavorsku to právě vycházelo z módy. Takže když to chtěl na váhu, našinci mu vyhověli. Arnulf nám jinak do ničeho nemluvil, přebíral si to na hranicích, a my jsme měli pokoj. Celkově to byla jedna z nejlepších transakcí, jaké jsme jako stát v historii udělali.

Arnulf, který měl raději vepřové než hovězí, od nás voly nekupoval. Na voly jsme měli jiného odběratele, Jindřicha Ptáčníka.

Zatímco u tohoto našeho klienta se nám dochovalo i příjmení, u dobráka Arnulfa známe jenom jméno křestní. Také Jindřich Ptáčník, ačkoli byl Sas, byl jinak slušný člověk. Není pravdou, že vypadal jako vůl, takový dojem vznikal jedině tehdy, když měl na hlavě klobouk. Tehdy byla v Sasku móda nosit na hlavě rohy. Jindřich Ptáčník, jako panovník, chtěl ovšem mít nejhezčí klobouk v Sasku, a proto aspoň pro sebe dovážel materiál z Čech. Nic lepšího důkazu než tento, že již tenkrát měli naši volové mezinárodní renomé.

Ale zase je zde námitka ekonomů, že prý to nebyla zdravá politika, voly že prý jsme měli porážet doma a Jindrovi dodávat rovnou klobouky. Uvažme však zaprvé, že u nás ještě tenkrát nikdo nechtěl vypadat jako vůl, takže nebyl zajištěn domácí odbyt. Byl to čistě exportní sektor, a kvůli stovceti kloboukům se mělo zakládat oborové ředitelství? A co dopravní náklady? Nebylo snad praktické, když volí došli k zákazníkovi rovnou? Ba ne, byla to dobře promyšlená obchodní politika.

Jaký tehdy u nás vlastně byl stav volů?

Statisticky je zjištěno, že u nás vřdycky připadal zhruba jeden vůl na sto obyvatel. Někdy to bylo více, někdy

méně, ale kolísalo to maximálně plus - minus tři a půl vola. Při tehdejšímu počtu obyvatel jsme tedy měli k dispozici asi 500 volů. Vyvážet ročně 120 kusů znamenalo doplňovat stádo každoročně o 24 procent původního stavu, což je hodně. Odborníci se proto domnívají, že jsme, vyvážejíce tak velké množství vlastních volů Jindřichu Ptáčnickovi, museli doplňovat své kmenové stádo za pomoci dovozu. Jen tak jsme mohli mít záruku, že budeme mít i v budoucnu volů dostatek.

Odkud jsme tenkrát voly dováželi, v tehdejšímu dosud neuspořádané evropské konstelaci?

To je sice otázka zajímavá, ale do jisté míry zbytečná. Je - li to nutné, volí se vždycky najdou.

Mohlo to mít vliv na kvalitu našich volů?

Těžko říci. Jelikož nevíme, odkud vlastně staří Čechové v době družby s Jindřichem Ptáčnickem své voly doplňovali, nemůžeme dost dobře usuzovat na to, zda byli stejní, lepší nebo horší. Naši pozdější volové již patrně byli výsledkem křížení s dováženými plemeny, avšak k tomuto vývoji docházelo asi všude. V mezinárodním měřítku proto dnes vypadá průměrný vůl zhruba stejně. Zajímavé je, že pokud jde o voly, žádná z mocností ne tvrdí, že měla voly jako první, že má voly největší nebo že jich má nejvíce.

To však již přesahuje rámec tohoto komentáře, který se chce omezit pouze na zahraničně obchodní politiku raného přemyslovského státu.

/1969/

S

SEXUÁLNÍ REVOLUCE U LAHOVIC

S příběhem nás v hlavních rysech seznamuje lidový popěvek z konce devátého století. Ač ze šerověku, dobře se dochoval až do naší doby:

„Všechny měly špičatou,
jen Božena - kulatou!
Rozprchly se v širou dál,
jen Božena - prala dál...”

Za těchto okolností, bez pathosu a slavnostních projevů, seznámil se český kníže Oldřich s prostou pradelnou Boženou, rozenou Krautgartnerovou. V tomto duchu proběhlo pak i povýšení této nemajetné podruhně z Lahovic až na knížecí stolec na Vyšehradě.

Pravděpodobnost, že to bylo v úterý, je značná. Z jiného starého pramene známe pravidlo, že v pondělí perou hospodyně, v úterý podruhně.

Cesta koňmo z Vyšehradu do Lahovic trvá zhruba hodinu, přestože zde vladyka Horymír, směřující k Radotínu, dosud drží traťový rekord 24 minuty, 24 sekundy. Záleží ostatně na stavu vozovky, kvalitách koně, zdravotním stavu jezdce a důvodech jeho cesty a samo-

zřejmě i na tom, zda jede po pravém, nebo levém břehu Vltavy.

Kníže Oldřich jel nejspíše po břehu pravém, neboť není nic známo o tom, že by rovněž-skákal ze skály a hnal koně na Císařskou louku. Víme ostatně, jak dopadl Šemík. Kníže Oldřich svého koně spíše šetřil na honitbu, nespěchal a hodinu tam nejel jistě.

O jakou honitbu se původně jednalo?

Zdá se, že kníže zamýšlel lov jelena koňmo lukem. Tato disciplína byla v hradních kruzích velmi oblíbená a byla zakázána teprve v roce 1961, když při ní omylem zahynul na diplomatickém honu československý velvyslanec v Mongolsku Emil Hršel.

Kníže Oldřich se nejspíše vypravil na lov zrána. Nebylo to ovšem před kuropěním, protože kníže si vzhledem ke svému sociálnímu postavení těžko vyrazil dříve než v devět hodin. Avšak, již v té době, měl knížecí vrchní lovčí Nemrava jelena zajisté pohotově, jen ho vypustit na cestu, až se kníže přiblíží.

Studujeme - li pozorně mapu generálního štábu, snadno dospějeme k závěru, že soudruh Nemrava čekal se svým jelenem nejspíše někde na Báních, aby mohl knížeti předhodit statného dvanácteračka ve chvíli, kdy se panovník přiblíží ke Zbraslavi. Kníže Oldřich však na Zbraslav nedojel. Skončil u Lahovic.

Zde, na romantickém kdysi soutoku Berounky s Vltavou, praly toho dne okolní podruhyně prádlo. Byl červenec, horké počasí, a mílé podruhyně, nemajíce patrně žádné postranní úmysly, vykasaly sobě suknice zřejmě dosti vysoko, aby se jim lajntuchy snadněji máchaly.

Tento poznatek se zdá z popěvku přímo vyplývat, protože bez vykasaných suknic by ani zeměpán nemohl rozeznat kulatou od špičatých. Dále se dá obecně usuzovat i na to, že tenkrát byly v Čechách kulaté spíše

výjimkou než pravidlem a byly asi vzácné i na knížecím dvoře, neboť proč by jinak, kdyby jich bylo habaděj, zapomněl kníže Oldřich na svého vrchního lovcího Nemravu a jelena dvanáctěráka a zarazil koně již na soutoku Berounky s Vltavou, jakmile uviděl, co viděl?

Kdyby naopak bývaly již tenkrát obvyklejší kulaté, kníže Oldřich by možná vůbec nezastavoval, nejdříve by nařídil některému z drábů, aby mu některou z předvedených špičatých vybral a zahnal na Vyšehrad. Takto však se kníže ujal výběru osobně, a při troše dobré vůle ho jistě pochopíme. V takových situacích jdou často stranou nejen jeleni, ale i mnohem naléhavější vládní agenda.

Nebudí však potřebnou důvěru, co se praví ve druhém verši, že se všechny kromě Boženy rozprchly v šírou dál. Jestliže totiž byla situace v sortimentu taková, jak se konstatuje hned úvodem, pak jediná z pradelen, která by měla bývala důvod prchat v šírou dál, byla právě Božena. Ostatní by naopak nejspíše setrvaly v poloze klečmo za rukama, vyčkávající, zda jim bohové nedopřejí knížecí přízně.

Vycházejme proto z nejpravděpodobnější prezumpce, že v šírou dál neprchala ani jedna. Zůstaly tam naopak všechny a knížecí se tak poskytl nerušený pohled na všechny exponáty. A tak mu padla do oka Božena, tvarem své zádi ladně se lišící.

Parametry si lze, bohužel, jen domýšlet, ale stačí, jaký dojem udělaly na knížete. Chtíč ho schvátil natolik, že zapomněl na svůj původ a skočil na Boženu rovnou, možná i přímo u oře svého. Všechno se zřejmě odehrávalo před očima ostatních pradelen a možná, že i zčásti ve vodě. Božena už asi ono úterý mnoho prádla nevyprala.

Není také nic bližšího známo o tom, jak naložila družina Oldřichova s ostatními družstevnicemi, avšak je docela možné, že následovali příkladu svého pána a že se

u Lahovic rozpoutalo pravé peklo. V popěvku se však o tom taktně mlčí.

Byla Božena svobodná, nebo vdaná?

Ani o tom se nikde nemluví. Smažeme se však s tím, ať již jsme atheisté či křesťané, že byla spíše vdaná. Staří Čechové nebyli puritánských mravů a ostatně ani mladí Čechové na to příliš nedbají.

Když se knížecí vášně vybourily, vznikla ovšem otázka, co dále s Boženou. My již víme, že ji pak Oldřich pojal za manželku, ale nevíme, jestli to již v té chvíli věděl i Oldřich. Musel přece brát v úvahu, co tomu asi řeknou ostatní členové předsednictva, když si mýmíx - týrnix přivede na Vyšehrad cizí, neprokádrovanou paničku z Lahovic?

Kníže si však asi řekl: Máme tady historický precedens! Teta Libuše si taky vybrala obyčejného zemědělce a navíc nechala zatknout jeho ženu Otku!

Neváhaje již, práskl Oldřich bičem a hnal Boženu do Hodkoviček. Soutok Vltavy s Beroučkou stal se možná tichým svědkem první sexuální revoluce v Čechách.

Knížecí lovcí Nemrava marně čekal se svým jelenem na Zbraslavi.

/1970/

B

BRANIBOŘI V ČECHÁCH

Braniboři byli v jádru dobráci. Jedním slovem - široká slovanská duše. Ano, tehdy to dosud byli z větší části polabští Slované, neboť císařové římsko - němečtí je do té doby ještě nestačili všechny převychovat, a to ani s naším občasným přispěním.

Rádi jedli ovocné polévky, zvláště rybízovou s nudlemi, a chystali si vzájemné cizopasníky. Nebylo jich ostatně u nás mnoho. Zhruba tolik, kolik dneska v Mladé Boleslavi.

Jak se k nám vlastně dostali?

Jako obyčejně, všechno bylo v naprostém pořádku. Braniboři přijeli v souladu s mezinárodním právem, na pozvání zdravého jádra české šlechty, aby u nás dbali o pořádek v době bezkrálí.

Samozřejmě, začalo to u Suchých Krut na tak řečeném Moravském poli, kde jsme, jak známo, přišli o krále Přemysla Otakara Druhého. O tomto králi je třeba říci, že nebyl realista. K bitvě si vybral den svatého Růfa, což je 26. srpna, a mohlo to být i o několik dní dříve nebýt toho, že Kumáni, naši staří příznivci, museli počkat, až

jim po přeplavání Dunaje proschnou plukovní zástavy. Kromě toho ovšem čekali na císaře Rudolfa, jelikož si to už po předcházejících zkušenostech nechtěli s Přemyslem na jih od Břeclavi rozdávat sami.

Bojiště samo dnes leží v Rakousku, takže kdo má zájem si to přímo prohlédnout, musí si zažádat o cestovní doklady.

Největším realistou na okrese Malacky byl ten památný den oblíbený hrdina našich historických přírčků, pan Milota z Benešova a z Dědic, jemuž král v dobré víře svěřil velení zadnímu voji. Když jej pak nejvíce potřeboval, byl již tento s panem Milotou v čele na úsilovném pochodu směrem na Mikulov. Něco podobného jako u Waterloo, avšak tam se maršál Grouchy nedostavil do bitvy jen z blbosti. Komu čest, tomu čest!

Kádrová politika Přemysla Otakara II. je dalším dokladem jeho malého smyslu pro realitu, protože pana Milotu z Dědic mohl nechat popravit současně s jeho bratrem Benešem pro jinou velezradu už dvanáct let předtím. Místo toho mu dal milost, a nakonec mu u Duernkrutu svěřil zálohy. A zatím co krále zamordovali na místě, dobrý pan Milota z Benešova a z Dědic, jenž měl ve znaku odřivous, přežil ještě tři další české krále a umřel poklidně, zaopatřen vším potřebným, ve vlastní posteli až v roce 1307. Byla to opravdu zdravá síla. Tomu by měla každá okresní konference Strany v Benešově věnovat minutu ticha.

Realisté vůbec zaslouží v té souvislosti více pozornosti, neboť jsou znovu a znovu zdrojem poučení a inspirace našim nejuspěšnějším politikům. Zatím co pan Milota z Benešova a z Dědic chvatně, avšak v pořádku vyváděl královské zadní voje z nebezpečí nedozírných následků, ostatní realisté v čele se Závišem z Rožmberka, tak zvaným z Falkenštejna, bojovali již toho dne rovnou na

druhé straně, a to aspoň jako rádci a informátoři. A tak na den svatého Růfa, nacházíme českou vládnoucí elitu ve vojště Rudolfově, odkud pak nevtíravým řízením osudu nastupuje jaksi cestu přímo na známé lešení na Staroměstském náměstí. Tato zajímavá rozuzlení však, bohužel, u nás obvykle dosti dlouho trvají.

Pokud jde o Závise z Falkenštejna, nevyhneme se ovšem při revizi braniborské otázky dlouhému dohadování, zdali měl přístup do ložnice královny Kunhuty již před tím, anebo až poté, co jeho významným přičiněním ovdověla. Jako lákavý budoárový příběh to však jistě neunikne pozornosti naší soudobé angažované tvorby.

V každém případě je zřejmé, že Kunhuta byla fešanda. Měla též zajímavý původ, jelikož byla dcerou jakéhosi ruského prince a vnučkou uherského krále Bély IV. Tento ruský princ prý na uherském dvoře pobýval více méně nastálo, protože měl mezitím doma na návštěvě Džingis Chána. Že přitom vznikla Kunhuta, tomu se lze při známých poměrech v Budapešti dosti těžko divit.

Přemysl Otakar pojal Kunhutu za ženu krátce po svém rozvodu s Markétou Rakouskou, neboť prý chtěl mít také nějaké manželské děti. Nemanželských měl větší množství, ale papež mu je nechtěl autorizovat, a Markétě již táhlo na šedesátku. Přemysl, jemuž tehdy ještě nebylo ani pětatřicet, se tedy vzdal namáhavých pokusů oplodnit i Markétu a přešel na Kunhutu, které bylo sedmnáct. Jejím dědečkovi Bělovi IV. se revanžoval jednak známým nářezem u Kressenbrunu a navíc svou neteří Kunhutou Braniborskou, kterou vyvdal za Bělu juniora. V delším časovém odstupu se to jako výhodná transakce nejeví, neboť mladý Běla se na uherský trůn nikdy nedostal a navíc na Kunhutu u nás čekal pan Závise z Falkenštejna.

Na rozdíl od svého krále zachoval se pan Závise aspoň

vůči Kunhutě jako gentleman. Jelikož nás ale zajímá spíše jako politik než jako milovník, je udivující jeho konec. Ačkoli byl od kosti realista, byl nakonec stát, a to dokonce přímo pod Hlubokou, kam dnes máme tu drzost lákat turisty. Patrně poprvé v evropských dějinách tam prakticky vyzkoušeli guillotinu. To se mimochodem také stalo v srpnu, a to dvacátéhočtvrtého. Hlavu pana Závise nechal useknout Levoboček Přemysla Otakara II., Mikuláš vévoda Opavský, což dovedeme do konce by se dalo označit i jako otcovražda. Neboť stala - li se Kunhuta sňatkem s Otakarem nevlastní matkou Mikulášovou, stal se pan Závís z Falkenštejna sňatkem s Kunhutou jeho nevlastním otcem.

Není divu, že tyto nemilé souvislosti velmi dojaly lítostivého krále Václava II, který se prý vždy při bouře schovával do skříně. K usmíření duše rychle založil klášter pro cisterciáky na Zbraslavi. Moc mu to zřejmě nepomohlo, neboť předčasně zemřel, ze syna vyrostl alkoholik a prostopášík a toho pak navíc v Olomouci probodl jakýsi žárlivý saský odborář. A Václavem III. vyhyнул, jak známo, rod přemyslovský po meči. Což se stalo také v srpnu, dne čtvrtého roku 1306. Je to zřejmě pro naše dějiny zdařilý měsíc.

Mezitím ovšem u nás byli dotyční Braniboři. Jak známo, jejich vedoucím byl Ota Braniborský, jenž byl synovcem Přemysla Otakara II., neboť jeho maminka byla Božena, sestra Přemyslova. Tím pádem na nás Ota trpěl a přál nám. Není nadto, když má člověk v pravou chvíli ohleduplné příbuzenstvo.

Mluví se občas o tom, že nám Braniboři vyrabovali svatovítský chrám. Jak to však bylo doopravdy? Otík chtěl mít prostě pohromadě křestní listy své paní matky, což je pochopitelné z hlediska pozdějších peripetií německých dějin. Bylo přece nutné prokázat arijský původ!

A Přemysl Otakar, budiž mu země lehká, byl, bohužel, známý židomil. Už v roce 1260 u nás vyhlásil náboženskou svobodu. A kdo z toho mohl tenkrát mít prospěch, když kacíře jsme ještě neměli, Kumány jako pohanský živel jsme si drželi od těla a mohamedáni se k nám nikdy nedopracovali? Samozřejmě, z toho měla užitek jediné židovská náboženská obec a Ota Braniborský věděl, co dělá.

Braniborům se též vytýká, že odvezli královnu i se synkem na hrad Bezděz, kde malý Vašík, jak praví báseň, zas v okně zadumán, zas hledíš v dáli?

Ani z toho se žádné špatné závěry o Branibořích dělat nedají. Jestli totiž býval mladý kralevic zadumán v okně, tak to především znamená, že tam b y l a o k n a, a ne díry do zdi jako v našich moderních nápravných institucích, přičemž z Bězdězu je krásný výhled a je tam zdravo. A jestli směl mladý král ještě pouštět ven ptáky, tak to znamená, že si směl okno dokonce otevřít! To byly vězeňské poměry! Vraťte nám středověk, zvolali bychom, kdybychom mohli!

A to ještě není všechno, protože královna Kunhuta směla z Bezdězu jezdit na služby Boží do Kuřivod. Kuřivody jsou vesnice za Mimoní směrem na Mnichovo Hradiště. Ale zkuste si tam zajet dneska, a to ani nemusíte z Bezdězu! Vůbec to nenajdete, protože z mapy to vymazali, na silnici je kromě toho zákaz zastavení, jelikož je to spřátelená exteritoriální oblast a místo tabule s nápisem Kuřivody tam mají pětimetrového nalakovaného Lenina. A jak to projíždíte, zřítte zchátralou vesnici, v bývalé hasičárně má Rudá armáda odvěšivovací stanici, na bývalé faře rudý koutek a v bývalém kostele bordel. A za Braniborů! Spořádaná osada, že si tam i česká královna mohla troufnout jet na roráty! A nikoho nenapadlo, například, nalakovat tam někam třeba i jen dvoume-

trového Otu Braniborského! Před českou vesnicí!

A jelikož Kunhuta byla nejen pěkná, ale i chytrá, vzala to jednoho dne přes Kuřivody až na Moravu. Braniboři, jati starostí, co s osamělým Vaškem, odvezli téhož do Špandavy. Je to sice z ruky, ale v Čechách byla mezi tím cholera. Ostatně pokud jde o Špandavu, Rudolf Hess tam sedí už pětadvacet let a vůbec si nestěžuje.

Po choleře nám Braniboři Václava vrátili, neboť bylo nutné provést v Čechách měnovou reformu a s tím už nechtěl mít Ota nic společného. Poslal tedy bratrance domů, ať si to vyřídí sám. Václavovi bylo tehdy dvanáct a jako nezletilec to vzal na sebe. Byla to zatím nejúspěšnější měnová reforma v našich dějinách.

Některí z Braniborů se v Čechách usadili natrvalo, jako například Hermann, purkrabí Bezdězský, šlechtivý oparovník mladého královice. Přestěhoval se později do podhradí a založil Mimoň. Jeden z jeho potomků tam je teď předsedou národního výboru. V rodině měli nedávno radostnou událost, neboť jeho žena měla dvojčata s výborem útvárové organizace spřátelené posádky.

Není opravdu žádných důvodů vzpomínat na Branibory s hořkostí. Přišli k nám na výslovné pozvání říšských a zemských činitelů, kteří se k tomu dokonce veřejně přiznali, a byli u nás jenom čtyři roky. To byla dočasnost!

Je zde ovšem také otázka té nešťastné opery. Pravda, bude tam třeba na některých místech provést některé úpravy, avšak posuďme i její světlé stránky. Fakt je ten, tato opera položila základy k naší moderní vojenské doktríně. Neboť od té doby, jekmile k nám začne odněkud vstupovat spřátelené vojsko, generalita beze zmatku setrvává v Dejvicích. Jen zběžně pohlédne na mapu a velí armádě, aby zachovala klid a setrvala na ubikacích. Vždyť v záloze generálního štábu je opera Národního di-

vadla! Místo střelení pak jdeme společně, důstojnictvo i civilisté, tiše zaplakat nad tím, jak nám Warnemannova chasa vyžírá rodné sýpky. Však víme, že ve třetím jednání to dobře dopadne!

Sabina byl, mimochodem, velmi opatrný. I toho Warnemanna si úplně vymyslel, jakoby tušil, že za sto let budeme mít paragraf 104 trestního zákona o hanobení státníků světové socialistické soustavy. Hlavní kladný hrdina se navíc jmenuje Olbramovič, což má dokonce aktuální libozvuk.

A jako barytona ho může odzpívat i nový ředitel opery, o němž je všeobecně známo, že má Branibory rád. Takže je záhada, proč to zase stáhli z repertoáru. Nám to ovšem nevádí, protože si to můžeme potichu pustit doma, což jsme již ostatně činili i v roce 1939.

Od památného pobytu Braniborů v Čechách uplynulo již ostatně skoro sedm set let a suma sumárum bychom na ně měli vzpomínat spíše se sympatiemi než jinak. Také pokud jde o tu operu, měli bychom dát nějakým vhodným způsobem průchod naší velkorysosti. Například ve třetím jednání by bylo zdvořilé ponechat chudáka Warnemanna na živu. Přece by úplně stačilo, kdyby ho Jíra skopnul do orchestru. Nejlépe mezi houslisty, jsou to většinou jemní lidé.

Nakonec malé dementi. Není totiž pravdou, že z Prahy byl tenkrát Ota Braniborský v uznání své moudré politiky v Čechách jmenován velvyslancem pruského dvora v Paříži.

/Leden 1972/

DRAHOUŠEK LOLA

Pan Aleš Vřešlovanský z Rýzmburka nebyl zcela rozhodnut, zda si má sundat pancíř a chytit blechu, která ho pod ním zužovala, když se ozvalo zaklepání na dveře. Zemský správce se za svým velikým stolem napřímil, nasadil tvářnost a blecha neblecha pravil:

„Vstupiž.”

Byl teprve druhý den státního smutku.

Dveře se otevřely a dovnitř vešel, nadhazuje si černou šerpu, pan Gustav Adolf z Pečárky, předseda Státního výboru pro organizaci pohřbu Jeho Císařského Veličerstva Zikmunda Lucemburského, dříve lišky zrzavé potměšilé.

Císař, chudák, si na českém trůně, po němž tak bažil, dlouho nepobyl. Do Prahy ho pustili až v únoru a do vánoc nevydržel.

Zajímavé bylo na tomto Státním výboru pro organizaci císařova pohřbu, že byl ustaven již před rokem. Následkem toho byl za agilního předsednictví pána z Pečárky na svůj úkol dobře připraven. I lafeta již byla dávno zakoupena, byt uschována, aby nebudila císařovo podezření.

Na co však nebyl připraven ani jmenovaný výbor, ani jeho předseda, bylo to, s čím právě pán z Pečárky spěchal za zemským správcem, vlekši přitom za sebou zemského umyvače mrtvol, jenž byl ostatně v té chvíli sám bledý jako mrtvola. Měl také podivné jméno. Jmenoval se Oldřich Vnitro.

Když se dveře zavřely, pán z Rýzmburka řekl: „Posaďte se, páni bratři!“ a vlídně jim pokynul na podlahu.

Ani pán z Pečárky, ani jeho ponurý průvodce se však neposadili. Zůstali stát, a mlčeli. Venku odbilo celé poledne, a oni pořád ještě mlčeli. Bylo to dvojnásob divné u pána z Pečárky, známého svou výřečností.

Zemský správce, nevěda, co si z toho má vybrat, pravil posléze veselým tónem, snaže se navodit sdílnější náladu: „Tak co, Gusto?“

Pán z Pečárky zhluboka nadechl, prstem ukázal na svého voskového průvodce, a řekl hlasem zcela úředním:

„Zde přítomný zemský umyvač mrtvol, za mé osobní účasti, svlékl Jeho Milost Císařskou, pane bratře, avšak v rouchu Jeho Milosti Císařské, pane bratře, nebyla, pane bratře, Jeho Milost Císařská, nýbrž.“

Způsobem tak neobvyklým zakončené souvětí zaujalo nachvíli mysl páně Alešovu z hlediska větného rozboru, avšak nemaje v úmyslu zatížit ji již patnácté století nějakým dílem o jazykozpytu, zaměřil se spíše na chybějící sdělení.

„Nýbrž kdo, pane bratře?“ - zeptal se, a zvedl nelibě husté obočí.

Gustav Adolf z Pečárky opět nadhodil svou černou šerpu, pohlédl na svého soudruha Oldřicha Vnitro, avšak nenacházející v jeho namodralé líci žádného výrazu, obrátil se k zemskému správci a řekl jazykem jaksi ztopořeným:

„Nýbrž ženská, pane bratře.“

Umyvač mrtvol zbledl nyní ještě více, což bylo dosti

neobvyklé pro toho, kdo denně obcuje s mrtvolami. Zemský správce ztrnul a cítil, jak blecha pod jeho pancířem, již náhle ticho dodalo asi chuti k pohybu, poskočila mu z krajiny bederní třemi hravými přískoky až do krajiny podbřišní. To ovšem činilo přítomnost cizopasníka v brnění zemského správce ještě zapeklitější, neboť, jak jej hned napadlo, zapomněl toho rána klíč od kalhot doma.

Avšak blecha, která byla již patrně nasycena, našla sobě jakési pohodlné místo v podbřišku šlechticově a nehýbala se.

„Ženská, večeš?“ - otázal se pán z Rýzmburka po dlouhé odmlce. „Co tam dělala, v rouchu Jeho Milosti?“

Nebyla to nejlepší otázka, jaké se bylo možné v té chvíli od zemského správce nadít, a on sám si to uvědomoval, když viděl ty bezradné tváře před sebou. Netrval proto na tom, aby mu vysvětlili, co dělala ženská v rouchu císařově, nýbrž položil jim další, ještě lepší otázku:

„A podle čeho jste to poznali?“

Pán z Pečárky se tentokrát jednoznačně obrátil na - umyvače mrtvol, neboť aspoň v této věci jemu patřila kompetenční přednost, aby odpověděl.

Oldřich Vnitro, hledě do podlahy, pravil šeplavým hlasem:

„Jeho Milost nemá obvyklé příslušenství.“

„Nemá?“ - zeptal se přísně zemský správce, kterému se to stále méně líbilo.

Umyvač mrtvol však byl opatrný muž. Vycítil podezření, že snad příslušenství Jeho Milosti zmanipuloval, a dodal proto velmi rychle:

„Jeho Milost tedy v jistém smyslu příslušenství má, avšak nikoli zcela příslušné. Aspoň jako mrtvola“ - učinil pomlku, aby bylo jasné, že o stavu císařově zaživa se nevyjadřuje - „se mi Jeho Milost jeví býti pohlaví ženského.“

„Tady to slyšíš, pane bratře“, vpadl do toho tónem za-

dost čínícím Gustav Adolf z Pečárky, předseda státního pohřebního výboru. „Což není na tom dosti, abych ti to spěchal sdělit? ”

Zemský správce, jehož již nenapadaly žádné další otázky, zabubnoval do stolu rytmus pohřebního pochodu. Nechtělo se mu budit blechu zbytečnými pohyby, ale nedalo se nic dělat. Musel se jít na mrtvolu podívat osobně. Stát tehdy ještě neměl revizní a kontrolní komisi.

„Víš o tom ještě někdo? ” - zeptal se ještě.

„Nikdo”, odpověděli jednohlasně.

To ho trochu uklidnilo. Jedině arcibiskup o tom ještě musí vědět, jinak nikdo. Snad se to všechno dá ututlat, myslel si.

„Pojďtež tedy”, pravil nahlas a zvedl se, avšak nevrzal, neboť jej sluha Erich dobře promazával.

Pán z Pečárky šel vpředu, Oldřich Vnitro vzadu, a tak došli ke komoře, kde ležely ostatky císařovy. Před komorou stáli na stráži dva uherští halapartníci, což zemského správce také uklidnilo. Neznajíce česky více než „pivo” a „nazdar”, nemohli ničemu rozumět.

Císař ležel na posteli pod oknem, zakryt prostěradlem, a jeho šaty byly rozloženy po křeslech. Mrtvola vypadala pod prostěradlem ještě menší, než Zikmund zažíva. Smutný konec muže, jenž ztrávil nejlepší chvíle svého života na křížáckých výpravách. O to smutnější, že se teď ani nedalo říci, zda to byl vůbec muž.

Nebyl. I pánu z Rýzmburka to bylo jasné ihned, jak umyvač mrtvol na jeho příkaz mrtvolu odhalil. Avšak nejen, neměla správné příslušenství. Neměla ani vousy.

„Jak to, že je holobradá? ” - zvolal správce zemský.

Beze slova, smutně sáhl pán z Pečárky na nebesa nad postelí a podával mu střepec jakýchsi nazrzlých chlupů. Ovdřich Vnitro řekl:

„Měla je přilepený.”

Přechod k rodu ženskému byl nevyhnutelný. Oba šlechtice, a snad i jejich bezvýrazného zřízence zdála se však v té chvíli upoutávat jiná otázka. Pán z Rýzmburka pohlédl na pána z Pečárky, a pán z Pečárky pohlédl na zemského správce. Jejich zraky se setkaly, vyjadřující stejné zoufalství.

„Otoč ho!“ - poručil posléze umyvači mrtvol pán z Rýzmburka, užívaje ještě, poněkud nepřipadně, ceremoniálního masculina.

Oldřich Vnitro obratným grifem obrátil Milost Císařskou naruby. Zraky obou hodnostářů nedočkavě spočinuly na levé půlce zadní části zemřelého panovníka, kde se neklamně rýsovala tmavá skvrna zvlášť stříbrňáku. Také umyvač mrtvol, byť nenápadně, hleděl tímto směrem.

„Je to ona!“ - zalomil rukama zemský správce. „Lola!“

„Lolinka!“ - zatokal pán z Pečárky, a kapesníčkem, který vytáhl z rukávce, si přetřel čelo.

Místnost ztichla. Oči obou pánů se bezděky zarosily, a jejich vzpomínky se přenesly o mnoho let zpátky, před éru bratříků rachotících svými povozy po vlastech českých, do Lázních Karlových, do velkých kádí a malých komůrek s horkými kameny a tvrdými palandami, kde zrzavá Lola, z lazebnic nejspůdnější, rozdávala radost výkvětu české šlechty i měšťanstva, a patrně i úřednictvu, neboť ani Oldřich Vnitro pod svou voskovou maskou nevypadal zcela nepohnut. Těšila ty i ony, pod jednou i pod obojí, neboť rozdíl ideové i třídní se nejlépe stírají za dveřmi bordelu - ale nikdy tam nikoho nenapadlo svolat konferenci na nejvyšší úrovni.

Nebylo možné dlouho se oddávat vzpomínkám, státní záležitosti si žádaly své. Zemský správce, poučiv umyvače mrtvol o právu hrdelním, vyslal jej s krátkým listem pro pana arcibiskupa. Sám pak s pánem z Pečárky něžně přikryli císařské ostatky a čekali, bděle venku hlídání

dvěma sršatými Uhry z osobní stráže Zikmundovy.

Odbíjela druhá, když venku zazněly kroky. Dveře se otevřely a dovnitř vešla Jeho Eminence, na níž tiše proklouzl i Oldřich Vnitro.

„Bratře Jene“, řekl zemský správce Rokycanovi, „přístup blíže.“

Nevěda, co ho čeká, pokročil primas k posteli, s umyvačem v patách. Pán z Pečárky prováděl tentokrát odhalování osobně.

I duchovní jsou jen lidé. Rokycana zbledl, a svým proctěným barytonem, který se líbil i Žižkovi, bolestně zvolal:

Nebylo pochyb. I duchovní autorita potvrdila smutný nález.

„Ale kde je Zikmund?“ - zeptal se arcibiskup, když se trochu vzpamatoval.

„Zikmunda nemáme“, řekl pán z Pečárky, který to měl vlastně na starosti. „Máme pouze Lolu.“ A ještě jednou sáhl na nebesa, aby i Rokycana viděl císařovy vousy.

Odmíleli se. Pouze Rokycana chtěl vědět více.

„Jak mohlo k té nešťastné záměně dojít?“ - zeptal se. „A kdy?“

V té chvíli se od dveří, hlasem suchým jako troud ozval Oldřich Vnitro, na kterého skoro zapomněli:

„Byl asi u ní, klepla ho přitom pepka, holka se lekla, natáhla na sebe hermelín a ujala se velení na Invalidovně.“

Páni se po sobě podívali dosti nevrle. Na své funkční zařazení prokazoval umyvač mrtvol nadměrný přehled o vysokých státních záležitostech.

„Lola se ztratila Léta Páně 1420“, pravil posléze pán z Pečárky, který si pamatoval lépe koupele než bitvy, i když byly vyhrané.

„A on tady vlastně byl tenkrát taky naposledy“, dořekl rezignovaně pán z Rýznburku, který si pamatoval i bitvy.

Neříkali už nic, nebylo co. Oldřich Vnitro oblékl Lolu zpátky do císařových šatů a odborně ji přilepil pomáčkané vousy. Opouštějíce místnost, zapoměli se pomodlit. Halapartníci na chodbě voněli čabajkou.

Na slavném pohřbu vyvolalo jistý údiv, že zemský správce, pán z Pečárky a dokonce arcibiskup utrousili slzu. Nevyvolalo naopak žádný údiv, že téhož dne náhle zemřel zemský umyvač mrtvol, který zakopl a nešťastnou náhodou upadl na sekeru.

Asi týden po císařově pohřbu setkali se tři páni na hradbách, o přestávce při zasedání Státní plánovací komise. A tehdy, hledě směrem ke Štvanici, prohodil zemský správce pc nurým hlasem:

„Uvědomujete si, páni bratři, že i když Lola byla drahoušek, dopřej jí Pane odpočinutí věčné Amen, tento národ vedl šestnáct let válku proti dorotě? ”

Zamysleli se, až Rokycana řekl unaveně:

„Doufejmež jen, že se to již nebude opakovat.”

A s tím se vrátili do sálu.

/1971/

O BÍLÉ HOŘE BEZ ROMANTIKY

Bitva dějinami oplakávaná ještě dávno nezačala, avšak opona jakoby se již nad smutným jevištěm zvolna zvedala spolu s mlhami, zakrývajícími ještě pusté svahy motolské s Košířemi dole na jihu, i zelené pahorky vokovické ve směru půlnočním. Mezi nimi pak, s oborou tichou a nevšimavou opodál, se po unhoštské silnici s rachotem a řinčením valila mocná armáda. Pluk za plukem, sukkurs za sukkuresem a kompanie za kompanií, Štajeráci a Vlaši, Španělé a Bavoři, ba i Francouzi a Irové hrnuli se na Prahu.

Sedláček, jenž právě oral svůj sporý korec nad Homolkou, zastavil raději na souvratí, vypřáhl hubeného volka svého a spěchal s ním k Vidouli pokud na něho ještě nebylo pro mlhu vidět. I když nevěděl, jaká armáda tudy táhne, zda spřátelená, či nikoli, byl to opatrný český zemědělec. Jeho jméno nám píseň pohříchu nezachovala.

Mocné vojsko však ještě nemělo toho dne dojítí až do Prahy. Čekala na ně léčka.

Ještě před Vypichem stáli na silnici arkebuzíři Jeho Milosti Královské věrného knížete Hohenlohe, s hákovnicemi ledabyle opřenými o patníky, a převlečení za valdštejnské regulovčáky, nenuceně usměrňovali císařské přes Petřín do Šárky.

Đábelský zámysl Fridrichův se pomalu naplňoval. Byl to ostatně chytrý státník. Jako nekuřák, abstinent, impotent a pravděpodobně též atheista, neztrácel čas radovánkami a mohl více myslet na politiku a strategii. A hle, bylo to vidět.

V oboře v té chvíli, kde zrovna falckrabské polní kuchyně rozdávaly Uhrům hraběte z Thurnu řízný koňský guláš, bylo poklidno. Výmarská jízda, ačkoli to byli její koně, jimiž se právě sytila sousední infanterie, netečně

lekovala u zdi, a spolu s ní i sedm kompanií z Rakous nad Enží, kterým rovněž toho dne připadlo bojovati za českou korunu.

Všichni společně pak za vysokou zdí obory čekali na žold. Avšak princ Althalský, který měl již k ránu přijet od Bedřicha s výplatou, se neobjevoval.

„Vielleicht will er nichts mit den Spanien riskieren“, prohodil jeden z českých vojáků, a měl úplnou pravdu, neboť zamotati se s větší hotovostí mezi španělské kyrysníky nebylo radno a nebylo to ostatně radno ani s menší hotovostí, což byl případ princův, jenž se v té chvíli skrýval za hustým roštěm na druhé straně silnice. Mnoho grošů opravdu nevezl, avšak i to bylo součástí strategického záměru lstivého falckého markraběte.

Císařský oberbefehlshaber hrabě Buquoy, když jel kolem, neměl ani tušení, že je právě pozorován princem Anthalským zprava a jeho Sasíky zleva. Zaměstnávaly jej jiné, ještě neradostnější myšlenky. Před měsícem byl tento ctihodný grand zcela neslýchaně zraněn Turky na choulostivém místě v šarvátce u Moravských Budějovic, takže jej do bitvy na Bílé hoře museli vézti na žebříňáku, ležícího na břiše. Obklopen svou tělesnou gardou, drkotal se hrabě na svém nedůstojném povoze s hlavou podepřenou rukama a přemítal, kam ho sem vlastně čerti nesli z rodného slunného Španělska. S Čechy však, doufal, pojdí snadněji než se zuřivými saracény.

Také vévoda Valdštejnský projel kolem zamyšlen, byt v sedle. Krajinu nepozoval, znal to tady dobře. Topografie ho nezajímala, zajímalo ho účetnictví. Neměl snad vlastně právě on celý tento podnik ve své režii? Cožpak by si mohli Habsburgové, kteří ještě před nedávnem tloukli štěrk u Winterthuru, dovolit tak nákladnou válku? Nebylo divu, že Ferdinand sem raději vůbec nelezl. Měl ovšem bohatého strýčka na španělském trůně a také Svatá stoli-

ce bude muset přispět i když se ovšem vévoda odškodní hlavně nemovitostmi. A tak jel dál, aniž mu přicházelo na mysl, jak důkladně bude o čtrnáct let později v Chebu prošpikován mordpartou Jeho Milosti Císařské.

Bylo však více nesrovnalostí kolem tohoto 8. listopadu. Stačí se zmínit o saských kumpaních, které sem jejich obojaký kurfiřt poslal ještě jako spojenec Bedřichův. Kdyby vskutku dostali zapláceno, mohli by bývali nedopatřením bojovat sami proti sobě, protože jejich panovník, ač luterán, se mezitím stal spojencem Ferdinando-vým, což se sice stalo sto let po Machiavellim, ale třista-padesát let před Ulbrichtem. Také Poláci a kozáci hraběte Rusinovského, z poloviny pravoslavní, se dopouštěli omylu skoro tradičního, neboť mysleli, že táhnou na Cařhrad. Kompas neměl ani jeden.

Ano, nebýt Bedřicha, byl by to spíše blázinec než bitva.

Mezitím však, zatímco markraběcí armáda tiše čekala na prince Anthalského v oboře, a zatím co princ Anthalský čekal na druhé straně, až bude silnice prázdná, táhli císařští v nekonečných proudcích kolem, ponechávajíce Vokovice vpravo a vozovnu vlevo, až posléze spořádaně mizeli v šáreckém údolí. Nebylo obav, že by se tam nevešli. Bedřich nechal kapacitu přeměřit předem. Museli se tam vejít do posledního Švába. Dokonce tam pro ně bylo připraveno občerstvení.

Králův důvěrník, pastor Grotewohl seděl ostatně na stromě a odškrtával si procházející vojska na seznamu, dodaném zповědníkem Maxmiliána Bavorského, páterem Pachmanem. Nic se neponechávalo náhodě. Španělé, Tyroláci, Vlaši i Bavoři a Štajeráci, rejtaři, pěší i vozatajci, všechno to i se svými francouzskými důstojníky mizelo v jícnu šáreckém, až tam konečně za nimi naklusali i císařští kozáci a Poláci. Oficiální historická věda o nich

tvrdí, že právě oni rozhodli bitvu, jelikož příšerně řvali, což rozehnal Maďary po Strahově.

Oficiální historická věda ovšem tvrdí mnoho podivných věcí, aniž by je uspokojivě vysvětlovala. Pokud jde o tuto tak zvanou bitvu, nejpodivnější je tvrzení, že královská vojska prý z bitvy odešla.

Cožpak vojska z bitev odcházejí, zvláště jsou-li na hlavu poražena? Kráčeli snad křížáci od Domažlic? Nebo Napoleon od Waterloo?

Nikoli, tady něco nehraje. Poražená vojska z bitev neodcházejí, nýbrž ponejvíce prchají, s oblibou ve zmatku, odhazujíce na všechny strany náradí, aby jim nepřekáželo v úprku. V jiných případech, jichž je však méně, zůstávají poražená vojska na bojišti, pobita a porubána.

Jak to tedy, že z bitvy na Bílé hoře stavovská vojska mřmryx - týrnryx odcházela jako z biografu?

Vysvětlení je prosté.

Pastor Grotewohl, když si v seznamu odškrtnl posledního kozáka, opatrně slezl ze stromu a vydal se oklikou Hošťalkovou ulicí přes Dlabačov a Pohofelec na Hrad. Krále zastihl ve vaně.

„ Jsou tam, Veličenstvo, ” řekl, když vstoupil.

„ Všichni? ” - zeptal se Bedřich, aby měl jistotu.

„ Do jednoho, Veličenstvo ”, uklidnil ho pastor.

„ Nuže tedy, podej mi ručník, Otíku ”, řekl král, a vylezl z vany.

Zatím, co se Bedřich utíral, princ Anthalský vyplácel vojska v oboře se nacházející, avšak mincí skrovnou, tak aby se podle plánu vydala do Slezska a nezaple tla se omylem do bitvy. Na všechny se nedostalo, což také vysvětluje omeškání šumpeřáků hraběte Šlika, avšak pokud jde o regulovčičky knížete Hohenlohe, ti dostali zapláceno předem a byli již tou dobou u Neratovic.

Cestou zpátky na Hrad si princ Anthalský spletl Jele-

ní příkop s Podbabou a za večerního šera se jej zmocnily dvě starší markytánky dona Baltazara Marradese. Když se k ránu nebohého prince nabažily, odevzdaly ho vojsku. Avšak ani to již nemohlo plány Bedřichovy ohrozit.

„Nebudu tady nikomu pro legraci“, pravil totiž Fridrich Falcký, když se utřel a pastor Grotewohl mu utáhl šněrovačku. „Jsem tady pár týdnů, a už si na mě stačili vymyslet skoro stopadesát anekdot.“

„A z toho jsou jen dvě slušné, Jasnosti“, řekl ostýchavě pastor, který zapisoval všechno. „Nikdo nemůže po Vašem Veličenstvu chtít, aby vládlo právě tady.“

„Měl jsem dobrou vůli“, hájil se Bedřich, „Vytrval jsem, ačkoli mi již při korunovaci někdo ukradl suspensor.“

Pastor raději mlčel. Jsou věci, o kterých duchovní raději nemluví. Bedřich si natáhl škorně a zeptal se:

„Je zapřaženo?“

Vyplížili se ven postranními chodbami. Ze sálů, které obcházeli, zazníval veselý zpěv. Zemští stavové již oslavovali předem vyhranou bitvu.

Když kočár projížděl čimickým hájem, král pravil:

„Domnívám se ostatně, že se mi podařilo zabránit nedozrým následkům.“

„Svatá pravda, Jasnosti“, řekl dobrý Grotewohl.

Zdálo se, že již není co dodat. Avšak Bedřich Falcký si nebyl zcela jist, že z českých dějin odchází dosti elegantně. Přece jen, bylo to v srdci Evropy, Bedřich měl slušné vychování a navíc britskou manželku. Že mu Cromwell popraví švagra, nemohl tehdy tušit, protože v Anglii to ještě nebylo zvykem.

Po nějaké chvíli proto Bedřich řekl:

„Celkově vzato by přece jen bylo vhodné, kdyby se oho zúčastnil také nějaký zástupce zdejšího národa.“

„Pamatoval jsem i na to, Veličenstvo“, uklidnil ho znovu pastor. „Stojí tam na stráží jeden dobrovolník.“

„Kdo je to?“ - chtěl vědět Bedřich.

„Vaše Veličenstvo ho nebude znát, jelikož se u dvora neošmrdoval. Je to jeden chudý zeman, Vaculík jménem.“

„Budiž mu země lehká“, dořekl falcký kurfiřt, a usnul.

Kobylysi již měli za sebou a za kočárem a prášilo.

/1970/

P

PROHLÁŠENÍ

PANA DIVIŠE ČERNÍNA z CHUDENIC,
BÝVALÉHO ČLENA BÝVALÉHO DIREKTORIA
ZPRONEVĚŘILÝCH STAVŮ ČESKÝCH

V květnu roku 1618 jsem byl zvolen členem direktoria Království českého, jímž jsem pak byl až do 8. listopadu 1620. I poté jsem se však, bohužel, podílel po jistou dobu na činnosti této organizace, a to ve Slezsku, než i tam byla situace normalizována.

Měl jsem ne sice rozhodující, ani příliš iniciativní /snažil jsem se především starati se o své statky/, nicméně

bezesporu podstatný podíl na mnohém, co direktorium v dané době konalo a co znamenalo. A nasbíral jsem tedy i nemálo poznatků a zkušeností, aby se z nich daly vyvodit i jisté úvahy a zejména kritické hledisko /které, samozřejmě, platí i na mne osobně/.

Oněch více než třicet sedm měsíců, to je dost dlouhá doba. A obsahuje pro mě nejenom zhruba 31 měsíců zmíněné účasti na veřejné činnosti direktorské organizace, ale i zhruba další čtyři měsíce, kdy jsem se rázem a logickým vývojem událostí octl mimo veškeré dění a kdy jsem měl možnost, ale cítil i nutnost onu veřejnou činnost si znovu, s odstupem promyslet a vyvodit z toho i závěry.

Bývalé direktorium bylo organizací velmi ambiciózní a postupem doby stále ambicióznější. Tyto ambice se však postupně čím dále méně zaměřovaly dovnitř, k problémům a podmínkám samotné pozemkové renty, a zaměřovaly se čím dál více navenek, vnucujícíce orgánu povšechně agrárnímu roli jinou, a to roli politické síly. A to pokud možno svébytné, nezávislé, sólové politické síly. Jak drze a netradiční pro naše poměry!

Pěstovaly se iluze, že direktorium jako jakýsi bůh nad vodami pomůže ke slávě a spáse vědám i pedagogice, kultuře i morálce národa. Dokonce jsme si dovolili vyhodit z okna dva slušné státní úředníky a osobovati si právo na vládu věcí svých. Přitom namnoze, ba povětšinou se tak činilo amatérsky, z okamžitých popudů a často náhodných odhadů, emotivně a nesystematicky, bez potřebné kvalifikace a hlavně bez patřičné starosti a praktické možnosti a o pozitivní důsledky, o negativních raději nemluvě. A co horšího, činilo se tak bez náležitého kontaktu se skutečným, podstatným společenským děním v této zemi. Jaké bylo, netřeba snad ani připomínat.

Členy, a to zhusta velice energicky členy direktoria

se ve stále hojnějším počtu stávali i nedirektoři, lidé z rozličných, někdy i dosti odlehklých profesí. V jistých kruzích začalo patřit k bontonu být členem direktoria, vstoupit v tento jakýsi vybraný klub. Přitom o vlastní činnost byl zájem pramalý. Nanejvýš tak ještě o módy nošené a obdivované s provinčním nadšením.

Formoval se jakýsi umělý sbor národních augurů, který přitom o skutečných potřebách a životních problémech národa neměl valného ponětí, jehož přístup k věci byl subjektivistický, velikášský a namnoze neodpovědný a jehož sebevědomí vedlo v některých případech až k pocitům mesiášství, které by mohly být směšné, kdyby neměly posléze tak tristní konce a důsledky. Osobní prestiž, soukromá popularita, touha po moci, po úřadech a počtách, když se již nedostávalo potence, možná i snaha přebít pestrou kartou svou loajální minulost atd., to vše nakonec znamenalo víc prospěch direktoria, než skutečný prospěch společnosti, víc než vážná práce, služba národu, feudalismus.

Nebažím po soukromé popularitě ani nemám mesiášské komplexy, nicméně funkcionářem direktoria jsem byl. A svůj díl odpovědnosti z toho plynoucí nemohu než nést.

Třicet sedm měsíců je dlouhá doba, aby si v ní mohl člověk uvědomit rozdíl mezi skutečnými a základními hodnotami a mezi hodnotami falešnými a destruktivními.

Skutečnou hodnotou je zůstat v této zemi a v této lidské společnosti a nebýt v ní zbytečný. Narodil jsem se v Čechách a chci v Čechách i umřít. Zdědil jsem po svých předcích mnoho vesnic a čím déle žiju, tím více žasnu, co všechno se tam dá dělat. Opravdu nevím, co bych si počal v cizině.

Tím chci říci, že považuji za bludnou cestu těch svých

kolegů, kteří tuto zem opustili a život a práci v ní proměnili za los emigrantů. Nezávidím ten los nikomu z nich. A dívím se troufalosti, s jakou se někteří z nich pokoušejí mluvit do zdejších věcí, kterým očividně přestali anebo odmítají rozumět. A rozhořčuje mě neomalenost, s jakou někteří z nich pracují proti zájmům své země, jakmile jim bylo odňato státní občanství, ať již dnes jsou v Holandsku, anebo ve Švédsku. A zapomínají podotknout, že s klidnou myslí ještě týden před Bílou horou využívaly všech výhod, jež jim jejich feudální vlast poskytovala, dokud jejími občany byli.

Rád bych ještě byl užitečný této zemi; i Jeho Milosti Císařské, její kulturní politice a perspektivám, k nimž vede naši společnost.

Bílá věž, Praha, 20. června 1621.

Diviš Černín z Chudenic,
bývalý člen
bývalého direktoria

Pzn. red.: Žadatel byl následujícího dne sťat za účasti svého bratra Heřmana, hejtmána Starého města pražského, čímž se splnilo přání podepsaného, aby umřel v Čechách.

/1975/

P

PROČ NÁS TURCI NEZABRALI

Dne 3. srpna 1683 k večeru dostavil se do hlavního stanu Střední skupiny armád Jeho Veličenstva Sultána Tureckého, ležící před Vídní, jízdní kurýr jménem Jakeš z Kotníka.

Ačkoliv to byl podle autentického záznamu kurýr jí z d n í /turecky „konica“/, přišel prý pěšky, koně ve da za ruku.

„Měl vlka,“ překládáme dále z tureckého originálu. Zapisovatel bohužel nezaznamenal, zda měl Jakeš z Kotníka vlka vlastního či najatého, ochočeného, mladého starého.

Pro pořádek však uvedme, že všechny tyto informace pocházejí z nedávno odtajněného archivu sultána Sulejmána. V Čechách koupila copyright Tribuna.

Jakeše z Kotníku vyslala k Turkům skupina českých zemských a církevních činitelů. Kteří to byli, není dosud přesně známo. Ví se jen tolik, že jeden z nich se jmenoval turecký Bučučuk, což je česky buďto Oldřich, anebo Drahomír. Záleží na slovníku.

Jakeš osobně byl rovněž zemský činitel, ale nepřiznal

se k tomu. Zůstal u toho, že je prostě kurýr.

Od zmíněných, leč nejmenovaných zástupců českého národa přivezl Jakeš z Kotníka Turkům list, v němž zeměští a církevní činitele čeští naléhavě prosí Jeho Sultánské Veličenstvo, aby laskavě zasáhlo v zemích koruny české za účelem záchrany feudalismu.

V poselství se ostře kritizuje císař Leopold I. pro svůj notorický liberalismus.

„Císař se zcela shlédl v západních vzorech,” psali Drahomír, Oldřich a spol. „Místo aby zajistil plynulý nábor k jezuitům, vyhlásil Leopold robotní patent. Následkem toho máme v Čechách třídní pracovní týden. Židům garantoval císař subotnik a nyní se nám dokonce zpochybňuje právo první noci. Vaše Veličenstvo jistě chápe, že tak nebezpečné experimenty v oblasti sousedící se Schwarzwaldem ohrožují veškerou rovnováhu v Evropě.”

Kurýr dále ústně přislíbil jménem svých soudruhů sultánu Sulejmanovi český trůn, konverzaci celého českého národa na mohamedánství a zřízení Úřadu pro tisk a informace s tureckým poradcem.

„Máme též jistě nerostné bohatství,” dodal k tomu Jakeš, mrkaje přitom levým okem.

Tato okolnost však nevyvolala příznivý dojem, neboť v Anatolii se v druhé polovině sedmnáctého století mrkalo zásadně pravým okem.

V nepřítomnosti vrchního velitele Střední skupiny vojsk, následníka trůnu velkovezíra Ordžonikidze/lov Maďarů koňmo lukem/ přijal posla náčelník štábu, Osman paša Džugašvili. Byl to sice otřelý válečník, avšak Jakeš se mu líbil. Kromě toho hádala nedávno pašovi z ruky cikánka, že jeho pravnukovi postaví Češi pomník o váze 160.000 tun. Dál se naštěstí nedostala, protože ji někdo omylem dal napít ricinového oleje.

Osman paša Džugašvili vyslechl proto posla zemských a církevních činitelů českých vládně, dříve než ho poručil utratit. Hlavní důvod, proč nechal paša Džugašvili Jakeše z Kotníka utratit tak rychle, byl ten, že posel nechťel vyzradit, kdo ho vlastně poslal.

Studujeme-li však turecké archivy pozorně, můžeme usoudit, že český jízdní kurýr řekl pravděpodobně všechno, co věděl, zvláště když mu pohrozili zavedením kuše do fitního otvoru.

Jak už shora uvedeno, oznámil Jakeš z Kotníka turecké straně, když se na to přímo dotazovala, že činitelů zemských a církevních, kteří ho vyslali, bylo celkem šest, a to včetně posla samého.

Osman paša Džugašvili, ač nebyl zcela gramotný, přece jen nahlédl do Malého encyklopedického slovníku, který vždycky vozil s sebou do pole, aby zjistil, kolik je zemských a církevních činitelů v Čechách celkem. Jak se dalo předpokládat, bylo jich podstatně více. Jakeš a jeho soudruzi se v tom množství přímo ztráceli.

„A co ostatní stavové zemští a církevní?“ - uhodil proto paša na ubohého posla.

Volky nevolky přiznal Jakeš z Kotníka, že zbylí stavové čeští nemají kladný poměr ani k feudalismu, ani k Turecké říši.

„Někteří však, kolísajíce, fňukají a přebíhají z tábora do tábora,“ pokusil se to kurár vylepšit.

„Kolik?“ - tázal se paša, zvyklý na přesné raporty Státního výboru pro bezpečnost Turecké říše.

Jakeš z Kotníka však v této souvislosti dokázal jmenovat jen jednoho. Později se stal předsedou Ochranného svazu českého robotního dělnictva.

Na tomto místě, viz archivní dokument č. 1917, prohlásil paša Džugašvili:

„A kvůli šesti nevěřícím psům by se měla armáda Je-

ho Veličenstva vydávat na pochod? V takovém vedru? ”

Na to prý již Jakeš z Kotníka neřekl nic, načež byl pohozen drůbeží, rozčtvrcen a vykleštěn, což vše v obráceném pořádku.

Sultán Sulejmán dostal zprávu o incidentu obvyklým služebním postupem za pět let. V té době již nestála Střední skupina armád u Vídně, nýbrž u Temešváru. V západních sdělovacích prostředcích se začaly objevovat pořouchlé úvahy o nastávajícím úpadku otomanského imperia. Vojsko trpělo nedostatkem křivých šavlí.

Osman paša Džugašvili byl mezitím zproštěn funkce velitele Střední skupiny armád v souvislosti s pověřením jinými úkoly. Následník trůnu velkovezír Ordžonikidze zatím zemřel na olovrant, tehdy pustošivou chorobu. Sultán Sulejmán měl plné ruce práce se zajištěním dalšího následovníka trůnu a většinu času trávil v harému. Polní poštu mu četli eunuši.

„Snad jsme to tenkrát měli obsadit,“ řekl sultán, když mu přečetli zprávu o jednání se zástupcem skupiny zemských a církevních činitelů českých. „Co na tom, že jich bylo jenom šest? Jinde se většinou nenajde ani tolik.“

Eunuši uctivě kývali hlavou.

„Nu což,“ uzavřel to sultán. „Zabereme je příště, holoubky!“

A

ANTONÍN KONIÁŠ - ČLOVEK A DÍLO /K nedožitým osmdesátinám/

Na osobnosti a díle Antonína Koniáše /1691 - 1760/, jehož nedožitých osmdesátin nyní po třech stech letech opět svobodně vzpomínáme, je pozoruhodný zejména rozsah jeho činnosti. Neboť co tento člověk dokázal - s tak malým a povšechně nekvalifikovaným aparátem - je podnes přímo ohromující.

Se zřetelem k popisu práce tohoto příkladného státního zaměstnance může ovšem poněkud udivit i to, že byl národnosti české a nikoli, jak by někdo klamně usuzoval, nějaké úplně jiné, například papuánské. Dnes už je ovšem mnohem běžnější, že i do funkcí tohoto druhu nacházejí se u nás v dostatečném množství domácí soudruzi a že tudíž aspoň na to nemusíme dovážet pracovní síly ze zahraničí.

Vlastní ideu tiskového dohledu jako takového přivezli k nám zahraniční poradci, pozvaní k nám Ferdinandem I. již v roce 1562. Věc, která je už dnes u nás skoro neodmyslitelná, se však zpočátku neujala, neboť narazila

na nepochopení. Masové sdělovací prostředky druhé poloviny šestnáctého století podléhaly unás živelnosti a Klementinum ještě nemělo dostatek pravomoci, aby mohlo zasáhnout. Bylo to těžké zvláště proto, že ústřední orgány dlouho trpěly ideologický zmatek, jak se to ostatně projevilo ještě v politováníhodném Rudolfově majestátu. A to již byl počátek dalšího století ...

Teprve normalizace a konzolidace po roce 1620 přinesly nadějný obrat, zvláště pak když i po přejití vichřic hněvu se vláda nevrátila tam, kam se čekalo, nýbrž zůstala tam, kde byla. I přes příznivější okolnosti byl však pořád ještě vývoj pomalý, neboť to zdržovali Dánové, Bavoři, Švédové, Sasové, Tataři, Francouzi a ovšem také Turci. Teprve v klidnější atmosféře na počátku 18. století zaznamenalo úsilí zavedení pořádku do činnosti vydavatelské, knihovnické i distribuční rozhodný úspěch. A ten už je nerozlučně spjat právě se jménem Antonína Koniáše.

Uvážíme-li, že tento muž se svými spolupracovníky podle vlastního odhadu osobně zkartoval 60.000 škodlivých knih a publikací, nedá nám velkou práci zjistit, že se tím dostal skoro na úroveň dnešního Úřadu pro tisk a informace a ministerstva kultury dohromady. Srovnejme však prostředky, jimiž bylo těchto obdivuhodných výsledků dosaženo! Teprve pak vynikne osobnost Antonína Koniáše, tohoto raného průkopníka na poli boje o nezávadnou literaturu, v plné velikosti.

Především - Koniáš neměl k dispozici nic z toho, co nám dnes nabízí vyspělá západní technika a bez čeho si již pomalu ani nedovedeme naše dílo ani představit. Žádné holandské odposlouchávající aparátky, žádné francouzské přístroje na rozlepování dopisů, žádné západoněmecké kukry, které vidí za roh, ba ani americké kompjútry pro registraci podvratných živelů. Celá agenda se

tenkrát vyřizovala v podstatě na koleně.

Přitom to již byla agenda moderní šře, zahrnující časopisy i knihy, pastýřské dopisy a zpěvníky, poštovní styk se zahraničím a dokonce i odposlech, přičemž tento se prováděl hlavně s hrncem na zdi, neboť lepší zařízení ještě nebylo vynalezeno.

Zatímco my dnes máme pro tyto náročné úkoly v každém okresu nejméně pět procent příslušníků uniformovaných a civilních, Antonín Koniáš měl k dispozici sotva zlomek tohoto aparátu. Samozřejmě, v širším měřítku požíval plné důvěry sekretariátu a též potřebné podpory bratrské císařské armády, avšak jinak, v každodenní praktické činnosti, musel spoléhat jenom na to, co opravdu měl.

A měl toho málo. Pět praktikantů, absolventů státně-bezpečnostního učiliště Imění sv. Ignáce v Loyole, a dvacet biřiců, dar to pana hraběte von Auersperga. Koniáš dokonce neměl k dispozici ani žádný vozový park, nýbrž jenom jeden ojetý landauer, ročník 1680, dva koně a koně a kočího Ulbrichta, zapůjčeného saským vévodou Augustem III. jako projev dobré vůle. A to bylo všechno.

Přitom kacíři nebyli v době Koniášově méně zarputilí a lstiví, než jsou dnes. Naopak, zatvrzelí nepřátelé církve a státu házeli Koniášovi a jeho soudruhům klacky pod nohy, ukrývajíce škodlivé texty na nejrůznějších místech, špalíčky pašované z Herrnhutu i do dámských přirození, a tam všude musel Antonín Koniáš trpělivě hledat, aby našel.

O neúnavné horlivosti tohoto muže svědčí mj. také to, že za celý život si jen jednou vybral dovolenou, a to když mu Prusové za válek o země koruny české na pět let odebrali státní souhlas k výkonu povolání. I přes tuto krivdu měl však Antonín Koniáš k Prusům poměr v podstatě kladný, zvláště proto, že si nechali Kladsko, takže se mu zmenšil rajon.

Málo známá je okolnost, že v mládí byl Antonín Koniáš prostým kulturním referentem místního národního výboru v Sobotce, a že se původně angažoval pro konservativně-reformní snahy císaře Josefa I.. Když však Karel IV. obnovil dobu temna, Antonín Koniáš uznal své pomýlení, přimkl se a zavázal se poctivou prací své zakolísání napravit. To také učinil. Dal se do díla a za několik let napsal největší bibliografii svého oboru, a to proslulý „Klíč kacířské bludy k rozeznání otevírající“, za což nedostal státní cenu jenom proto, že tenkrát ještě nebyly.

Důkladnost této práce je patrná mj. z toho, že platila pro knihovny soukromé i veřejné, i když ovšem ještě nedosahovala dnešní úrovně např. v tom, že opomíjela spisy rozepsané, případně nenapsané. O tom však, že Koniášova příručka nepozbyla na své aktuálnosti, může svědčit nejlépe to, že ze 4.000 titulů, které tento bdělý pracovník shromáždil již v roce 1729, jich ještě 1970 převzalo české ministerstvo kultury celkem 3.999, jedinou výjimkou čínc Dekameron, povinnou to četbu v druhém ročníku Vysoké školy politické při Ú.V. KSČ.

Z celkového množství titulů v „Klíči“ obsažených se jich tenkrát 25 procent pájilo přímo na místě, avšak to by nyní narazilo na požární předpisy. Místo této metody se proto dnes používá rakouské šmelovací aparatury ve Štětí. Je to ostatně praktičtější, neboť na nový papír, vyrobený ze škodlivé literatury, můžeme později vytisknout prospěšná díla, jako např. sebrané spisy soudruha Brežněva. Pokrok je tedy přece jen znát, i když to nijak nesnižuje velikost Antonína Koniáše.

Poslední měsíce svého života, když mu otekly nohy a nemohl se více šamtat mezi Hořicemi a Náchodem, strávil Antonín Koniáš v klášteře barnabitek, a to ponejvíce četbou povolené literatury. To ho také zanedlouho zklátilo.

K jeho smrtelné posteli povolali narychlo mnicha Štrougala, který dělal barnabítkám nejnutejnější údržbu. Tomuto pak prý řekl Koniáš, když byli sami: „Že já blbec nepovoli aspoň Kunderu!“

/1970/

LEKTORSKÝ POSUDEK

L Jan KOLLÁR, „Básně“
Vlastenec, Slávy dcera, Nápis, 110 stran.

Autor pochází z buržoasní rodiny. Jeho otec byl starostou v Mošovicích, okres Banská Bystrica. Narozen tamtéž 29. července 1793. Studoval filosofii a teologii na universitě v Jeně v Německé demokratické republice. Odvolává se na osobní známost se soudruhem Goethem údajně doporučován Palackým.

O jeho postojích v krizovém období není nic známo. Do obrozeného Svazu spisovatelů se však dosud nezapojil a posudek z místa bydliště nedošel v posledních letech publikoval pouze útržkovitě, a to výhradně v čítkách.

V seznamu nežádoucích autorů ministerstva kultury dosud zahrnut není.

Na otázku, jak se dívá na soudobou kulturní politiku strany a jak posuzuje možnosti dalšího vývoje naší literatury, sděluje Kollár toto:

„Národní literatura tím úspěšnější a šťastnější bývá, čím širší její okršlek a čím volněji široko daleko na svých křídlech od břehů k břehům, od hor k horám létati může.“

Lektoři se domnívají, že to mluví samo za sebe. Kollár ukazuje typický pravicově oportunistický, liberalistický a zejména netřídní přístup k otázkám kultury a literatury.

Tento postoj však, bohužel, poznamenává celé Kollárovo dílo, což lze doložit mnoha ukázkami.

Mezi pracemi, které jmenovaný Kollár nabízí k vydání, je mimo jiné soubor epigramů pod souhrnným názvem „Nápisy“. K posouzení jejich ideového zaměření postačí citovat tento:

„Bratři, nesuďte nás,
co a jak jsme psáti mohli,
nýbrž jen, co a jak jsme směli.“

Z této myšlenky by se mohlo usuzovat na to, že Kollár si je vědom reálií soudobé tvorby a že se tudíž bude ukázněně pohybovat v jejich hranicích - což jest respektovaná metoda všech našich spisovatelů, kteří mají zájem na vydávání svých knih.

Ve svém díle se však Kollár citovaným poznatkem nijak neřídí, takže si lze položit otázku, proč vlastně epigram napsal.

Již v přezpěvu k básni „Slávy dcera“ vystupuje Kollár s přímým útokem na naši radostnou konzolidovanou skutečnost:

„Aj, zde leží zem ta, před okem mým slyz ronícím,

někdy kolébka, nyní národu mého rakev.”

Už to by mohlo samo o sobě stačit k uzavření celého posudku, avšak lektoři podrobili zevrubnému rozboru celé básnickovo dílo, aby mohli své závěry založit co nejdříveji.

Naši národní a státní situaci se Kollár pokouší zlehčit i dalšími verši, jako například:

„Tak tu domu vlastní podroben pán,
chytře mu vlezlý slouha
na hrdle těžký drží řetěz.”

Lektoři si jsou dobře vědomi některých nepřesností v autorově popisu, protože je například otázka, zda nám vlezlý slouha drží řetěz na krku opravdu *chytře*. I přes tuto a další nepřesnosti je však Kollárovo líčení natolik neomalené, že případné zveřejnění jeho prací nepřichází dnes vůbec v úvahu.

Následujícími verši se již autor dostává do polohy § 100 trestního zákona /pobuřování/:

„To nás cestou posud vedlo křivou.
Vy se chraňte bludu našeho
a vlast stvořte čistou, trvanlivou ...
Arciže jdou jiní cestou hladčí,
těžce my a pozdě za nimi.”

Paragrafy 103 a 104 trestního řádu, články o hanobení spřátelených státníků, vyplávají z tohoto verše:

„Jak včely, med ucítivše, pokradmu
do oulu cizího jak stádo se hrou.”

Kollár se ani nesnaží o řeč vázanou. Vyjadřuje se zcela neomalené. Píše:

„Zardíte tím skutkem sesterské se Moskvy, bratři ...
Tatar, Maďar a ten, který zhladil

půl sám z něho, Němec podvodný ...”

V rukopisu sice není žádná přímá zmínka také o spřáteleném Bulharsku a Polsku, avšak je zřejmé, že autor se otírá o internacionální pomoc. To ostatně zcela jasně vyplývá z následujícího výroku:

„Sám kdo svobody je hoden,
svobodu zná vážiti každou,
ten, kdo do pout jímá otroky,
sám je otrok.”

Lektoři posléze podrobili objektivnímu rozboru také Kollárův verš o dubisku, k němuž bychom se měli přimknout. Vyskytly se názory, jakoby zmínkou o dubisku projev il Kollár kladný poměr. Z celého kontextu však jednoznačně vyplývá, že Kollár musel mít na mysli nějaké úplně jiné dubisko, i když není jasné, jaké.

Z celého Kollárova díla doporučují lektoři pouze následující dvojverší:

„Pracuj každý s chutí usilovnou
na národu roli dědičné,
cesty mohou býti rozličné,
jenom vůli mějme všichni rovnou.”

HISTORICKÉ KOŘENY PRAVICOVÉHO OPORTUNISMU V ČECHÁCH

Zabýváme-li se příčinami krizové situace, kterou jsme nedávno s určitými obtížemi překonali, nemůžeme se vyhnout historickým kořenům pravicového oportunismu. a zkoumáme-li tyto kořeny, dostaneme se záhy na zoubek rakouskému ministru vnitra z let 1849-59, Alexandru Bachovi. Řekněme si rovnou, že tohoto liberála nám byl čert dlužen.

Lidé jako Bach nenatropí mnoho škody, svěří-li se jim například funkce ředitele zádušní správy, naprosto drželi se stranou státního organismu. Stane-li se však takový dobromil ministrem vnitra, to se dá vysvětlit jedině tím, že kádrovák je buď cvok, anebo zahraniční agent. V případě Bacha se zdá být pravděpodobnější první možnost, i když o panovnickém rodu ještě bude řeč.

Nejde jen o to, že Bach u nás zavedl všeobecnou a povinnou školní docházku, i když to samo o sobě není maličkost. Kdyby se národu nedala možnost naučit se číst a psát, nemohly by pak sdělovací prostředky řídit tak,

jak řádily. Bach se však bohužel nezastavil u této pošetilosti, takže lidové rčení je velmi výstižné, říká-li se dodnes „dej si bacha“, případně „nedal jste si bacha“.

Ačkoli se narodil roku 1813, byl Bach viditelně pod vlivem císaře Josefa Druhého. Tento císař, který trpěl vůči mamince komplexem méněcennosti, umřel sice mlád, avšak stačil vyhlásit nejen toleranční patent, ale i zrušení nevolnictví. To jsou věci, které se nám dodnes těžko vysvětlují s hlediska leninského učení o státu.

Tato neuvážená opatření byla pak ještě posílena výstavbou veřejných silnic, švestkových alejí a koňské dráhy, takže venkovští pracující, dříve než se konstituovali v revoluční proletariát, bloumali bez cíle a bez povolení krajinou, stávající se snadnou kořistí různých agitátorů. Jakých, to si snadno domyslíme, neboť jeziutský řád byl mezitím také zrušen. Za císaře Ferdinanda k tomu ještě přibyla buštěhradská dráha, s dráhou pak nádražní restaurace a posléze i telegraf, takže chaos byl dokonalý. Ferdinanda sice omlouvá to, že byl slabomyslný, i když ani to nemůže vysvětlit, proč se v roce 1836 nechal dobrovolně korunovat na českého krále. A za tohoto císaře se mladý Bach politicky formoval. Věru nešťastné to okolnosti!

Když se konečně v roce 1849 dostal Bach do vlády spolu s dalšími podařenými kumpány Stadionem a Schwarzenbergem, úpadek státní disciplíny ovšem pokračoval. Bach sám k tomu hned přispěl tím, že založil četnictvo.

Tato směšná organizace, dosud dobře známá aspoň v postavě alkoholika Flanderky, je typickou ukázkou Bachova liberalismu. Zatímco v Prusku i v Sovětském svazu měli již tehdy dobře fungující státně-bezpečnostní mechanismy, z nichž zvláště ochranka mohla sloužit jako vzor /poradce bylo možné snadno získat, neboť Svatá aliance dobře fungovala/, Bach a jeho soudruzi, jistě v snaze zalichotit se veřejnosti laciným demokratickým gestem, zří-

dili četníky. Nelze se divit tomu, jak to potom vypadalo.

Na úseku sdělovacích prostředků byl pro Bacha typický tzv. tiskový a spolkový zákon z roku 1849. Srovnáme-li tento zákon s našimi moderními metodami účelné organizace veřejné činnosti, běhá nám mráz po zádech.

Cenzura pracovala tím způsobem, že když nařídila vyřazení určitého článku, dovoľovala přitom, aby časopis vyšel s bílým místem. Tím bylo každému jasné, co se stalo, a nikoho nenapadlo zařídít to tak, aby místo škodlivého článku vyšel v témž listě jiný, který by zastával stanovisko sympatické vládě. Takto nepružné a bez fantazie pracovalo Bachovo četnictvo.

Pokud jde o knihy, cenzura nebyla skoro žádná. Tisklo se, co koho napadlo. V roce 1854 vyšel dokonce v Praze Bakunin, a dva roky nato Marx, přičemž ani nepočkali, až carská cenzura zrediguje Manifest. Na druhé straně, není nic známo o nějaké iniciativě, vydat sebrané spisy císaře Františka Josefa I. Že na to ještě nebyl dostatečně senilní je sice asi pravda, ale v tom případě mohli přece vydat aspoň Stati a projevy jeho strýčka Ferdinanda, shora zmíněného. Palackého, místo aby ho zbavili státního občanství, nechali v klidu psát Dějiny národu českého a snad je vůbec nenapadlo, aby ho v noci navštívili a podívali se, co koho napadlo. V roce 1854 vyšel dokonce v Praze Bakunin, a dva roky nato Marx, přičemž ani nepočkali, až carská cenzura zrediguje Manifest. Na druhé straně není nic známo o nějaké iniciativě vydat sebrané spisy císaře Františka Josefa I. Že na to ještě nebyl dostatečně senilní je sice pravda, ale v tom případě mohli přece vydat aspoň Stati a projevy jeho strýčka Ferdinanda, shora zmíněného Palackého, místo aby ho zbavili státního občanství, nechali v klidu psát Dějiny národu českého a snad je vůbec nenapadlo, aby ho v noci navštívili a podívali se, co vlastně píše. Četníci ho na ulici dokonce zdravili, ačkoli

biedermeier se teprve koncipoval.

Velké publicity se u nás dostalo případu Karla Havlíčka, avšak podívejme se na fakta. Trvalo jim to dva roky, než mu jeho plátek zastavili, a místo na Špilberk ho pak odvezli luxusním kočárem do Alp. Již to se nám dnes zdá dosti nepředstavitelné, avšak za Bacha byl v cestovním ruchu naprostý nepořádek. V Brixenu pak nedali Havlíčkovi ani hnědé tepláky, nýbrž nechali mu jeho civilní šaty, a nechali ho volně si chodit po okolí. Nechali mu dokonce i břitvu, směl se dívat z okna a mohl mít papír i pero a inkoust. Psát si směl, co chtěl. Jeho pohřeb byl sice dosti dobře zorganizován, avšak nechali ho klidně v jeho původním hrobě, ačkoli tento byl stále různými provokatéry zdoben. Kdo tam co nosí, to četníky nezajímalo. Urážka hlavy státu se trestala tím, že se dotyčný dva dny vyspal na Karláku.

To tedy byl Bach.

Jeho politika vyústila v takzvanou oktrojovanou ústavu, kterou vyhlásil Bachův nástupce Schmerling v roce 1861. Lze říci, že tato ústava u nás položila základy anarchii. Bez velkých změn byla tato ústava potvrzena v roce 1867 a platila pak padesát let. V té době pronikl do češtiny tyrolský termín lážo-plážo. Státní autorita se postupně ocitla až na dně.

Schmerlingova, resp. tzv. prosincová ústava především sankcionovala pluralitní systém. Vedoucí úloha panovnického rodu se jaksí předpokládala, avšak relativně vzato byla zcela ozdobná. Politiku určovala vláda a říšská rada, neboli parlament. Dvorská kamarila byla pro legraci. Císaři pánu povolili pouze chodit na procházku. Za celých padesát let neproběhla ani jedna prověrka, a to ani státních zaměstnanců. Není znám žádný případ, že by někdo dělal sebekritiku, a to a spoň na oko. Ani hrabě Potocki, což asi byl náš nejlepší Štrougal, nežádal žádné závaz-

ky a tím méně pak úsporu materiálu. Ve školách a úřadech visel padesát let jeden státník a že ho mouchy znečistily vadilo teprve tehdy, když to někdo veřejně konstatoval v přímé souvislosti.

Ano, co se smělo, je celkově skandální. Poslanci např. směli hlasovat proti vládě anebo dvacet let bojkotovat parlament, aniž je za to někdo aspoň na půl roku zavřel. Bylo též povoleno veřejně kritizovat Maďary. Jelikož nebyla žádná koherentní pasová a vizová politika a dokonce žádný zákon o poškozování zájmů státu v zahraničí, jezdili si čeští politikové klidně po Evropě a okolí a vykládali si rozumy. Hanobení států Svaté aliance bylo na denním pořádku. Frakční činnost se pěstovala vesele, Mladočeši nadávali Staročechům a naopak. Když si jeden občan na Malé straně veřejně nakouřil pěnovku, dělala se tomu v tisku reklama. Ani z Auersperga si už nikdo nic nedělal, ačkoli byl jednu dobu předsedou vlády. Bylo možné i státoprávní ohrazení a dokonce i Sokol. Odtud již vedla přímá cesta až k otevření hostince U Kalicha. Úcta k autoritám později vytvořeným tak byla zhoubně podlomena a nakonec nám zbylo pouze ono „dejte si bacha“, což je ovšem pro naše dnešní potřeby dosti málo.

/1972/

KÁJA NEMOHL MYSLET NA VŠECHNO

Jednoho sychravého listopadového rána L. P. 1997, když se mlhy převalovaly dole nad vodou a z protějšího břehu nebylo vidět vůbec nic, seděli před svou začouzenou jeskyní nad soutokem Odry s Nisou dva velmi větší stařáci a hřáli se u sporého ohníčku. Dřevo bylo zřejmě vlhké a syrové, protože hustý šedomodrý dým se táhl po zemi za mírným západním větrem. Tři vychrtlí, vysloužilí policejní psové, z nichž jeden dosud matně pamatoval vztyčení berlínské zdi, posedávali opodál a nervozně kropili mech mezi kameny v dychtivé nedočkavosti, kdy stařáci pohodí stranou zbytek potravy.

Čekali však zbytečně.

„Máme dosud třicet sedm bramborů“, prohlásil menší z obou mužů, jenž se jmenoval Waldemar Eberle. „Nebudeme-li se přežít, mohli bychom s tím do jara vystačit.“

Psi, rozumějící lidské řeči jen zcela nedostatečně, nereagovali.

Druhý stařík, který byl postavy větší, avšak měl již pouze jednu nohu a ze svého jména si pamatoval jen křestní jméno Erich, smutně pokývl hlavou, zabalenou do pytle.

„Jestli ovšem nebude zima zase tak dlouhá, jako loni“, zahuhňal. „Já to nechápu, že na tak důležitý podrobnosti Kája nepamatoval.“

Ačkoli huhňal způsobem politováníhodným, tón jeho hlasu byl výbojný. Jakoby vybízel k polemice.

„Kája že nepamatoval na podrobnosti?“ - ozval se ihned Waldemar. „Kája?“ ; dodal způsobem, jímž by abatyše mohla přijmout pochybnosti o neposkvřeném počtetí.

Oba staříci, kteří zde takto seděli, byli opravdu poslední z oněch zteplých a plamenných revolucionářů, kteří nad smrtelnou postelí Karla Marxe slavnostně přísahali, že uskuteční jeho odkaz. Necítili se ostatně prohřešenými; ani Waldemar, který měl dosud obě nohy a lepší hubertus, než Erich. Oba však začínali mít jisté pochybnosti.

Erich mlčel. Klackem vyhrábl z popelu zčernalý brambor, rozkrojil jej na dvě půlky a nechal je chladnout na kameni. Horko z nich prchalo bílou parou do chladného, avšak čistého vzduchu. Poluce ovzduší již nebyla problémem.

Waldemar se mezitím uklidnil a prohodil smiřlivěji:

„Kájovi se nedá nic vyčítat. Plánoval to přece za příznivějšího počasí. Se sibiřskou zimou ani s pravoslavnou církví nemohl počítat.“

„Ale kde se to realizovalo, he? - zahuhňal Erich jízlivě.

Byl to tvrdý argument, avšak Waldemara nezastihl nepřipraveného.

„Jinde to nechtěli“, řekl melancholicky. „A taky nebejt toho, že se toho uchopili aspoň tam, tak se ten experiment nedal vůbec realizovat.“

To řka, plivl ještě Waldemar do ohně. Nemělo to valného agitačního účinu. Ani na Ericha.

Ten vzal do ruky půlku chladnoucího bramboru, napsal si ji mezi bezzubé dásně a pravil s přízvukem, který již nebyl jen saský, ale přímo anglický:

„Zato by bylo víc žrádla.“

Místo odpovědi si Waldemar Eberle vzal zbylou půlku zemáku, neboť pravděpodobnost, že bez zmíněného experimentu by potrava bylo více, byla silná. Pomalu rozžvýkal svou snídani, spolkl ji a prohlásil:

„Kájovi ovšem nešlo jenom o žrádlo. Šlo mu taky o zásady!“ Erich dělal, že ho neslyší. Sledoval své vlastní úvahy.

„Zajímavý je“, pravil teprve po chvíli, „že renegát Kautský s těmahle věcmi počítal. Říkal nám přece tenkrát v Prátru úplně jasně, že na východ vod Labe se ty věci zkoušet nemají.“

Waldemar mlčel. Zrakem skelně zasněným mířil kamsi mezi Ericha a psy a zmínka o Prátru mu nepřipomínala renegáta Kautského, nýbrž tlačěnku s cibulí. Erich jej však svým nemilosrdným skuhráním zahnal zpátky do reality.

„Kája na něho tenkrát neměl tak řvát, na chudáka renegáta.“

„Erichu“, řekl mrzutě Eberle, „ty už jsi úplnej sklerotik. Kája přece na renegáta neřval! Kája už byl tenkrát dávno mrtvej! Na Kautského přece řval ten malej, zrzavej, co tak ráčkoval a za ženu měl tu vykulenou!“

„Ať řval, kdo řval“, držel se umíněně svého Erich. Nakonec ho uřval. A tady máme výsledky.“

Hubenou a špinavou rukou udělal gesto po okolí. Scenerie opravdu nebyla povznášející. Navíc se v té chvíli ozval dole rachot čehosi, jedoucího po silnici. Podívali se tam a v třapcích mlhy viděli, jak k hlavnímu městu

se plahočí omšelý nákladák, poháněný dřevoplynem. Z kotle za kabinou se hustě kouřilo a jakýsi obětavý odborář tam právě přikládal. Na korbě se za ním kymácel vyhublý šiml.

„Vezou měsíční příděl masa pro předsednictvo“, řekl rychle Waldemar, snad aby zdůraznil kladnější ukazatele. V Erichovi však už mnoho elánu očividně nezbývalo. Řekl tónem, radostným jako statistická ročenka:

„Nedávno jim ještě vozili dva koně.“

Nebylo co dodat, a dlouhý rozhovor oba staříky stejně unavil. Navíc začalo poprchávat. Přihodili na oheň pár klacků a odšourali se do jeskyně.

Ač nevelká, pro dva zasloužilé penzisty přiměřená. Zařízení bylo prosté. Po stranách dvě lože z větví a slámy, uprostřed putna s vodou, vzadu košík s tím nejcenějším: se zbytkem brambor. Nad tím cosi jako polička se čtyřmi velmi tlustými knihami a konečně nahoře bílý nápis, učiněný švabachem: „Poslední bitva vzplála.“ A pod ním nyní s hekáním uléhali Erich s Waldemarem.

Venku mezitím zklamaní psové načůrali do ohně a odběhli k lesu. Na uschlém akátu, s jednou nohou pod křídlem to netečně pozorovala urousaná vrána. Jedna z mála, kterou ještě obyvatelstvo nezkonsumovalo.

Mezitím se zdola ozval šramot, svědčící o tom, že se někdo šplhá po strmé stráni nahoru. Kameny, které mu přitom padaly od nohou, se s rachotem kutálely dolů.

Na plošinku před jeskyní se konečně vyškřábal další stařík, avšak o něco mladší a čipernější než Erich a Waldemar. Počkal, až se vydýchá, pak popošel k otvoru do jeskyně a radostně zvolal:

„Soudruzí, školení je dneska už ve čtyři!“

/1971/

O

O VZNIKU LENINISMU

K nevyjasněným otázkám, na jejichž objasnění marně čekají miliony dychtivých posluchačů večerních škol marxismu-lenismu, patří problém, kdy vlastně leninismus vznikl.

Vznikl snad v zaplombovaném vlaku, jímž císař Wilhelm svolil dopravit manželce Uljanovy a jejich doprovod ze Švýcarska do Ruska? Zřejmě nikoli. Tato hvězdná hodina lidstva se odehrála mnohem dříve: Na londýnské konferenci S. D. D. S. R. v roce 1903.

Neradi uvádíme zkratky. Čechách se to neosvědčuje. Jako odstrašující příklad může sloužit jednotná výzdoba výkladních skříní v prodejnách Maso Uzeniny, schválená loni podnikovým ředitelstvím k výročí Velké Říjnové socialistické revoluce.

Mezi dvě prasečí hlavy, ozdobené citronem, umístili dekoratéři skromný nápis: „K.S.Č. - V.Ř.S.R.. Stručné, leč výstižné. Po všech těch letech skoro nemožné, aby to vyvolalo pochybnosti. A přece. Lid, obzíraje současně zbytek výlohy, četl nápis po svém: „Kupujte Sýry Češi, Vepřové Řízky Sežrali Rusové.“

Zkratkám je u nás lépe se vyhnout.

Také S.D.D.S.R. svádí k nesprávným výkladům. Za-

městnanci jednoho pražského podniku, ačkoli tam mají S.D.D.S.R. už tři roky na nástěnce, odpověděli na dotaz, co to znamená, buďto „Smíchovská Desítka Došla, Sbohem Růženo“, anebo „Soudruzi Domovní Důvěrníci, Střílejte Ratlíky“. Takto bychom se však nikam nedostali.

S.D.D.S.R. totiž ve skutečnosti znamená Sociálně demokratická dělnická strana Ruska a ta měla, jak již shora naznačeno, v roce 1903 sjezd, který má pro vznik leninismu rozhodující význam. V zaplombovaném vlaku to již vezli hotové.

Sjezd, zvaný londýnský, začal ve skutečnosti v Bruselu. Do Londýna se delegátům nechtělo, protože tam často prší a deštníky měli jen dva, navíc oportunisté. Šušťáky ještě v roce 1903 nebyly.

Zahájili tedy sjezdové rokování v Bruselu, avšak místní úřady měly zřejmě neblahé tušení, co z toho vzejde, a tak to zakázaly. Teprve pak, ač neradi, se všichni shromáždění bojovníci za lepší příští přesunuli do Londýna. Vilém Dobyvatel a po něm Karel Marx to tam ostatně také s počasím riskovali.

Bylo by možná zajímavé posoudit věc z toho hlediska, co by asi bývalo vzniklo místo leninismu v případě, že sjezd by naopak začal v Londýně a přesunul se do Bruselu. Jistě se také o to někdo jednou pokusí. Nám však budiž východiskem ke studiu otázky fakt, že to začalo v Bruselu a skončilo v Londýně, další následky ponechávající zatím stranou.

POHLAD NA ŽELEZŇICE V RAKÚSKÍCH KRAJINÁCH.

Doloženým faktem je to, že se na sjezd dostavilo 43 delegátů, kteří zastupovali 26 organizací a dohromady měli 51 hlasů. Tento velmi jasný přehled nacházíme na straně 34 „Dějin VKS/b“ od autora zcela kompetentního. K doplnění tohoto mandátového přehledu lze ještě dodat, že z těchto 43 delegátů dva zemřeli smrtí přirozenou, pět je dosud nezvěstných, dva byli nabalzamováni /z čehož jeden byl dodatečně zpopelněn/ a zbytek byl po dokončení díla řádně popraven.

Jak se dalo čekat, jednání sjezdu nebylo snadné. Zdravé jádro bylo v menšině. Sjezd se jen hemžil oportunisty, revizionisty, trockisty, anarcho-syndikalisty a jinými živly, přičemž ještě řada delegátů byla nearijského původu. Taková sešlost nemohla být ovšem schopná usnášení a Vladimír Iljič to viděl hned, jak vystupovali z vlaku.

Co dělat? - ptal se sám sebe, vida, jak jeden z oportunistů si ještě nechal na Victoria Station ukrást baňoh, prokázav tím naprostý nedostatek bdělosti a ostražitosti. Pamětníci dovozují, že Vladimír Iljič tehdy udělal jeden krok vpřed, dva zpátky a řekl si, ačkoli se ještě jmenoval Uljanov: „Bude nezbytné založit leninismus.“

Na každé technické novince je nejdůležitější její technický princip, neboť s každou je to více méně jako s Kolumbovými vejci. Přijít, jak říkáme česky, na ten fór neboli obezličku.

Pokud jde o leninismus, jeho základní principy jsou odvozeny z přírodních věd. Je to zaprvé lidská blbost, zadruhé přitažlivost zemská a zatřetí volný pád. Rozhodující je ovšem správná kombinace.

Sjezd však těmto otázkám nevěnoval žádnou pozornost. Oportunisté kritizovali diktaturu proletariátu, revizionisté nechtěli ani slyšet o sebeurčení národů, Poláci žádali válku proti Japonsku a židé navrhovali zvýšení platů donským kozákům. Jeden delegát, jehož pak Vladimír

Iljič volal na smrtelné posteli, se dokonce dožadoval humanismu. Byl to chaos. Několik bezradných inteligentů do toho ještě fňukalo a pobíhalo z tábora do tábora.

Zatímco se v sále odehrávalo toto nedůstojné divadlo, Vladimír Iljič si obhlédl objekt. Zejména se mu zalíbilo strmé, sešlapané schodiště, zakončené vetším zábradlím, a dvě patra pod ním dvorek sousedního domu, kde několik Číňanů krájelo bambusové výhonky. Byla tam čínská restaurace. Neblahá to ouvertura k pozdějším událostem na světové scéně.

Když skončil obhlídku terénu, přikročil Vladimír Iljič k realizaci své programové platformy. Oportunisté a ostatní kolísavé živly byly postupně volány na chodbu. Tam pak, než se stačili rozhlédnout, uvedli je dvě zdatné zdravé síly dobře umístěnými kopanci do kutálivého pohybu po schodech. Nabírajíce cestou na rychlosti díky přitažlivosti zemské, prolomili pak zábradlí a volným pádem se řítili do sousedního dvorku. Jelikož tam pracujícím Číňanům rozházeli zeleninu, ti pak rozezlení, je vyhodili na ulici.

A touto cestou, rychle a bez dlouhého mluvení, putovala jedna frakce za druhou. V půl třetí to bylo hotovo. Zdravé jádro získalo na sjezdu zdrcující většinu a dalo plný průchod leninským normám.

Tak vznikl leninismus jako jednota teorie, praxe a gravitace. Co následovalo, byly již jen logické dozvuky.

Naše česká současnost je svým způsobem jen dalším naplněním londýnského experimentu. V Praze dokonce máme i jednu čínskou restauraci.

/1971/

VŠECHNO JE JINAK

ČEŠI V BRANIBOŘÍCH

Družstevníci z Jednotného zemědělského družstva „Rudý říjen“ z Velké Suché, okres Děčín, měli toho roku v úmyslu vyrazit si z kopýtka přímo v hlavním městě Německé demokratické republiky.

Podíly byly vyplaceny, bratrská valuta získána obvyklým způsobem již uprostřed turistické sezóny od severních přátel, a řízná celní prohlídka v Ebersbachu skončila samozřejmě pro celníky fiaskem. Pouze u starého Macourka našli dvacet mašlovaček po Kčs. 1,80, ovšemže naražčených. Celníkům v Ebersbachu vždycky dělalo dobře, když něco našli, a družstevníci z Velké Suché to dobře věděli. Spokojenost byla tudíž oboustranná. Lidoví celníci NDR měli mašlovačky a čeští družstevníci kupní sílu neporušenou.

V té chvíli nebylo důvodu pochybovat o tom, že stejně spolehlivě provedou i na zpáteční cestě zboží, pro které tam jeli. Byla to zkušená výprava. Kdyby někoho napadlo dát družstevníkům z Velké Suché jako melouch mezinárodní pašování kokainu, musel by si Interpol zoufat. Naštěstí ten nápad ještě nikdo neměl, a patrně by asi byl zbytečný. Většina koksu se pašuje v diplomatických zavazadlech.

Přitom byly jen dva týdny před vánoce a v této době byli celníci v Ebersbachu obzvláště vynalézaví. Soudružku Matyáškovou, ačkoli jí bylo pětadesát, vzali dokonce stranou a svlékli ji do naha, což pobouřilo o dvacet let mladší Horvátovou, již neperlustrovali, do té míry, že prohlásila:

„Všichni celníci v Escherbachu jsou stejně buzeranti.“

Přes nadějný průběh celní prohlídky v Ebersbachu nevyvíjely se však další osudy výpravy úspěšně. Místo v demokratickém Berlíně skončili družstevníci v Bran-

denburgu. Toto podivné východisko bylo nejspíše výsledkem tří hlavních okolností: nepřízně počasí, špatného stavu pronajatého autobusu ČSAD a posléze, bohužel, i alkoholismu.

Tak se stalo, že řidič Arpád Sikenica, jenž se přece jen poněkud lépe vyznal v okolí Miškolce než v Prusku, zavezl nic netušící české rolníky k ukazateli s oznámením, že do Braniboře chybějí ještě dva kilometry. Na tomto místě však pronajatý prostředek hromadné dopravy, veřejný majetek v socialistické péči zaměstnanců, vypověděl poslušnost. Nejel dál, mrška. Aspoň ne způsobem pro sebe obvyklým, samohybným, neboť jeho motor zkrátka chcípí a více nechytal.

Družstevníci, které dlouhá léta radostné výstavby odnaučila divit se ještě přírodním katastrofám a tím méně technickým závadám, nechali ovšem Arpáda Sikenicu, aby se pokusil opravit vozidlo sám. Měl to přece v popisu práce, zaměstnancem ČSAD byl on a nikoli jeho pasažér a bylo proto samozřejmé, že se mu do toho nepletli. Kromě toho se aspoň někteří bláhově domnívali, že by to mohl umět.

Venku bylo hrozné počasí. Čína, jak se říká v Čechách bez jakékoli narážky na Říši středu, neboť sociální imperialismus v nás nezapustil kořeny. Prostě slot, že by psa nevyhnal z domu, natož pak z autobusu. Ovšem, zde byly okolnosti mimořádné, vizum jim platilo jenom dva dny a nechali proto Arpáda Sikenicu, mumlajícího podivná slova, vylézt ven s jakousi klikou v ruce. Ani je nezajímalo, na co jí potřebuje, a vůbec ho nesledovali, co tam dělá.

Teprve za dobré půl hodiny, během níž někteří spali a jiní se všelijak škádli, napadlo krmiče veprů Pepu Hanibala nadhodit otázku, co tam ten chlap s tím aurobusem dělá.

Pepa Hanibal vždycky říkal „aurobus“, avšak jeho

mluva bývala prošpikována i mnoha jinými přeřeknutími a byli už na to zvyklí. Vyhlíželi z oken, ale dotyčného nikde neviděli zčásti pro pokročilý soumrak. Vzbudili proto posléze traktoristu Jároszyho, který se s řidičem nejsnadněji dorozuměl, aby šel ven věci popohnat.

Byl zde ještě jeden traktorista, avšak ten zatím nebyl do událostí zatahován. Byl to doktor filozofie Václav Matějka a v JZD byl jenom následkem reorganizace, takže mu všichni vykali a obraceli se na něho jenom ve vyjimečných případech. Několikrát ho již kromě toho slyšeli veřejně prohlásit, že zůstává i nadále marxistou-lenincem, takže jej členové družstva „Rudý říjen“ ani nepovažovali za zcela normálního.

Družstevník Jároszy tedy navlékl kabát zvaný poprdel, narazil si ušanku, kterou získal výměnou za dva preservativy od jakéhosi majora Jakobovského na nádraží v Ústí nad Labem, a vyšel ven. Padal sníh s deštěm a bylo tak kluzko, že než obešel celý autobus, Jároszy třikrát upadl. Arpáda Sikenicu však nikde nenašel. Vrátil se tedy a požádal je, aby mu půjčili baterku, aby se mohl podívat i pod autobus. O baterky samozřejmě nebyla nouze, neboť Češi s sebou vozí do zahraničí nejrůznější užitečné předměty, dokonce i vařiče a turistický salám.

Jároszy se znovu obětavě vypravil ven, znovu obešel celý autobus, přičemž již našlapoval opatrněji, takže upadl jen jednou. I pod vozidlo si posvítil, i do příkopu, u kterého stáli, avšak bylo to marné, řidič Arpád Sikenica, člen Revolučního odborového hnutí, beze stopy zmizel. Jároszy se tedy vrátil do autobusu, aby tuto novinu sdělil svým spoluobčanům.

Vyvolalo to delší debatu, ale nakonec se shodli v názoru, že zmizení najatého řidiče ČSAD v Německé demokratické republice deset let po vztyčení berlínské zdi je možnost zcela vyloučená. Bejkovská, která jako

Lenin nekecal. Fakt jsme v ráji.

předsedkyně strany pravidelně poslouchala zahraniční rozhlas, vysvětlila při té příležitosti systém minových polí a samostřelných kulometů v pohraničním pásmu, načež dodala:

„Ani králík tam neproběhne.“

Usoudili tedy, že možnost nejspíše se nabízející vyloučila se sama, a že řidič Arpád Sikenica se nejspíše odebral do blízkého městyse pro náhradní díly.

Tato nadějná teorie narazila na rozhodný odpor zásobovače Hečka, bývalého kulaka, který pocházel z Volyně. „Náhradní díly? - zvolal rozhořčeně. „Tady? Nemáte rozum, lidi? Tady nemají ani suchý z nosu! Tady mají k dostání jediné ty najlonové záclony a náhubky k trombonům!“

Ano, byla to smutná pravda. Celá tato česká výprava hledala v Branibořích výhradně najlonovou záclonovinu a náhubky k trombonům, neboť ty zase pro změnu chyběly na českém domácím trhu. Všechny výpravy do země severních přátel, všechny družební delegace, ojedinělý soukromý turismus a dokonce dohady západního tisku, všechny tyto cesty sem již delší dobu směřovaly výhradně kvůli záclonám a náhubkům. Náhubky se staly takřka platidlem v socialistickém táboře, neboť s nimi bylo možné s úspěchem jet až do Bulharska a všude se daly dobře směnit za místní valutu, případně za jiné zboží. Naturální výměna typu společnosti prvobytně-pospolné dosáhla nového rozkvětu.

Družstevníci nedali na zásobovače Hečka, ačkoli se ve věcech vyznal, a další hodinu marně čekali, takže již byla úplná tma. Řidič Arpád Sikenica se však nevracel. V té chvíli objevila družstevnice Fojtíková pod sedadlem řidičovým vypitou láhev od merunkovice.

Všichni přítomní odborníci k tomu přičichli a shodli se na tom, že merunkovice musela být kvalitní, z dobré-

ho ovoce pálená a nejspíše domácí, protože Arpád Sikenica ji choval v obyčejné litrové lahvi od octa.

„Jetli tohle cestou vycuc“, pravil Pepa Hanibal, „tak musel bejt nalitej jak pupenec. Pojdte se, lidičky, ještě jednou podívat, esli někde neleží. Kdepak, s takovým dobrým chlasterem řídit autobus!“

Tentokrát jich vyšlo ven více a světélka baterek se mihala plískanicí. Prohlédli všechno kolem dokola, avšak nenašli nic. Po Arpádu Sikenicovi ani stopy. Když byli v nejlepším, přijel k nim hlídkový vůz lidové policie Německé demokratické republiky. Je samozřejmé, že autobus s poznávací značkou státu, který před nedávnem málem vybočil z mírového tábora, je v NDR podezřelý za všech okolností, a je-li nalezen dva kilometry od Braniboře s cestujícími motajícími se kolem, je podezřelý dvojnásob.

Doktor filosofie Václav Matějka, druhý traktorista, se hledání ztraceného řidiče nezúčastnil, neboť neměl baterku. Byl to člověk dosti nepraktický, nepřivykly dosud poměrům v prostředí, kam ho události vyvrhly přímo z Historického ústavu Čs. akademie věd. Traktor mu svěřovali jenom proto, že to byl typ D.T., zvaný „Stalinův úsměv“; a žádný normální družstevník s ním jezdit nechtěl. Tohoto zájezdu se ostatně zúčastnil jen proto, že jeho přítel, doktor hudebních věd Štěpánek, který pracoval na pile, nutně potřeboval onen náhubek k trombonu. Štěpánka neprověřili ani k cestování do NDR, jelikož prý v krizovém období složil jakousi urážlivou píseň.

Zatímco dobrovolníci s baterkami hledali ztraceného řidiče a přitom je nachytala silniční hlídka lidové policie NDR, informoval doktor Matějka aspoň ty, kteří v autobusu zůstali, o dávné historii.

Sděloval jim, že již v roce 892 po Kristu vyslal tehdejší císař římsko-německý poselství k bulharskému caru

Vladimírovi, se žádostí o zákaz vývozu soli ze Sedmíhradska do Velkomoravské říše, aby tato, odkázána toliko na sůl ze Solnohrad, byla nucena jít s císařem ke křížku.

„Z toho vidíte, drazí spoluobčané“, pravil doktor Matějka, „že již tenkrát jsme byli obětí mezinárodních machinací.“

Ačkoli většina posluchačů již znovu usnula, doktor Matějka neochvějně pokračoval:

„A zde jsme v blízkosti Braniboře. To všechno nám Slovanům kdysi patřilo! Zde stál hrad téhož jména, a roku 992 jej dobyl český kníže Boleslav Druhý, zvaný pobožný. A teď jsme zde my, jaká to ironie dějin, celý věk mezitím uplynul, a my tady dnes sháníme náhubky k trombonům!“

V té chvíli někdo otevřel dveře autobusu a zvolal:

„Pane doktor, pojďte sem na chvílku, jsou tady skopčácký řízlové, nemohl byste jim vysvětlit, co tady děláme?“

Matějka jediný ovládal z celé výpravy místní jazyk do té míry, aby jej učinil sdělným. Ostatní znali pouze číslovky prosté a jen zásobovač Hečko znal též několik číslovek řadových.

Přerušen právě uprostřed dobývání Braniboře družinou knížete Boleslava Pobožného, natáhl na sebe historik odřené zimní a odebral se ven. Když sklel z posledního schůdku, stál před ním jakýsi polní četník v uniformě z éry zdánlivě dávno zašlé a ihned mu stručně řekl:

„Ausweis!“

Chudák Matějka, zvyklý již od prvního vstupu spřátelených vojsk dne 15. března 1939 předkládat průkaz totožnosti kdykoli a kdekoli, rychle sáhl do kapsy a předložil četníkovi žádaný dokument.

„Bitte sehr“, pokusil se přitom o projev zdvořilosti, neboť šarže se mu letmo jevila jako Hauptscharfuehrer a jeden Hauptscharfuehrer mu před dvacetise dmi lety vyrazil dva spodní řezáky.

Soudruhu, a kdy
bude „zářící zítřek“?

Jelikož pořád padal sněh s deštěm, policisté ho vyzvali, aby se s nimi odebral do služebního vozu. Naštěstí to nebyl Trabant, nýbrž Volha. Vešli se tam.

Hautpscharfuehrer, jenž byl ve skutečnosti nejvýše Oberwachmeister, zalistoval v dokladu Matějkově a začal klást rutinní otázky.

„Name? ”

„Matějka Václav,” odpověděl tázaný.

Také místo a datum narození přiznal v souladu s dokumentem. Teprve pak vystřelil policista rozhodující otázku.

„Beruf? Povolání? ”

Matějka nezaváhal ani vteřinu. Byl, co právě byl, a nebyl to zatvrzelec, ani optimista. Řekl prostě:

„Traktorist, bitte.”

Policista se po Matějkovi podíval pohledem, který neumožňoval dvojný výklad. Neboť v Německé demokratické republice, ať to tam již mají jakékoli, neměli ani normalizaci, ani konzolidaci. V Matějkově průkazu stálo zřetelně, že je doktorem filosofie a tvrdil-li zde nyní této úřední osobě, že je povoláním traktorista, mohl dosáhnout jen jediného účelu: přesvědčit vyslyšající orgán, že je podvodník a celá výprava krajně podezřelá.

„Sind Sie der Leiter der Expedition? ” - zeptal se však policista dále, i když mu to v podstatě stačilo.

„Nikoli”, řekl Matějka, „to prosím nejsem.”

„A kdo je tedy vedoucím? ” - zeptal se orgán důrazněji.

„Nemýlím-li se”, řekl Matějka popravdě, „žádného vedoucího ani nemáme. Jedeme jenom na předvánoční nákup. Brali jsme podšly, račte rozumět? ” - pokoušel se to upřesnit. Bylo to zbytečné, závěry již byly učiněny.

Je zajímavé, že v kritických chvílích nemají Češi vedoucího. Pokud ho náhodou mají, odletí aeroplánem ane-

bo se nechá odvléci samochodkou. Snad proto, jednajíce podvědomě, neměli raději družstevníci z JZD „Rudý říjen“ žádného vedoucího. Jeli do Branibor jako stádo, svěřili svůj osud neznámému řidiči ČSAD, a když tento se jim ztratil uprostřed vřesoviště, hledali ho, samozřejmě bezvýsledně, s baterkami po silnici.

V lidovém Prusku je naopak zcela neuvěřitelné, že by výprava třiceti lidí, cestující navíc v cizině autobusem, žádného vedoucího neměla. Jiná země, jiný mrav, praví moudrost, odvozená z dějin. Lidoví policisté NDR proto ztratili všechny pochybnosti o tom, že mají co činit s bandou podezřelých individuí, pokoušejících se nejspíše o ilegální přechod hranic, ne-li něco horšího. Nařídili proto družstevníkům z JZD „Rudý říjen“ prostřednictvím traktoristy dr. Matějky, aby je následovali. Jakýsi poměrně mladší četník - Matějka mu dobře rozuměl - ještě navrhoval, aby je nejdříve odzbrojili.

„Zbraně nemáme“, zoufale je ubezpečoval Matějka. „Kromě toho nám autobus nejede a řidič se nám ztratil.“

Po delším a nesouvislém dohadování přijali četníci ujištění, že výprava je neozbrojená, a na uprázdněné místo řidiče zasedl družstevník Jároszy. Ostatní se jali tlačit autobus po silnici. Byl to smutný pohled: Třicet temných postav šoupalo svůj dopravní prostředek, daleko od vlasti, v chladné plískanici do Braniboře. Před nimi jelo jedno policejní auto a za nimi druhé, které asi povolali k asistenci. Na ultrakrátkých vlnách mezitím probíhala dlouhá porada s nadřízenými složkami.

Družstevníci dotlačili autobus až na jakési malé náměstíčko, spoře osvětlené jednou zkomfrající zářivkou, a byli odvedeni do pochmurné budovy, jejíž funkce byla zřejmá i potmě. Na celách byli po třech až po pěti, ale nejdříve je znovu prořacovali. Výsledek byl ještě hubenější než v Ebersbachu, protože tentokrát už u sebe ani Ma-

courek neměl mašlovačky. Byly to tklivé chvíle...

K večeři dostali sladkou fašírku, ale doktor filosofie Václav Matějka, odhalený jako jejich vedoucí, nedostal ani tu. Když vyškrabovali lžícemi své ešusy, byl již marxistaleninec Matějka podrobován křížovému výslechu. Pracovali na něm tři referenti najednou.

V palbě důmyslných otázek Matějka přiznal úmysl opatřiti v Německé demokratické republice náhubek pro přítele Štěpánka, doktora hudby z pily v Brdnici, avšak o záclonovině neřekl ani slovo, i když mu pohrozili, že mají své způsoby, jak naučí lidi mluvit.

Teprve v této těžké hodině, kdy se již nad všemi členy výpravy, s Matějkou v čele, stahovala těžká mračna lidové pruské justice, vzaly věci lepší obrat. Lidoví policisté, kteří mezitím odborně prohledávali inkriminovaný autobus, našli v prostoru pro zavazadla ztraceného řidiče Arpáda Sikenicu, který se tam ukryl před plískanicí i před hněvem svých cestujících. Celou dobu tam spal a ani v Braniboru nevylezl ven dobrovolně. Museli ho vytáhnout.

Zpočátku měli podezření, že Sikenica je významný čs. činitel a že banda, vedená PhDr. Matějkou, mu pomáhala v útěku před odpovědností. Kudy a kam, nespecifikovali. Proces s bandou mezinárodních pašeráků lidského masa se nekonal.

Policie se však nikdy zcela nemýlí, a to ani lidová pruská. Nakoupit náhubky nebylo již proto družstevníkům dovoleno. Místo toho museli svým skromným přiznaným kapesným uhradit lidové policii ubytování a stravu v braniborské šatlavě, načež byli druhý den šupem vysláni zpět do rodné země. Šupem lze chápat i doslova, jelikož měli i svůj nepojízdný autobus sami odšoupat až do Ebersbachu.

Tváří v tvář této hrozné vyhlídce vytáhli pak zoufalí

družstevníci z rafinovaných skrýšů i své zatajené devizové rezervy, aby si mohli zaplatit aspoň vlek. A jako spráskaní psi se pak vraceli z Branibor domů, taženi čadícím maďarským Ikarusem. Zbytečné dodávat, že nevezli ani jeden náhubek, natož pak záclonovinu.

Celníci v Ebersbachu, vidouce ten smutný závěs, propustili je bez prohlídky. Čechům v Branibořích pšenička nekvete.

/1970/

Kdyby se někdo zeptal Josefa Melichara, proč se vlastně dal ke Státní bezpečnosti, odpověděl by nejspíše, že tak učinil pod vlivem marxismu-leninismu, z lásky k souduhu Štrougalovi a též proto, aby mohl dáti plně do služeb společnosti svou celou kvalifikaci, kterou by na jiném úseku tak dobře uplatnit nemohl.

Kdyby se dále někdo odvážil zeptat se Josefa Melichara na to, jakou kvalifikaci má konkrétně na mysli, zachmuřil by se tento nejspíše a řekl by, že o tom již, bohužel, mluvit nemůže, jelikož je to státní tajemství a jeho, Josefa Melichara, váže ovšem služební přísaha.

I kdybychom však, čistě hypoteticky, měli možnost nahlédnout do osobního spisu jmenovaného důstojníka, nedozvěděli bychom se stejně víc než to, že ke Státní bezpečnosti byl hned na začátku normalizace povolán proto, že se již v minulosti odvědčil, ač ještě příslušníkem nebyl.

Ve světle těchto souvislostí stává se ovšem otázka dotyčné kvalifikace Josefa Melichara úplně bezpředmětnou, neboť osvědčil-li se někdo jako dobrovolný špicl, nemusí už v době normalizace, kdy je každá ochotná duše drahá, předkládat výuční list nebo dokonce maturitní vysvědčení.

Přesto však může býti zajímavé, když už vůbec padla otázka kvalifikace Josefa Melichara, že tato by zde tedy byla, a to dokonce dosti dobrá z hlediska jeho pozdější promoce až do hodnosti kapitána Státní bezpečnosti, neboť jediná dvě civilní zaměstnání, která Josef Melichar kdy vykonával předtím, než vstoupil přímo do služeb dělnické třídy, byla plavčík a masér.

I když někdo může mít pochybnosti o tom, zdali opravdu nemohl Josef Melichar rozvinouti svou kvalifikaci do plného rozsahu někde jinde než u tajné policie,

jako např. na Vyšehradské plovárně nebo v lázních Na Slupi, kde ho ostatně v teplém bazénu objevil a pro spolupráci získal sám plukovník Mojnár, pak je nutno říci, že sice mohl, ale teprve Státní bezpečnost jeho schopnosti plně ocenila a dala jim svobodně se rozvinouti ku zdaru celé naší socialistické společnosti a, samozřejmě, k velké rozmrzelosti třídního nepřítel, který to nečekal.

Položíme-li si však otázku, zdali se dá dobrovolné připojení k tajné policii půl roku po okupaci uspokojivě vysvětlit jen tím, že dotyčný je plavčík nebo masér, vyplyne nám zcela zřetelně, že to je vysvětlení velmi chabé, takže i v Odborovém svazu plavčíků a masérů vyvolal případ Josefa Melichara údiv a přímo nelibost, přičemž dlouholetý tajemník soudruh Cibulka, ač sám pederast a též fízl, chtěl k tomu na jaře 1969 vydat veřejné distancování se, což naštěstí nestihl, neboť mezitím se straně, vládě a maršálu Grečkovi podařilo zrušit sdělovací prostředky, což také zachránilo soudruha Cibulku ve funkci, ačkoli ho pak povolali jako náměstka do rozhlasu, ale to zde již není důležité.

Zdá se tedy být jasné, že zde muselo být i něco jiného, mnohem závažnějšího, co přivedlo Josefa Melichara až do řad Státní bezpečnosti, a že to možná bylo totéž, co ho již předtím vedlo k tomu, že se odvědčil jako informátor, nemluvě již o tom, že i plavčíkem a masérem se mohl původně stát také z těchto důvodů, neboť faktem je to, že vycpavačem zvěře se u pana Rysánka nikdy nedoučil a požádají-li ho jednou v Sadové ulici, aby jim na památku vycpal, například, soudruha Šalgoviče, dopadne to stejně špatně jako s kunou obecnou, kvůli které pan Rysánek Josefa Melichara vyhodil, neboť do ní nacpal tolik cupaniny, že jí třetí den po zašití praskl řitní otvor, a to podélně a při hodině živočichopisu v sedmé třídě základní devítileté školy na Karlově, kam ji právě pan

Ryšánek dodal a kde ji žactvu předváděl učitel Pazda v předvečer Velké říjnové socialistické revoluce.

Skutečný důvod, proč Josef Melichar ztratil nervy a skončil, jak skončil, to jest u Státní bezpečnosti, byl opravdu úplně jiný. Tento důvod však Josef Melichar úzkostlivě tajil již od svých třinácti let, kdy si poprvé uvědomil jeho význam ve třídně rozděleném světě, takže o něm nakonec věděl jenom policejní lékař dr. Muk, avšak ten záhy nato odešel do důchodu, kde nešťastnou náhodou zahynul.

Nuže tedy, s trapnou pravdou ven, neštěstím Josefa Melichara bylo to, že mu narostl zcela malý úd stydky, zvaný též lidově přirození aneb, jak říká soudružka doktorka Balážová, ultimo. Toto posledně jmenované narostlo Josefu Melicharovi, ačkoli pochází z Klánovic, v politováníhodném sortimentu 1 : 8 normálního průměru podle výsledků sčítání lidu v Čechách a na Moravě v roce 1910, což by v absolutních mírách odpovídalo dosti přesně velikosti tužkové baterie, avšak jen za předpokladu, že poměry se u nás od té doby nezhoršily o více než pět procent, a to je bohužel dosti nejisté.

Jak si pak Josef Melichar postupně ověřoval, takto vybaven mohl nakonec v praktických situacích obstát jedině u Státní bezpečnosti, ačkoli mu strana a vláda daly prostředky na zakoupení holandské protézy z PVC, avšak tuto nosil Josef Melichar pouze na plovárnu a za účelem dekorativním, zatímco jinak mu nebyla nic platná z důvodů chatrného upevnění.

Při výkonu povolání však, zejména při výsleších či při zatýkání se naopak závada nijak zjevně neprojevuje a v akademických kruzích není také znám ani jeden případ, že by to někoho napadlo, když ho osud přivedl pod ruku Josefa Melichara, že tento jinak policejnímu průměru se nevymykající exemplář je ve skutečnosti, co se mužst-

ví týče, pouze jedna ku osmi, a že mu nic nepomůže a že mu to už ani o chlup nevyroste, i kdyby se třeba přetřhl a za den zatknul i dvanáct universitních profesorů, což se mu skutečně jednou podařilo, avšak bez efektu na orgán, který by to nejvíce potřeboval.

A tak se zde za pouhou zdánlivou velezradou skrývá velká lidská tragedie, kdy občan, jehož krutá příroda zkrátila na místě nejzávažnějším, nenacházející žádného jiného východiska z bludného kruhu nedostupných mu radostí, obrací se nakonec v zoufalé tísní až k takovému spolku, jakým je Státní bezpečnost, a s ní pak jakožto s tělesem celkově invalidním klesá posléze až do náruče okupační moci, což je však konec konců jen přirozené, představíme-li si obrazně Josefa Melichara jako kánoj na rozbouřeném toku, které chybí pádlo.

Kdyby nebylo ohledů k dámám, řekli bychom přímo, že tento soudruh, z něhož by se při normálním vývinu stal buď děvkař, anebo alespoň buzerant, skončil nakonec jako fízl a ještě k tomu kolaborant což je výsledek odpovídající nešťastnému nakupení faktorů pathologických, zeměpisných a politických, z nichž jediným druhým východiskem, byť neméně krajním, mohla snad býti jen kontumace, a tu zatím nemáme uzákoněnou v plném rozsahu ani pro opozici, natož pak pro takové přátele Sovětského svazu, jako je Josef Melichar.

/1971/

K KOLEKTIVNÍ SMLOUVA

Soudružka Květuše Rohlíčková, placená předsedkyně celozávodního výboru Svazu socialistické mládeže, jednoho podzimního dne, stručně řečeno, otěhotněla.

Stalo se tak uprostřed rušného předsjezdového období, kdy všude kam oko dohlédlo válely se závazky a třídní

boj, samozřejmě, zotřoval. Avšak Květuše nezoufala.

Je ostatně málo dívek, které ve věku 39 let propadají zoufalství kvůli obyčejnému těhotenství, a to i když jsou dosud svobodné jako Květuše. Pravý opak bývá v takových případech pravdou. Svobodné dívky se čtyřicítkou na krku se naopak obvykle vyznačují vyzrálým smyslem pro realitu a často i cílevědomostí. Nehrnou se do ničeho, aniž by předem dobře zvážily okolnosti i následky. Ani Květuše.

Když před dvěma lety vstupovala do SS mládeže, za situace již dostatečně zkonzolidované, šla ovšem nejdříve ke zpovědi.

„Čiň, dcero, jak myslíš“, řekl jí rezignovaný hlas na druhé straně zpovědnice. „Já jsem taky musel vstoupit do Pacem in Terris.“

Kamarádky ji však odrazovaly, zvláště když po roce přijímala předsednickou funkci. I nešetrných výrazů užívaly, dávajíce najevo politováníhodný nedostatek lásky k ústřednímu výboru.

Ale Květuši nic nezviklalo.

„Všechny už jste vdaný, krávy“, myslila si. „Vám se to radí. Ale já tady mám možná už poslední příležitost!“

Bez váhání se proto stěhovala do prostorné kanceláře technického náměstka jenž byl mezitím zrušen. Vzpomínala přitom na nebožtíka otčímá, jenž vždycky říkával, když v rodných Zákolanech celá rodina za tmavých nocí vycházeli pro nějaký ladem ležící materiál: „Lidi, berte, dokavad je ruka Páně vtevřená.“

A Květuše brala. Konkurence byla naštěstí mizivá, úřednictvo bloumalo po chodbách od jedné prověrky ke druhé, a na všech stranách se vyměňovaly kádry. Jenom několik starých lišáků se drželo na svých místech jako Chodové pod Kozímy vrchy.

Vrátivši se z těhotenské poradny, kde jí její pozhna-

ný stav ochotně potvrdili v písemné formě, usedla za velký stůl, z kabelky vyňala diskretní notýsek a na osmerku úředního papíru začala nanášet celkový přehled událostí.

Zaprvé, zaznamenala si úhledným, avšak energickým rukopisem, který neutrpěl ani dvaceti lety ladem ležícího mládí v podatelně: Zaprvé soudruh Mykiska.

Zamyslíla se, několikrát kousla do reklamní tužky, a pak přeškrtnla, co napsala. Nikoli, to nebyl správný postup. Bude na to muset jít od lesa. Hle, zde byly kritické dny: šestnáctého, sedmnáctého, osmnáctého a tak dále až do dvacátého třetího. Kdyby se v tom náhodou chtěl někdo štourat, ať je to na beton, pravila si Květuše polohlasně.

Soudruh Mykiska, aniž to tušil, ušel nebezpečí. O dva dny.

Žádná velká ztráta, myslila si přitom předsedkyně celozávodního výboru. S tím jeho nosem jak klika u pivovaru těžko porodím dítě, aby mu bylo podobné!

Tedy zaprvé, začala znovu, tentokrát již na vědecké základně. Zaprvé soudruh Zeithaml. Služební cesta do Trhových svinů, to máme šestnáctého. Výhody: podnikový ředitel, měsíční plat sedmáct tisíc plus prémie, věk dvaasedesát, dospělé děti, alkoholik, chata na Slapech, koktá. To je důležitá okolnost: Kdyby se chtěl vykrucovat, nikdo mu nebude věřit. Nevýhody: je po operaci žlučníku, na služební cestu jel o holi a jeho sekretářka /sama se ho snaží už patnáct let urvat/ o něm bude už ze závisti určitě tvrdit, že je naprosto impotentní.

Tyto drobnosti však Květuši neodradily. Jméno soudruha ředitele, ač začínalo písmenem "Z", bylo již na papíře jako první.

Zadruhé, napsala dále, avšak v tom zvonil telefon a jakýsi muž, patrně podnikový dekoratér, se jí ptal:

„Soudruha Brežněva máme pověsit napravo, nebo nalevo? “

„Pověš ho, soudruhu, jako loni“, odpověděla bez váhání. Byla to odpověď empiricky podložená: Jestliže loni visel soudruh Brežněv tam, kde visel, a nebyl z toho žádný malér, visel zajisté správně.

Pak se vrátila ke svým záležitostem. Zadruhé, přečetla, co již napsala, zadruhé soudruh Hauptvogel. To bylo sedmnáctého. Účast na nočních střelbách Závodní milice, plat osm tisíc. Vila v Libni, věk 58. Ač zralého věku, známý divoch. Vzpírat se nebude, už se mu to stalo. Nevýhody: Leze i do postele ve vysokých botách a i uprostřed věci samé jí říká soudružko Rohličková. Kromě toho, v případě sňatku by se musela jmenovat Hauptvogelová. A kdyby něco nevyšlo, mohl by mě dát zavřít.

I přes tyto své záporné stránky octl se i soudruh Hauptvogel, ačkočkoli v té chvíli právě v zájmu pracujícího lidu čistil kulomet vzor 52., na osudném seznamu.

Zatřetí, zaznamenala Květuše, sledující své šifrované poznámky v notýsku. Zatřetí soudruh Meissner. To je devatenáctého. Manželka s delegací ve spřátelené cizině, večere v tiché vinárně, pak mě vzal do té chaty na Slapech, kterou si vypůjčil od Zeithamla. To je sice poněkud nemilé, tato kombinace, ale snad mu to nevykecal, koho tam povleče. Ostatně risk je zisk, uzavřela to Květuše. Výhody: Meisnerovi je teprve 52 a je to fešák. Vrchní plánovač, jako takový má Evžen /citova vložka/ sedm klacků měsíčně, premie nepočítaje. Nevýhody: Budou zde alimentární povinnosti na jedno nezletilé dítě. Kromě toho to patlá s Hornovou z účtárny, ale ta je vdaná a kdyby v tom náhodou chtěla pokračovat, tak se jí to jednoduše zatrhne, jelikož se tady žádné morální bahno trpět nebude.

To byl soudruh Evžen Meissner, vedoucí plánovacího oddělení.

Začtvrté, napsala vzápětí Květuše písmem neúnavně úhledným a energickým. Začtvrté soudruh Křepelka, ve-

Moment, miláčku. Do fronty
na maso skočím za tebe.

doucí dopravního oddělení. To bylo již jedenadvacátého, to to letí! Společný zájezd do pobočného závodu v Klatovech, beseda s mládeží, večere ve společenském domě za účasti tajemníka okresního výboru, ale když od ní Křepelka ve tři hodiny ráno odcházel, upadl a zlomil si nohu. To je základní výhoda. Kdyby se cukal, nejméně tři svědci dokáží u soudu nález soudruha Křepelky v trenýrkách před pokojem č. 17. Hochu, ty z toho neunikneš, i kdybys dělal co chtěl, jestli ovšem budu chtít já, řekla si Květuše a podtrhla si vedoucího dopravního oddělení dvakrát. Další výhody: Šest tisíc měsíčně, ale nejméně další dva tisíce nakrade na součástkách, to jí řekl sám. 55 let, odrostlé děti, hausbót na Lipně. Nevýhoda: Manželka členkou závodní stráže, ozbrojena revolverem, patrně nabitým. S ohledem na mou funkci by to ovšem byla politická vražda a to si ta baba dvakrát rozmyslí, řekla si posléze Květuše, a soudruh Křepelka byl na seznamu.

V této fázi práce si Květuše zapálila cigaretu. Kouřila málo, aby neztrácela dívčí svěžest.

Zapáté, napsala. zapáté soudruh Ziegler. To bylo třiaadvacátého. Bohužel, ostatní soudruhy musím ponechat stranou, časově by to nebylo ól rajt. Nuže tedy, Ziegler Mojmir. Věk 49, nejmladší z postižených, ačkoli, mezi námi řečeno, vypadá na šedesát. To byl ten lampionový průvod, dosti chladno, Květuše pohotově vytáhla z kabely čutoru a než se kdo nadál, táhla si milého Zieglera od výtahu do bytu. Když se ráno probudil, s Květuší ovinutou kolem krku, vypadal jako nahodilý nálezce hromadného hrobu. Trval na tom, že do podniku půjdou každý zvlášť, ale když se plížil ven, nachytala ho v přízemí Zoufalá. Květuše ji ještě stačila mobilizovat telefonem. Výhody: hlavní nákupčí, časté cesty do kapitalistické ciziny, šest tisíc měsíčně, nejspíše také fízl, což je dnes

k nezaplacení. Ženat, avšak bezdětný, a jeho žena sbírá známky, takže nemůže být normální. Nevýhody: Má padoucníci, takže by mohl navrhnout přerušení těhotenství. Ale to ovšem Květuše z citových důvodů zamítne. Takže Zieglere, hochu, jedeš v tom taky.

Pět čelných podnikových činitelů se tak octlo na seznamu potencionálních otců jejího nenarozeného dítěte. Dosud nic netušili, bezstarostně se věnující svým nenáročným úkolům.

Květuše trpělivě počkala ještě další tři týdny, aby to nevypadalo, a začala si je diskrétně obesílat. Každého jinam a dva dny po sobě, aby měla dost času vypracovat si konkrétní scénář a naučit se mu. Šlo to výborně, spletla se jen jednou, když zcela otřesenému Zeithamlovi připoměla noční nebe nad cvičnou střelnicí v Unhošti. Naštěstí nic nepoznal. Naopak představa, že snad tuto energickou soudružku vskutku oplodnil, ho naplňovala mužnou pýchou. K možnosti ženitby se však, bohužel, nevyjádřil přímo ani jeden z nich. Nejvíce jak předpokládala, se vykrucoval Meissner, řka, že je u soudružek v celém podniku znám svou notorickou opatrností. Když se Květuše v rámci režie rozplakala, nenabídl jí ani kapesník, ale objednal jí rum.

Dala všem na rozmyšlenou, aby se vyjádřili.

Nevyjádřili se.

Naopak se jeden po druhém trapně přeptávali, zdali již náhodou není vše v pořádku. S pláčem to všem vyvrátila.

Po dvou týdnech si všechny soudruhy znovu pozvala na místa původních schůzek, a jednotlivě jim nastolila otázku, že je zneuctěná, že to tak nenechá a že se opře o Stranu. S uspokojením pozorovala, že to udělalo dojem. Vracela se domů v optimistické náladě a s předpokladem, že vyjádřit by se mohli aspoň tři, a rozhodnutá vybrat si v tom případě nabídku finančně nejvýhodnější.

O několik dnů později se však do její kanceláře k jejímu nemalému překvapení dostavilo šest soudruhů: Podnikový ředitel soudruh Zeithaml, velitel Závodní milice soudruh Hauptvogel, vrchní plánovač soudruh Meisner, vedoucí dopravního oddělení soudruh Křepelka s nohou v gipsu a hlavní nákupčí Ziegler. Za nimi ještě do místnosti vstoupil podnikový právník JUC. Borovička, s kterým, pokud si pamatovala, Květuše nikdy nic neměla a to již proto, že mu bylo skoro osmdesát a za normálních okolností skoro nepřetržitě spal.

Nyní však byl jako čiperka, patrně pod vlivem nějakých stimulátů. Měli ho s sebou, darebáci, jako mluvčího.

„Jménem zde přítomných soudruhů, soudružko,“ - pravil JUC. Borovička slavnostně - „mám ti čest oznámit, že žádný z nich se nezříká své občanské a politické odpovědnosti. Po zralé úvaze a dlouhé diskusi se rozhodli, že přijmou kolektivní otcovství tvého děťátka jako svého druhu patronát a na alimony se budou skládat. Mají pouze jednu podmínku“, dodal, zřejmě již unaven.

„Jakou?“ - otázala se, zcela popletena, Květuše.

„Bude-li to syn, aby se jmenoval Gustáv.“

Dokument, který potom společně podepsali a opatřili razítky zájmových organizací, se jmenoval Kolektivní smlouva.

Svobodná matka Květuše Rohlíčková vozí nyní svého ročního synka Gustáva Rohlíčka po Stromovce. Chlapec je stále podobnější soudruhu Mykiskovi, ačkoli ten na její solidní měsíční apanáž nijak nepřispívá.

/Leden/

NÁPRAVA REDAKTORA NOHEJLA

Podvracení republiky se redaktor Nohejl dopuštěl tím způsobem, že seznamoval spoluobčany se zněním platné ústavy. Na Borech mu proto přidělili osvědčeného vychovatele poručíka Umlaufa.

Umlauf navštěvoval Nohejla na cele třikrát denně a vysvětloval mu dějiny KSČ se zvláštním zřetelem k pravým úchytkám. Když byli úplně sami, bral ho však Umlauf kolem pasu a říkal mu: „Hošo, hlavou zeď neprorazíš.“

Nohejla trýznily obavy, aby nedošlo k nejhoršímu, neboť jako politický měl jednoho vychovatele sám pro sebe a nikdo by mu neuvěřil, že mu neublížil z nenávisti ke generální linii. Umlauf se však nechal ukonejšit příslibem, že mu Nohejl bude po vůli první sobotu po svém propuštění, přičemž, jak se dohodli, současně spolu proberou Neprošli, k čemuž se za dva roky na Borech nedostali.

Když Nohejla propouštěli, zavolal si ho však jakýsi plukovník od bachařů a řekl mu:

„Tak jako jste měl, Nohejl, u nás vychovatele, tak teď dostanete v civilu kurátora, abyste se nám zase nedostal na šikmou plochu.“

Nohejl si myslel své, avšak poděkoval zdvořile a podepsal prohlášení, že zůstává dlužen dělnické třídě Kčs 723.80, neboť socialismus má i tu výhodu, že občan si v něm musí zaplatit basu sám.

Když jel domů, zeptal se ve vlaku švagra:

„Myslíš, že i ten vychovatel bude buzerant?“

Švagr nevěděl, ale podotkl, že podle jeho názoru to je velmi pravděpodobné.

Bylo to v pátek a na druhý den se Nohejl i s manželkou třásl strachy, kdy zazvoní u dveří Umlauf. Naštěstí nezazvonil, protože byl právě delegátem na okresní konferenci.

V pondělí se však dostavil kurátor.

Měl černé brýle, vlasy měl hustě pomatlané brilantinou a prohlásil, že se jmenuje Žiška.

„Se š,“ zdůraznil nejméně třikrát.

Paní Nohejlová nesměle podotkla, že si myslí, že zná pana kurátora z televize.

„To je brácha,“ řekl kurátor, a dodal, že má žízeň.

„Všechno teď záleží na vás, Nohejl,“ řekl též, dívaje se přitom pod stůl, ale pod těmi brýlemi se to nedalo pořádně rozpoznat.

„Udělejte mi, paninko, třeba čaj s rumem,“ řekl kurátor a dodal, že ho zebou nohy. Ačkoli byl červenec, Nohejl se ničemu nedivil.

Na dotaz, bude-li též s Nohejlem probírat dějiny KSČ, kurátor odvětil, že ústav těchto dějin byl mezitím zrušen a při té příležitosti požádal ještě o jeden čaj s rumem.

Řekl přitom:

„Můžete to, paninko, spíš říznout jako grog. Mě to zebe až ke kolenům.“

Seděl u Nohejlů celé odpoledne, přičemž se o poměrech vyjadřoval stále nepříznivěji. Když ho táhli k taxíku, řekl jim radostně, že se po neděli opět ozve.

K podstatě věci se s ním Nohejl nedostal. Když se vrátili zpátky do bytu, zjistili, že kurátor tam nechal své boty a odjel v Nohejlových bačkorách.

Pak přišla od kurátora pohlednice ze Zbraslavi, na které stálo: Boty mi schovejte, nejsou moje.

Kurátor je jako úřední hodnost pro občana přijatelnější než vychovatel, ale oba mají tu základní nevýhodu, že je nemůžete vyhodit.

Když přišel soudruh Žiška podruhé, vypil opět několik grogů, načež řekl:

„Lidi, to pijete furt to samý?“

Ke konci své druhé návštěvy upozornil paní Nohej-

lovou třikrát po sobě, že je na půdě státního orgánu a aby se podle toho chovala. Nechali ho vyspat v ušáku, protože ho nemohli zvednout.

Na třetí návštěvu si přinesl litr Kord vodky a řekl:

„Taky máme vlastní pití, abyste si nemysleli.“

Vypil ji sám, avšak ke konci tvrdil, že tak prochtanou rodinu ještě neviděl. Podařilo se jim ho opřít na ulici o kandelábr. Když se vrátili domů, našli pod židlí, na které kurátor seděl, úřední sdělení, že se Nohejlovi nabízí zaměstnání ve skladu potravin.

Taková nabídka má v případě Nohejlův ještě větší sílu, než původní volání divočiny. Vzal si kravatu a šel se tam představit.

Kádrovák, který rovněž nosil černé brýle a také si mazal vlasy brilantinou, se přívětivě usmál a řekl:

„Brácha už mě informoval.“

Uvařil Nohejlovi kávu, vyřídil jakéhosi soudruha Bartáčka ohledně jisté soudružky z Řevnic, která chtěla jet do Drážďan, a Nohejlovi řekl:

„Docela se mi líbíš, ačkoli brácha říkal, že jsi blbec.“

Dohodli se, že Nohejl nastoupí v pondělí, a kádrovák ještě dodal, že brácha je dobrák a že bude rád.

„Taky bejvalej sokol,“ řekl nakonec šeptem, a mrkl na Nohejla, když si zatím účelem nadzvedl ty tmavé brýle. Vypadalo to dosti hezky pod obrazem úřadujícího presidenta, který navíc právě mluvil z drátáku lámanou slovenštinou.

Ve skladu Nohejla v pondělí uvítal člověk v černém plášti. Měl taky černé brýle, ale vlasů moc neměl, takže byl v podstatě bez brilantiny.

„Bráchové mi už referovali,“ řekl. „Nic mi nevykládej, my byli na Borech celá rodina, já už dokonce před válkou a tatínek už za Rakouska.“

Sklad potravin byl spíše sklad lihovin, i když tam by-

ly také nakládané okurky. Z jedné strany byla vlečka, z druhé strany nájezd pro nákladní auta. Vchod pro pěší byl po dřevěných schůdkách, jimiž se člověk dostal do tmavého kamrlíku. Odtud vedly jiné schůdky do skladu. Mělo to všechno stejné aroma jako automat Jitřenka ve tři hodiny ráno.

Když usedli a připili si na tykání kakaovým likérem, vyložil soudruh Žiška redaktoru Nohejlovi systém odpisování rozbitých lahví. Byl to systém poměrně jednoduchý, vycházející z principu jednocentové presumpce, avšak s možností rozepnout se tu a tam až do tří procent, jelikož, jak zdůraznil vedoucí skladu, obalová technika zůstává v naší drahé vlasti na žalostně nízké úrovni.

Pak zavedl Nohejla do skladu a zkusmo otevřel jeden karton s Key rumem, vyňal z něho neporušenou láhev, před zraky nového zaměstnance ji otevřel, upil a řekl:

„Jako například tato láhev, bohužel, k nám došla na cimpr campr.“

Přelil zbytek do jakéhosi kanystru, prázdnou láhev vrátil do kartonu a rozbil ji paličkou.

„Je to mimochodem úplně spolehlivý a dělá se to tak už třicet let,“ uklidnil ještě Nohejla, který to potřeboval.

V patnáctém roce normalizace, a to už Žiška s Nohejlem odepsali jubilejní stotisící láhev, nesli spolu v prvomájovém průvodu transparent s nápisem: **DĚKUJEME STRANĚ A VLÁDĚ!** Přitom však, bohužel, přešel soudruha Žišku alegorický vůz ministerstva zdravotnictví, zdůrazňující úspěchy v boji proti pohlavním chorobám mezi bezpartijními.

Jelikož se to stalo před hlavní tribunou, nepřinesly o tom sdělovací prostředky ani řádku.

Bývalý kurátor, který se stal mezitím oborovým ředitelem, ustanovil pak Nohejla novým vedoucím skladu potravin. Nohejl byl rovněž přijat zpátky do strany a ke

svým šedesátým narozeninám dostal Řád práce, který mu osobně odevzdal předseda vlády Umlauf.

Po slavnosti vzal Nohejla kolem pasu a řekl mu:
„Tak vidíš, hošo, hlavou zeď neprorazíš!“

/1970/

Vědecký názor v praxi.

Jeden z tajemníků se o deset minut opozdil. Když přišel, dva důstojníci, převlečení za čišníky, již roznášeli kávu.

„Prepáčte, súdruhovia“, pravil zpozditý tajemník. „Bol som u krajčiaru.“

Vzhledli od svých papírů spíše pobaveně než překvapeně. Jednomu z důstojníků však upadla kostka cukru a když ji zvedal z koberce, vypadl z něho revolver ráže 7,62. Odvedlo to zájem jinam.

„Důfám, že je to nie nabité“, řekl předsedající tajemník, jemuž to zřejmě připomínalo nějaký nepříjemný zážitek.

„Je to nabité, ale zajištěné, soudruhu“, uklidňoval ho majitel revolveru. „Jako tenkrát, když jsme vás sbalili.“

„To už je let“, řekl tajemník, a povzdychl si. Čas letí, a kdo chvíli stál, již stojí opodál, pokud ovšem nesedí.

Důstojník zvedl revolver z koberce a zručně ho zastrčil někam do saka. Zvenku byl slyšet hukot letícího letadla.

„Kolikrát to mám opakovat, že kafe nepiju?“ - nevrle poznamenal další tajemník. Ačkoli byl zdaleka nejtlustší, revolver ho nezaujal. Nebyl to ostatně arcivévoda, nýbrž pouhý kníže, a nejmenoval se Ferdinand.

Druhý důstojník, z něhož dosud žádná střelná zbraň nevypadla, mu pohotově vyměnil kávu za sklenici s tekutinou přívětivě nahnědké barvy. Nebyl to však Johny Walker. Byl to urologický čaj. I státníci mají své cesty močové.

Tajemník, který se opozdil u krejčího, zasedl mezitím na své místo. Důstojníci opustili sál, nesouce prázdné podnosy. Procházejíce předpokojem, letmo se ubezpečili, že odposlouchávací zařízení je v provozu. Všechno bylo v pořádku. Sekretariát mohl zahájit jednání.

„Súdruhovia“, pravil nyní předsedající tajemník, pod-

le všeho hlavní. „Máme len jednu otázku. Volebné výsledky, súdruhovia.“

Upíjeli kávu, kdosi hľadal cukerin, niektorí si pohodlne vyzouvali boty. Bledý a nazrzlý mužík na konci stolu se zlehka naklonil vľavo, aby mohl potichu vypustit vetru. Lékař mu zakázal to držet. Nic lidského zde nebylo cizí. Ani volební výsledky.

„Řekl jsem již předběžně“, oznámil sonorním hlasem elegantní činitel s vadou zraku, „že to nemůžeme vyhrát více než v Albánii, ale rozhodně ne méně než v Rumunsku.“

„Skolko to vyígrali Rumýni?“ - otázal se jiný z přítomných. Albánie ho zřejmě nezajímala.

„Devadesátdevět, devadesát dva“, zněla odpověď.

„Súdruhovia“, namítl předsedající, „Terazky naozaj bysme nemali takto vysoko. Sú to predsa len tri roky, keď nás bolo iba pol procentá.“

„Má pravdu“, podpořil ho kníže, posílený svým léčivým čajem. „Letos by nám klidně mohlo stačit takových osmdesát procent. Příště si to vynahradíme.“

„Takú malú väčšinu sme doteraz nemali“, řekl tajemník, který přišel od krejčího. „Taká malá väčšina, súdruhovia, čo by som vám hovoril, je ozajstne veľa malá, súdruhovia, pričom menšina je pomerne veľká, súdruhovia, takých najmenšij tridsať percent, súdruhovia.“

„Dvacet“, řekl jeden z tajemníků, který držel v ruce pravítka.

„Dväďať alebo tridsať, je to veľa, ako som hovoril.“

„Je to opravdu dosti veľká menšina“, podpořil ho další z tajemníků, odborník na otázky ideologické. „Povšimneme si dějin, soudruzí. Masová volební vítězství mají u nás dlouhou tradici. Již od roku 1938.“

„Jak to, od roku 1938?“ - opáčil kdosi nesouhlasně. „Za vlády kapitálu?“

„Jak se to vezme, soudruzí“, řekl ideolog. „Fakt je

však ten, že již dne 4. prosince 1938 hlasovalo u nás pro jednotnou kandidátku 98,9 procenta, a to v pohraničních oblastech, soudruzi.”

Členové sekretariátu spokojeně pokývli hlavami. Zajímavý precedens!

„Dále pak”, pokračoval obhájce drtivých volebních vítězství, „26. prosince, soudruzi, ačkoli to bylo po vánočních, získala jednotná kandidátka na Slovensku 97 procent hlasů. A taky už v roce 1938!”

Vítězně se rozhlédl kolem stolu, načež dodal:

„A my bychom se měli, soudruzi, spokojit s pouhými osmdesáti procenty? Po více než třiceti letech? Co tomu řekne cizina, soudruzi?”

Byly to tvrdé argumenty. Kromě toho už z přítomných nikdo nepamatoval, že by pracující odevzdávali méně než 99 procent, ať již byly doby jakékoli.

Tajemník, který měl ostravský přízvuk, byl podobného názoru.

„Soudruzi”, řekl, „s hlasováním je to jako s planem. Aspoň troche nad sto procent, to je moje zásada. Takových stojedna, to dělá ten nejlepší dojem.”

Předsedající tajemník, vida převahu, pravil:

„Ako myslíte, súdruhovia. Mal som na mysli aj taktické ohlady. Lebo s tými sto percentami sa nám akosi vyparí vnútorný nepriateľ.”

„Co by se nám vypařoval?” - namítl elegant s vadou zraku. „Bude se maskovat manifestačním hlasováním, aby byl nenápadnej.”

„To je fakt”, řekl aristokrat. „Třídní nepřítel je nejlepší zamaskovanej. Nikdy nevíme, soudruzi, kdy se nám takový zamaskovaný třídní nepřítel může politicky hodit. Naopak takový odmaskovaný třídní nepřítel, který se ani nežinýruje proti nám hlasovat ve volbách, to se mi nelíbí, soudruzi. Pokud jde o třídního nepřítele, soudru-

Kdepak zasedá rehabilitační komise?

zi, já jsem zásadně pro zamaskovaného.”

Předsedající tajemník, jak se zdálo, neměl velkou radost z této teorie o zamaskovaném třídním nepříteli, která se může politicky hodit. Nahlas však nic nenamítal. Byla to, celkem vzato, ošemetná věc.

Bledý mužík, který měl od lékaře zakázáno zadržovat plyny, přispěl do diskuse stručným prohlášením:

„Já teda konkrétně navrhuju devadesátdevět devadesáttri.”

Nezdůvodňoval to, ale nebylo toho snad ani třeba.

„Mě ento nrávitsa”, řekl muž, který se dosud ozval jenom s dotazem na volební výsledky v Rumunsku.

Cvílí bylo ticho. Tázavý pohled předsedajícího klouzal po tvářích přepracovaných tajemníků. Dva mezitím usnuli.

„Takže tu máme konkrétní ponůku na devadesátdevět devadesáttri procentá”, řekl posléze.

Nečekajíce ani na výzvu k hlasování, tajemníci letmo zvedali palce, ukazováčky a tužky. Jeden hlasoval kávovou lžičkou. Byly to pohyby tak nepatrné, že ani dva, kteří spali, nemohli být podezřelí z abstinence. Přitom jeden z nich, zřejmě ze snu, řekl nahlas: „Devatenáct bere.” Nevěnovali tomu pozornost.

„Jednomyslně”, řekl předsedající tajemník. „Tak to tedy ponůkneme prijatelom, súdruhovia. Vyhrát týchto volieb na devadesatdevať, devadesáttri procentá.”

Muž z Ostravy však řekl:

„Frnkni tam taky trochu absence. Takových jedna cela dvě. A taky nějaké neplatné hlasy, třeba nula cela sedem. Ať už je to kompletní.”

„Jsem pro”, pravil ideolog. „Je dobré vypracovat to s podrobnostmi. Působí to psychologicky uklidňujícím dojmem. Podrobnosti, soudruzi, vyvolávají důvěru veřejnosti.”

„Ako sa to bude rozpracovávať v krajinách?“ - otázal se ten, ktorý bol u krejčfho.

„Preto sme aj kúpili ten americký kompjúter“, řekl předsedající. „Nebudeme tuná, súdruhovia, počítat každú dědinu. Prácu strojom, súdruhovia! Nie?“

Začali se zvedat, neboť otázka byla vyřešená a v půl páté měli promítání jakéhosi dánského filmu.

Do místnosti opět vstoupili oba důstojníci, aby sklidili nádobí. Šetrně probudili dva znehybnělé státníky, a otevřeli okno.

„Tyhle volby vyhrájeme,“ řekl někdo optimisticky ve vedlejší místnosti. Nebylo možné o tom pochybovat.

/1971/

Teď už musíme zabránit jen tomu, aby sem nepronikli revisionisté, pravíkoví radikálové, trockisté, zkrátka ani jediná kontrarevoluční úchyľka.

S SMRT DRAHOMÍRA NOVÁKA

Celostátní konference vedoucích osobních oddělení v Krajských rozdělovnách konala se toho roku počátkem dubna, v osvědčeném místě na březích Slapského jezera.

Vedoucích se sjelo sedm, vedúcich tři, což je dohromady patnáct, neboť nelze zapomínat ani na zástupce ministerstev a zvláště složek, přičemž hlavně zásluhou posledně jmenovaných, jejich neúnavné péče, porozumění a podpory bylo možné atd. atd. atd..

Soudruh Bohumír Novák, vedoucí osobního oddělení Krajské rozdělovny Jihomoravského kraje, dostal pokoj číslo 13, ale jako marxista si neztěžoval. Teprve po večeři, když šel do pokoje pro gastrogel, zjistil, že mu někdo přehrabal kufr. Vzal si však na noc dorminal, takže spal tvrdě, a ráno shledal, že mu někdo prohrabal i kapsy. Všechno měl zpřeházené, zapalovač v kalhotách, revolver v ponožce a ponožku v aktovce. Jako zkušený Příslušník však zachoval klid.

Předstíraje, že jde ještě před snídaní na procházku, ukryl se pod převrácený šínágl a vyčkával. A hle, koho nevidí! Po cestě za ním se opatrně plíží soudruh Jaromír Novák, vedoucí osobního oddělení Krajské rozdělovny Západočeského kraje.

To je sranda, pomyslel si soudruh Bohumír Novák, ukrytý pod šínáglem. Já mám nenápadně dávat pozor na tebe, hošánku, a ty zatím lezeš za mnou! To je mi pěkná organizace!

Avšak soudruh Bohumír Novák se mýlil.

Soudruh Jaromír Novák nesledoval jeho, nýbrž soudruha Ludovíta Nováka, který se touž cestou ubíral už o deset minut dříve, a jelikož soudruh Ludovít Novák vyběhl ven pouze v pyjama, měl náskok.

Soudruh Bohumír Novák, pořád ještě skrytý pod přev-

ráceným šináglem o soudruhu Ludovítu Novákovi ovšem nevěděl a proto bylo dosti oprávněné jeho podezření, že soudruh Jaromír Novák sleduje jeho a nikoli soudruha Ludovíta Nováka, jehož nezahlédl.

Již již se soudruh Novák Bohumír pokusil vyškrabati se zpoza šináglu, když vtom se na cestě objevil, obezřetně se rozhlížeje, také soudruh Lubomír Novák, vedoucí osobního oddělení Krajské rozdělovny Středočeského kraje. Jako bratranec krajského tajemníka měl kolem krku dalekonosný dalekohled z Německé demokratické republiky a jelikož se plížil těsně kolem šináglu, málem šlápl soudruhu Bohumírovi Novákovi na ruku.

Ho ho! - řekl si soudruh Bohumír Novák sám k sobě, když včas ucukl - jak to, že soudruh Lubomír Novák sleduje soudruha Jaromíra Nováka, když má správně dávat pozor na soudruha Zvonimíra Nováka, vedoucího osobního oddělení Krajské rozdělovny v Ústí nad Labem?

V tom měl pravdu. Soudruh Lubomír Novák měl vskutku dávat pozor na soudruha Zvonimíra Nováka, avšak tento se mu přes noc ztratil a když jej nenalezl ani v posteli servírky Květuše, vyrazil posléze do terénu, aby záhadu vyřešil.

Za soudruhem Lubomírem Novákem byla mezera, jíž hbitě využil soudruh Bohumír Novák k tomu, aby vylezl zpod šináglu a vydal se směrem severozápadním, v patách za soudruhem Lubomírem Novákem, avšak s úmyslem obloukem tohoto předejít a dostati se tak na kobyliku soudruhu Jaromíru Novákovi, jehož měl za úkol, netuše však, že tento úkol má za úkol súdruha Ludovíta Nováka, jenž byl vpředu.

Mezitím však vyběhl na trasu také súdruh Vasil Novák, vedúci osobného oddelenia Krajskej rozdelovne Východoslovenského kraja, ktorý hľadal soudruha Lubomíra Nováka, ale vida převrácený šinágl, hbitě se pod ním ja-

ko bývalý partyzán ukryl, neboť zaslechl tupý úder, ozvu to pádu uklouznuvšího soudruha Vlastimila Nováka, který spěchal za soudruhem Vasilem Novákem. Pro lepší orientaci je třeba dodat, že soudruh Vlastimil Novák jako vedoucí osobního oddělení Krajské rozdělovny Východočeského kraje neměl obuv vhodnou pro sportovní činnost v terénu.

Tím se však stalo, že soudruh Vlastimil Novák se dostal před soudruha Vasila Nováka, ačkoli měl původně v úmyslu dostat se za něho, a naopak soudruh Vasil Novák měl mezi sebou a soudruhem Lubomírem Novákem již soudruha Bohumíra Nováka, jenž byl pod šináglem předtím, a navíc mu ještě vběhl do cesty soudruh Kazimír Nowak ze Severomoravského kraje, jenž pátral po příčině ranní nepřítomnosti soudruha Vlastimila Nováka a jelikož soudruh Kazimír Nowak byl mladší a v kondici, přeskočil šinágl i se soudruhem Vasilem Novákem, čímž se pátrání dále zašmodrhalo.

Při přeskoku šináglu soudruhem Kazimírem Nowakem bylo však tímto doskočeno na zadní obrubeň plavidla, jež se vysmeklo z podlahy a dolehlo na trávu, zakryvše soudruhu Vasilu Novákovi výhled a též možnost vyhrabat se rychle ven, takže soudruh Svatomír Novák, vedoucí osobního oddělení Krajské rozdělovny Jihočeského kraje, jenž spěchal dohlédnout na podivné počínání soudruha Kazimíra Nowaka, proběhl kolem, soudruhem Vasilem Novákem neslyšen a nepozorován.

V této chvíli se však probudil soudruh Zvonimír Novák, vedoucí osobního oddělení Krajské rozdělovny Severočeského kraje, a to opravdu nikoli v posteli servírky Květuše, kde ho hledal soudruh Lubomír Novák, ale u kuchaře pana Rázla, kde by ho nehledal nikdo. A Zvonimír Novák křepce vyběhl ven v červených trenýrkách, aby, předstíraje trénink nenápadně obhlédl konání sou-

druha Svatomíra Nováka, jenž mu byl, jako vedoucímu z Budějic, přidělen v rámci regionalizace.

Soudruh Drahomír Novák, který jako zástupce ministerstva rozdělování dostal za úkol dávat pozor na všechny, mezitím bděle seděl v opuštěné prodejně zmrzliny a s neklidem sledoval, že mu stále chybí soudruh Mojmír Novák, vedoucí osobního oddělení Krajské rozdělovný ÚNV Praha, který měl již být také dávno venku, správně pak mezi soudruhem Vasilem Novákem a soudruhem Vlastislavem Novákem. I kdyby však nyní přec jen nákrásně vyběhl, mohl by se soudruh Mojmír Novák už těžko správně zařadit, neboť jeho soudruh Vasil Novák ležel pod šináglem, zatímco soudruh Vlastimil Novák, jehož měl mít za sebou, byl by nyní navíc od něho oddělen i soudruhem Kazimírem Nowakem, nemluvě o soudruhu Lubomíru Novákovi, který v této chvíli, odpočívaje v křovisku, zůstal nepovšimnut a předstížen posléze všemi s výjimkou soudruha Vasila Nováka, který byl uvězněn pod šináglem, a soudruha Drahomíra Nováka, který seděl v prodejně zmrzliny, a posléze ovšem i s výjimkou sebe sama.

V 7,45 seděl dosud soudruh Drahomír Novák, živ a zdrav, v opuštěné prodejně zmrzliny, ač měl nutkání, neopouštěl své výhodné stanoviště. Mohl proto pozorovat soudruha Ludovíta Nováka, který se vracel ve svém pyjama, přičemž i on marně hledal v lesích a úvozech soudruha Mojmíra Nováka, byť již byl dostižen a sledován soudruhem Kazimírem Nowakem, který však jej omylem považoval za soudruha Vlastimila Nováka, protože měl podobné pyjama.

Soudruh Vlastimil Novák, ačkoli měl být sledován soudruhem Kazimírem Nowakem, vrátil se posléze nesledován nikým, neboť jím hledaný soudruh Vasil Novák byl stále uvězněn pod šináglem a jeho hledavší soudruh Kazi-

mír Nowak byl již v cíli, pomýlen barvou pyjama soudruha Ludovíta Nováka.

Soudruh Bohumír Novák, který se konečně dostal za soudruha Jaromíra Nováka, byl nucen se připojit k soudruhu Lubomíru Novákovi, jenž svého soudruha Ludovíta Nováka nikdy nedohonil, a oba proto ruče sledovali soudruha Svatomíra Nováka, který však sám kráčel ve stopách soudruha Zvonimíra Nováka, nemoha zabránit tomu, aby mezi ním a soudruhem Zvonimírem Novákem, ačkoli tento měl stále ještě své červené trenýrky, se nepletla neznámá stařena, na úhoru svou jedinou kozu pasoucí.

Tento soudruh Svatomír Novák, patrně rozzloben nesnázemi, měl ten nešťastný nápad, že vylezl na mocný ořech nad prodejnu zmrzliny se košaticí, a tento pak se i s ním v 8.10 zřítíl na opuštěnou prodejnu zmrzliny a i s touto pak na soudruha Drahomíra Nováka, v ní se nacházejícího.

Pohřbu soudruha Drahomíra Nováka byli přítomni všichni účastníci nešťastné celostátní konference na Slapech, a to včetně soudruha Mojzíra Nováka. Tajemství jeho neúčasti na trase osudného rána vzal si s sebou soudruh Drahomír Novák na věčnost.

Pochod padlých bojovníků velebně se nesl prostorem, a všichni slzeli nejvíce ze všech kuchař pan Rázl.

Z Z TAJNÝCH POZNÁMEK VLADIMÍRA ŠTĚPÁNKA

Z paměti starého kriminalisty bylo již zcela vyčerpáno, a Vladimír Štěpánek, zapsal a upravil, odcházel do penze. Nostalgicky vyprazdňoval svůj staříčkový redakční stůl a vybíral si drobnosti, jež s sebou vezme na výminek:

Přestože nás poutají krásné rodinné vzpomínky, v zájmu další výstavby socialismu tě musím dát zavřít.

Fotografii s věnováním soudruha Bacílka, dubový pendrek od ředitele ruzyňské věznice, a sošku psa s ostnatým drátem v hubě, pozornost to odnáčelníka pohraniční stráže. A dole pod výstřižky vlastních článků, hle! - ošumělý notes, relikvie nad jiné vzácná a důvěrná.

S pohnutím bere Štěpánek Vladimír do ruky notes, otevírá ho a hledí na své staré poznámky, psané tehdy s velkým chvatem ve výdepu restaurace U Trajců, kde mu starý kriminalista pod osmi dvanáctkami a pod slibem věčného mlčení tento příběh vyprávěl. Ano, tento zápisník

si ovšem také vezme s sebou, aby snad nepřišel do nepovoláných rukou...

Nebyl to největší případ v kariéře starého kriminalisty, avšak rozhodně nejpodivnější a také nejchoulostivější, jeden z takových, jakými se detektiv raději nezabývá a dělá, že je nevidí. Ani pro Štěpánka Vladimíra nemělo sdělení hodnotu jinou než archivní, neboť byli starý kriminalista rád, že od něho nechtěli případ řešit, byl zapisovatel ještě šťastnější, že o něm nemusel psát. Jsou situace, kdy je nejlepší být bezpartijní a prodávat ředkvičky.

Začalo to tím, že ve tři hodiny ráno zazvonil telefon na nočním stolku starého kriminalisty.

„Jsi to ty, soudruhu Metuje?“ - ozval se hlas trochu nakřáplý, v tónině natolik neurčité, že se o něm nedalo bezpečně usoudit, patří-li muži, nebo ženě. Ani tenor, ani soprán, spíše taková namrzlá fistule.

Starý kriminalista, vyrušený ze sna o sběru borůvek s manželkou domovního důvěrníka Husáka v křivoklátských lesích, se pomalu probouzel.

„Slyším“, řekl posléze, aniž by se přiznal, je-li Metuje nebo není.

„Jsi to ty, Metuje?“ - ozval se však nakřáplý hlas znovu, tentokrát naléhavěji.

„Kdo volá?“ - opáčil starý kriminalista, v němž se i na Křivokláte nejdříve probudila bdělost a ostražitost.

„Pane bože“, řekl sklíčeně hlas na druhé straně linky. „Cožpak mě nepoznáváš, soudruhu? Včera večer jsem mluvil do televize o nedostatku bot číslo 42!“

„Nedíval jsem se na televizi“, přiznal se starý kriminalista, neboť mu již začínalo být jasné, že do televize nemohl mluvit o nedostatku bot žádný obyčejný smrtelník. „Vyslýchal jsem až do jedenácti“, dodal ještě, aby tomu pomohl.

„Tady je předseda vlády“, ozvala se rezignovaně fistule v telefonu.

„Federální? ” - hlesl Metuje.

„Federální”, zazněla odpověď.

Oba se odmlčeli, jakoby se mezi nimi zvedla bariéra rozpaků.

Fistule zakašlala a Metuje slyšel ve sluchátku ono známé tutání, které prozrazuje, že jeden z účastníků telefonuje z budky. Je to však možné, řekl si starý kriminalista v duchu, aby předseda vlády, nota bene federální, volal ve tři hodiny ráno z veřejného telefonního automatu? Možná před válkou, za kapitalismu, v tom chaosu to snad bylo možné, i když jsme zase tenkrát ještě neměli federální vládu, uvažoval Metuje.

Avšak fistule konečně pravila:

„Soudruhu, volám tě jako náčelníka hlavní správy vyšetřování v naléhavé a vysoce důvěrné záležitosti.”

„Co se stalo? ” - vyhrkl Metuje.

„Přece nechceš, soudruhu, abych ti to vykládal po telefonu!” - řekl vyčítavě předseda federální vlády.

„Odposlouchávám se sám”, pokusil se ho uklidnit Metuje.

„Cožpak nevíš, soudruhu, že monitorujeme i všechny budky? ” - zvolala fistule.

Zahanben, Metuje mlčel. Neměl takový přehled.

Sešli se za půl hodiny ve Stromovce. Byl to opravdu předseda vlády. Svítalo.

„Nikdo o tom neví kromě tebe”, řekl úvodem předseda.

„O ničem dosud nevím”, řekl Metuje, přeživší všechny prověrky jedině díky své opatrnosti.

Státník nezareagoval. Byl zcela zabrán do svého případu. Několikrát se rozhlédl kolem, jakoby někoho hledal. Park však byl liduprázdný. I veverky ještě spaly.

„Je to hrozné”, řekl posléze předseda federální vlády.

„Ani nevím, jestli to mám vůbec hlásit. Chtěl jsem s tím jít původně k nějakému lékaři, ale jsou to samé pravico-

vé živly. Navíc taky, k čemu doktor? Co vidím, to vidím, ne? A tak jsem raději zavolal tebe. Musíš přece mít taky zkušenosti, že jo. Akromě toho jsi určitě spolehlivej.”

Metuje byl zcela spleten. Co vlastně se od něho bude žádat? -myslel si, i v duchu raději užívaje neurčité slovenské formule, ve které se podmět ztrácel někde v mlhách.

„Zkrátka a dobře”, pravil posléze předseda vlády, „mysli si co chceš, soudruhu, ale mně se ztratila varlata.”

Metuje se zastavil, jako když ho přimrazí, a hleděl na malého muže vedle sebe, neschopen jakéhokoli soudu. Také premiér se zastavil a sundal si brýle, aby je otřel o kabát. Na Metuje se nedíval. Pomalu si znovu nasadil brýle a hleděl kamsi do ztracena.

Na tomto místě četl Vladimír Štěpánek svou stylizační poznámku, snad ho to namátkou napadlo, aniž zamýšlel o tom psát:

„Premiér hleděl na kosici žízalu žeroucí pod kaštanem ještě nerozkvetlým, a jeho zrak vyjadřoval zoufalství muže, kterému se na rozbřesku jednoho jarního dne, ve druhém roce sedmé pětiletky, ztratila podstatná část jeho pohlavního ústrojí.”

Náčelník hlavní správy vyšetřování, soudruh Metuje, se posléze vzpamatoval, z kapsy vytáhl notes a propisku, a zeptal se:

„Kdy, soudruhu předsedo, jsi poprvé ztrátu zpozoroval? ”

Metuje nenapadlo počínat si jinak. Měl si snad dovolit vyjádřit pochybnosti o tom, co se právě od předsedy vlády oficiálně dozvěděl? Nikoli, to nepřicházelo v úvahu: V socialismu se o prohlášeních státníků nepochybuje, ani když se týkají inventáře shora uvedeného. Nebo měl se snad Metuje divit? Nikoli, ani údiv se zde nedoporučuje, neboť může svědčit o tom, že ideové postoje udiveného nejsou na úrovni ideových postojů vlády, případně

naopak. Metuje proto zareagoval profesionálně. Nedalo se mu to ostatně vytknout.

„Ve dvě hodiny“, hlesl premiér, který byl přece jenom o něco chytřejší, než se mělo mezi obyvatelstvem za to. Napadlo ho totiž: On se nediví! Vrchní fízli, a nediví se! Už se to zřejmě stalo!

Metuje zapsal do notesu: 02.00, a datum. V dálce houkala sanitka. Pomohla mu k další otázce:

„Máš, soudruhu, na někoho podezření?“

Byla to otázka elegantně formulovaná, byť v sobě obsahovala celý náklad zločinů od násilného vloupání, rozkrádání socialistického vlastnictví, hanobení národních památek a poškozování zájmů republiky v zahraničí, až po těžké ublížení na těle, nejspíše ve spojení s dalšími osobami. Metuje věděl, jak se ptát vysokého činitele, i když povaha trestného činu byla zcela neobyklá.

„Na koho bych mohl mít podezření?“ - zakvílel premiér, jehož hlas se pomalu posunoval do polohy sopránu. „Byl jsem na sovětské recepci. Všiml jsem si toho, když jsem odcházel.“

Metuje nyní dostal zjevnou příležitost, aby prohlásil, že pro vyšetřování trestní agendy týkající se našich Přátel není kompetentní, ale premiér dodal dříve, než se Metuje rozhoupal:

„Nechci, abys to vyšetřoval. Jen mi řekni, jestli se s tím dá vůbec něco dělat?“

Na to odpověděl Metuje bez váhání, ba bez mrknutí oka:

„To těžko, soudruhu. V těchto případech ani nepodáváme hlášení. Však to znáš, soudruhu.“

Soudruh znal. Ačkoli moc neovládal gramatiku, v politice to nebyl jelimánek.

Metuje napadlo, jak jednoduše by to býval vyřešil třeba v roce 1942, když byl ještě nadstrážmistrem v Modřa-

nech. Řekl by: Podáme hlášení, občane, na ztráty a nálezy. Když se to najde, dáme vám vědět.

Samozřejmě, tady musel dát najevo větší zájem a prokázat větší zdvořilost, i když si připouštěl, že předseda vlády, jemuž se právě na sovětské recepci stala taková věc, nemusí mít dlouhého trvání. Proto se otázal s rostoucí mírou opatrnosti:

„Jsi si, soudruhu, zcela jist, že ke ztrátě nedošlo dřívě?“

Předseda vlády mohl nyní nechat dveře otevřené, aby se případné pátrání mohlo ubírat vhodnějším směrem, ale neviděl v tom žádný smysl.

„Úplně jist“, odpověděl, aniž by šel do podrobností.

Metuje již nevěděl, na co se má dále ptát - aspoň ne jako náčelník hlavní správy vyšetřování. V tomto ohledu byl již přijatelný rámec jeho otázek zcela vyčerpán. Zbývala ovšem možnost obrátit se na předsedu vlády jinak, jako muž k muži. To bylo na jedné straně nezávazné a současně to vyjadřovalo osobní sympatie a dokonce účast, což předseda vlády jistě ocení.

„To je ovšem nemilé“, řekl proto Metuje, ani málo, ani moc, ale přátelsky. „A řekni mi, soudruhu, jen tak mezi námi, jak to, že jsi s tím nemusel do špitálu?“

Premiér zvedl ruku v jakémisi nešťastném gestu a odpověděl:

„To je právě to. Žádné stopy násilí. Jsou pryč, a hotovo! Jako bych tam nikdy nic neměl!“

Řežou to elegantně, řekl si Metuje v duchu, a přeběhl mu mráz po zádech. Nejspíše ultrazvukem, a možná, že i lezrem. Zmačknou někde knoflík a šups, je to v limbu. Třeba to byla i nešťastná náhoda, usuzoval dále. Namířili to možná na nějakého západního diplomata, třídní boj se ostatně zaostřuje, ale přichomýtl se tam náš soudruh, možná že právě spěchal naložit si ještě jednu porci ka-

viáru, a vzalo ho to, že to ani hned nezpozoroval. Samozřejmě, nedalo se s tím už nic dělat. Taková věc se provádí tajně. Přece se nebudou omlouvat!

Premiér teď mlčel, a Metuje si ještě pomyslel, jak je to dobré, že on sám na recepci nechodí. Pak ale řekl předseda vlády, rezignovaně, bezradně:

„Ale co mám dělat, hochu?“

Povzbuzen osobním tónem státníkovým, Metuje pravil:

„Musíš se s tím vyrovnat! Vzpomeň na Meresjeva! Ten neměl ani jednu nohu! A kanonýr Jabůrek? Tomu dokonce urazili hlavu!“

Chtělo se mu zanotovat „Přiletěla kule prudce, utrhla mu obě ruce“, ale včas si uvědomil nevhodnost něčeho takového v této situaci. Kromě toho, ani Meresjev, ani kanonýr Jabůrek nepřinesli předsedovi vlády žádnou útěchu. Tiše mumlal:

„Copak nohy! Copak hlava!“

Metuje nemohl zlehčit onen významný rozdíl, který předseda vlády naznačoval, a navíc došli k jakési zdi, za kterou hučel nějaký agregát. Metuje si zděšeně uvědomil, kde jsou. Popadl premiéra za rameno a rychle ho táhl pryč. Když byli bezpečně daleko, zhluboka si oddechl. Předseda vlády však asi vůbec nepochopil, jak blízko ho náhoda přivedla k místu jeho soukromé tragedie.

Když se pod viaduktem rozcházel, předseda vlády plakal. Z ničeho nic řekl:

„Půjdu do kostela, snad se z toho vzpamatuju. V deset hodin mám projev na ideologické konferenci.“

Metuje mu s porozuměním podal ruku a pravil:

„Já tě chápu. Pámbu dal, pámbu vzal, buďž jméno jeho pochváleno, soudruhu.“

Takto by bylo možné rekonstruovat celý případ z poznámek Vladimíra Štěpánka.

/1971/

HRA NA NOVINY

Faferka, kterého dosud příliš neznali, protože tam byl poměrně krátce, hleděl z okna a říkal:

„V poslední době velmi vzrůstá význam jaderných krmic, soudruzi.“

„Ba ba,“ přitakal mu starší pán, který měl kolem krku červenou šálu a při řeči tůkal do ústředního topení. „O tom jsme již před krizovým obdobím mnohokrát hovořili se soudruhem okresním tajemníkem. Já vždycky tvrdím, že když krmiva, tak jaderná!“

Odmlika nebyla dlouhá, neboť se zapojil Borovec.

Řekl:

„Ovšem, ovšem, ale co nám budou platná jaderná hnojiva, když se ochrana půdního fondu nestane celonárodní záležitostí v souladu s usnesením Ústředního výboru? Kam budeme hnojiva házet, soudružky a soudruzi, když nebude kam?“

Rozhlédl se po místnosti, jakoby se chtěl přesvědčit, že tam opravdu není ani jedna soudružka. Nebyla.

K tomu pravil Mravec:

„Naším problémem v současné době není už ani tak půda ležící ladem, ať se leží, že ano, ale postupný úbytek úrodné půdy pro různé nezemědělské účely. V Uhošti například postavili na úrodné půdě kuželník.“

„Proč právě Buberník?“ - podivil se Scheinhorst, ačkoli skoro vůbec neslyšel.

Nevěnovali mu pozornost. Místo toho se probudil Roztočil a prohlásil:

„Kontrola je zárukou výsledků, soudruzi. Do konce pololetí musí být plán splněn, ať se děje, co chce. K dřívějším závazkům přibývají nové, ačkoli plenární schůze schválila další úsporu materiálu. Jednotlivci musí dostat konkrétní úkoly, soudruzi, aby se zajistilo intenzivní roz-

Tuhle říkali v rádiu,
že nežijeme v žádném
luxusu, ale zato
nám to záviděj
na celém světě.

množování nových odrůd ve starém provozu. Kromě toho bych rád, soudruzi dodal, že tři čtvrtiny luk ještě pořád čekají na kosu. Dále již nemám, co bych řekl."

Zdalo se, že znovu usnul, anebo aspoň zamhouřil oči. Byl to rázný člověk a vždycky mluvil přímo k ožehavým problémům. Veteška krátce zatleskal.

„Odboráři chápou kampaň na podporu vládního usnesení jako součást politické aktivity pracujících a všech občanů v rámci linie sjezdu a mezinárodní parady v čele se Sovětským svazem," řekl nyní Jirsák. „Cíle jsou jasné a všichni s nimi souhlasíme. Jde nám teď o rozšiřování spolupráce s dalšími četami, brigádami a celými závody, případně i cestou kooperace. Z toho neslevíme ani o píď, soudruzi, aspoň na okrese Blatná."

Soudruh Jirsák byl původem z Blatné.

Jelínek, který se vždycky vyjadřoval stručně, řekl:

„Výpadky elektrického proudu podle plánu."

Po ulici přejela s hukotem sanitka, ale nevšímalí si toho. Diskuse již byla v plném proudu. Kudrát do ní zasáhl. Odkášlal si a pravil:

„Chtěl bych uvést některé příklady plynulého, dynamického a proporcionalního vývoje naší ekonomiky v posledních letech, ačkoli probíhal za složitějších vnitřních i vnějších hospodářských podmínek. To všechno vyžaduje podstatně lépe využívat intenzivních růstových faktorů a zdokonalovat strukturu a také úroveň výroby. Musíme také pozvednout objem i efektivnost vývozu a lépe využívat vlastních přírodních zdrojů. Do další práce jdeme s oprávněnou důvěrou a optimismem. Učiníme vše, abychom program sjezdu splnili a zdokonalili tak štěstí a spokojenost všeho pracujícího lidu měst i venkova."

Na Kudráta, jemuž bylo osmdesát, to byl úctyhodný řečnický výkon, a zadýchalo ho to. Snad aby ho potěšil, řekl Veteška:

„V pátek bude polojasno, na Moravě oblačno, teploty kolem nuly, odpolední šest až deset stupňů. Mírný severovýchodní vítr. Východ slunce v šest deset.”

Beníšek vrátil pozornost k výrobě.

„Zkrácení generální opravy sklářské vany o deset dní umožní vyrobit navíc deset tisíc kilometrů skleněných trubiček, soudruzi. Také česání třešní je zajištěno. Během zkušebního provozu se podařilo uvést celé zařízení na plánovanou kapacitu. Afgánský král přijal ministra zahraničí ve zvláštní audienci.”

„Je to ten, co má syfilis?” - zeptal se Borovec.

„Ano,” odpověděl Beníšek. „Je to součást investiční výstavby. Svazáci se zapojili, ačkoli území celistvost Kypru by měla být zachována. Vnitropodniková doprava silně pokulhává. Je to základní předpoklad, aby naši lidé pochopili, co od nich vlastně chceme. Vzniká ovšem otázka” - Beníšek se rozhlédl kolem, aby si zjednal větší pozornost - „jak má vedoucí pracovník usměrňovat socialistickou iniciativu?”

Byla to tvrdá otázka, a nikdo, zdálo se, na ni nemá připravenou odpověď. Do odmlky chrčivě tikaly staré nástěnné hodiny. Pak se na chodbě ozvaly kroky, skleněné dveře se rozlétly a dovnitř vešla vrchní sestra.

„Tak na pokoje, hoši,” řekla. „Veteška má vodoléčbu, Jelínek na roentgen.”

Vzala za vozík, ve kterém seděl Faferka ve svěrací kazajce, a pohnula s ním ke dveřím.

Rozcházel se, nesouce si s sebou denní tisk, z něhož během diskuse četli. Byla to dosud nejlepší hra, jakou si vymysleli.

/1970/

SEBEOBĚTOVÁNÍ PLUKOVNÍKA BABORA

Major Adolf Ztopoř měl k snídani kyselé mléko. Nikdy mu nedělalo dobře, avšak žena pravila:

„Mléko zkyslo.“

Proč mu vlastně úvarový lékař zakázal pít čaj, kávu, kakao a dokonce i všechny alkoholické nápoje, tomu major Ztopoř příliš nerozuměl. Neměl odborné předpoklady. Musely to však být důvody vážné, protože úvarový lékař mu tehdy řekl:

„Milý soudruhu, máš v prdeli játra, ledviny, žaludek, žlučník i tlustý střevo. Jako nekuřákovi ti už nemůžu dovolit nic jiného než mléko.“

Proto, když mu žena pravila, že mléko zkyslo, major Ztopoř se pouze podíval na hodinky, aby viděl, zdali by ještě nestíhl vypít obyčejné mléko v mléčném baru za rohem. Avšak na to bylo již pozdě. Musel se tedy spokojit s kyselým mlékem, aby měl vůbec něco v žaludku, protože služba byla namáhavá a někdy i dlouhá. Co víc, vyžadovala i jasnou mysl a samozřejmě, ostražitost i bdělost. Ale stejně pil to kyselé mléko s nedůvěrou. Nikdy mu nedělalo dobře a co se pamatoval, na lačný žaludek je vlastně ještě nikdy nepil. Byl to od něho neopatrný počín, a jelikož bylo úterý, dalo by se říci, že to byl přímo hazardní experiment.

Neboť každé úterý ráno zasedal Vrcholný Orgán, a major Ztopoř tam musel doprovázet Soudruha svěřeného mu do osobní ochrany. Zdálo se mu, že cesta tentokrát trvá věčnost. To prokleté kyselé mléko jakoby se jen mihlo jeho útroby, aby v jejich traktu nejspodnějším vyvolalo pravé peklo. S obličejem staženým křečovitou mukou dovedl však svého Soudruha až na místo, podal mu aktovku a šťastně pozoroval, jak vysoké polštářované dveře za ním zapadly.

Tak tohle je naše
nová gubernie!

A nyní seděl zde, v místnůstce rozlohou přiměřené svému účelu, a seděl zde během půl hodiny již potřetí bez horších následků, železná vůle majorova zvítězila nad přírodou. Když nyní vstával a natahoval si šle, bolest i nutkání již pominuly a majoru Ztopořovi bylo skoro do zpěvu. V té chvíli spočinil však jeho zrak na stěně vlevo, kde písmem tiskacím, zručně vyhotoveným, ba odborně vytaženým v barvě červené na žlutém latexovém podkladu, těsně nad dlaždicemi ve spodní části místnosti, stálo čitelně:

„Soudruh je vůl.“

O tom, že nápis byl vyhotoven odborně, nemohlo být pochyb a kdo to mohl lépe zhodnotit než Adolf Ztopoř sám, původním povoláním, ach Bože, jak je tomu dávno, lakýrník a malíř písma?

Nemýlil se, nasadil si kvůli tomu dokonce brýle, aby ty tečky přepočítal, bylo jich opravdu přesně pět a venku seděl plukovník Babor, který měl tuto místnost na starosti a který ho sem pouštěl jen ze známosti a s důvěrou, že zde nic zlého neprovede a že jeho, Ztopoře, sem zahání jen neodbytné nutkání, které by nesneslo další transport nejméně stopadesát metrů k obyčejnému záchodu, jenž jim byl vyhrazen, neboť tento zde byl záchod výjimečný, určený výhradně členům Vrcholného Orgánu, jeden z nejlépe střežených záchodů na světě, v němž odborné síly kontrolovaly i vodu, která splachovala, i toaletní papír, který sem byl dodáván, a uklízečku, ač byla již dvanáctkrát prověřována, přece jen šacovali, kdykoli tam vstupovala, neboť jí důvěřovali, přestože ji prověřovali. A venku na chodbě seděla stálá stráž u služebního stolku s telefonem a zápisní knihou, stráž která nikdy neochabovala a střídala se čtyřikrát denně, stráž na vysoké úrovni, kde nejnižší šarží byl právě plukovník Babor, neboť v oddílu detašovaném pro ostrahu tělesných úkojů

členů Vrcholného Orgánu byli jinak výhradně generálové.

Ubohý Ztopoř, se zrakem dosud vytřeštěně hledícím na ten nápis, neměl při své specializované inteligenci mnoho fantazie a nepřicházelo mu proto, jaký zajímavý příklad dialektiky se mu zde nabízí, neboť stejný nápis, a dokonce nevytečkovaný, by bez překvapení sledoval po záchodech celé republiky, zatímco zde jím oprávněně otřásl, byť toliko vytečkován. Místo toho horečně uvažoval, zda mu bude umožněno za pomoci soudních znalců dokázat, jaký zhoubný efekt má na jeho organismus kyselé mléko, na lačno požité, neboť bude muset především doložit, p r o č sem vůbec lezl, i když ovšem plukovník Babor bude také muset nějak vysvětlit, proč ho sem pouštěl. Ale jakou úlevu to může člověku přinést, řeknou-li mu, že nebude popraven sám, nýbrž v děblu?

Plukovník Babor mezitím poklidně seděl za svým služebním stolkem a jeho povadlou tváří pohrával mírný stařecký úsměv. Už dávno nekopal do zubů třídní nepřátele, protože léta uplynula, doby se změnily, skráně Baborovy zbělely, žíly mu zkornatěly a únava otupovala jeho dříve tak neúnavnou bdělost. Místo aby nyní jeho myslí pronikalo zdravé podezření stran případných rejdů Ztopořových na záchodech vyhrazených výlučně Vrcholnému Orgánu, vzpomínal se sklerotickou pošetilostí na to, jak jednou, za mlada, ach ano, bylo to ještě na orlím sletu v Kroměříži, sám včas nedoběhl, ačkoli již bral za kliku. A pociťoval nyní přímo skautskou radost nad tím, že udělal dobrý skutek, když sem majora Ztopoře dokonce třikrát za sebou vpustil, vida jeho marný zápas s nutkáním, v jeho tváři neúprosně vepsaným, a mezi vzdáleností k pizoáru pro perzonál.

Mezitím zoufalý major Ztopoř, snaže se raději svým vlastním očím nevěřit, ohmatal ještě ten zcela neuvěřitelně rouhavý nápis na tomto skoro posvátném místě,

aby odhadl jeho případné stáří, ale vzápětí si uvědomil, že si tím ještě přitížil, ba že tím možná i svůj osud zcela zpečetil, neboť zde za sebou netoliko zanechá důkaz svého trestného činu, který vlastně nespáchal, ale navíc ještě na něm své otisky prstů, které ovšem nebude moci zapřít.

Nápis byl suchý, nelepil, avšak majoru Ztopořovi nebylo nutné nic vykládat o daktyloskopii. Zcela zlomen, ještě k tomu číchl, a tiše hlesl:

„Je to nitrák.“

Ano, tím to bylo ještě horší, uvažoval dále, protože nátěr olejový potřeboval takto důkladně zaschnout nejméně dva dny, nátěr syntetický nejméně den, to jenom nitrolak schne tak rychle, jedu v tom, tady nemůžeme být nikdo podezřelejší než já, v krizovém období jsem taky zakolísal, jednou jsem se dokonce zdržel hlasování a navíc tady dneska možná ještě ani nikdo nebyl! Vedoucí Soudruhy ovšem ani podezíratí nelze, kromě toho záchodů je zde šest, uživatelů dvanáct, a pokud zde již byli, použili patrně těch krajních - proč zrovna já blbec jsem musel lézt na ten poslední?

Nevybral si však úmyslně tento od dveří nejvzdálenější, šouraje se k němu s velkou námahou, právě proto, aby zde případně nepřekážel, kdyby sem v nouzi přispěchal někdo z Vedoucích Soudruhů, jedině oprávněných užívat této výjimečné místnosti, v níž on, Ztopoř, prodléval vlastně ilegálně? Kam by to také vedlo, dovozoval, kdyby si každý konal potřebu kde se mu zlíbí, bez ohledu na to, která místnost mu k tomu byla úředně určena?

Ani touto státo tvornou, a přitom spontání myšlenkou si však major Ztopoř žádného klidu nedodal. Bylo mu jasné, že je pozdě bycha honit. Zde by mu už nepomohlo ani ředidlo 1009, jelikož by to tím jen rozmatlal po zdi a to by mohlo být ještě podezřelejší, jelikož pak my mu-

Nojo, ale kde je ta životní úroveň?

seli nezbytně usuzovat, že tam nenapsal jenom oněch pět teček /což ovšem stačí úplně/, ale že to tam napsal celé, doslova a do písmene, průkazný to podklad k trestnímu postihu snad podle všech paragrafů na ochranu socialistického zřízení, a to za ztížených podmínek, neboť i zvláštní povaha tohoto místa musí hrát svou roli, vždyť psát takové věci zrovna sem je hodnotově horší než velezrada ve službách cizí mocnosti! Ano, zde v tomto nápisu, na který hledí, je odhaleno jeho pravé ledví, které záludně skrýval skoro třicet let, přičemž nestoudně zneužíval výhod lidové moci, aby nakonec dal průchod svému skutečnému poměru, jenž, jak je zde na zdi naprosto jasně vidět, je nepřátelský.

Tyto úvahy již majora Adolfa Ztopoře zcela zdolaly. Nepokoušeje se ani obléknout náležitě sako, vypoťácel se ven, řemení podpažního pouzdra uvolněné, udělal několik mátožných kroků kolem nic netušícího Babora směrem k východu z budovy, a bez hlesu se zhroutil.

Zatímco nešťastníka odvážela ambulanc, jednání Vrcholného Orgánu pokračovalo bez přerušení. Vysoké státní záležitosti se nemohou zdržovat drobnými tragediemi jednotlivců. Plukovník Babor iniciativně zařídil, aby za padlého majora Ztopoře nastoupil službu jiný důstojník, a v chodbě zase zavládl klid.

V 10,37 použil zvláštního WC člen Vrcholného Orgánu, pověřený otázkami těžkého strojírenství a kultury, avšak navštívil hned první místnostku z kraje a pobyt tam necelých šest minut, křepce, ba skoro rodostně se vrátil do sálu. Jak zasedání pokračovalo, přicházeli i další, a plukovník Babor poctivě zapisoval do knihy návštěv jejich jména i dobu příchodu a odchodu.

Někteří rychle přicházeli a pomalu se vraceli, jiní se loudali sem i tam, u jednoho, který měl na starosti odborry, plukovník Babor pozoroval, že utíkal tam i zpět - nej-

spíše se právě projednávaly platové otázky. Dva přišli společně, rozšafně o čemsi hovořili cestou, ale plukovník Babor z toho zaslechl jen tolik, jak jeden ze soudruhů pravil:

„Toho se, Lojzíku, již doufám nedožijeme.“

Pak zmizeli uvnitř, ale vraceli se již každý zvlášť, jeden hned za tři minuty, druhý teprve za čtvrt hodiny. Ale plukovník Babor se tomu nedivil, znal již své zákazníky.

Také Nejvyšší Soudruh si přišel dvakrát ulevit, a Babor pokaždé slyšel, jak si přitom prozpěvuje. Nejdříve to bylo „Seděl sokol na javori“ a podruhé „Dólgo nas v cep-jach děržáli“, avšak plukovník Babor z toho celkově usoudil, že politická situace je patrně příznivá. Podíval se na hodinky: Do konce služby mu zbývala necelá hodina. V 14.55 se dostaví generál-major Cibulka, aby ho vystřídal. Předá mu objekt, společně se přesvědčí, že všechno je v pořádku, a Babor půjde domů. Břímě těžké odpovědnosti spadne aspoň do rána z jeho znavených beder...

Takto uvažoval plukovník Babor a s politováním si v té chvíli vzpomněl na nebohého majora Ztopoře, který zde ráno před jeho zraky padl na chladný mramor, uprostřed výkonu těžké služby. Již mu hlásili, že má infarkt. Nemáme to věru lehké, pomyslel si a povstal. Hodinky ukazovaly již 14.40. Projde nyní objekt mu svěřený, ověří si, že v něm není závad, a pak jen počká, až v chodbě zazní mužný krok jeho nástupce. Služební kniha je již otevřena, připravena k úřednímu zápisu, i psací náčiní a razítka jsou pohotově, nuže milý hochu, praví si plukovník Babor, podíváme se tam!

Vzal za kliku a vešel do místnosti, rozsvítil velké světlo a obezřetně prohlédl chodbičku. Všechno se čistotou jen lesklo, i dveře komůrek, opatřených pro pořádek římskými číslicemi I až VI. Plukovník Babor otevřel okno a ohledal mřížze, zda i ty jsou v pořádku. Přejel přes ně klí-

čem a jeho zkušený sluch zaznamenal jen souřadný, zvonivý zvuk, který důvěrně znal. Zavřel okno, vrátil se zpět k první kabině a otevřel ji. Levotočivé, dovnitř se otevírající dveře zakryly jednu stěnu, avšak v této kabině to nevadilo. Nápis byl až v té u okna.

Rychle pak postupoval od jedné k druhé, až dospěl k poslední, které toho dne, shodou okolností, kromě majora Ztopoře nikdo nepoužil. Také zde však otevřené dveře milosrdně zakryly záludný nápis. Mnoho nechybělo, aby i odtud Babor odešel s pocitem splněné povinnosti a nejspíše by to tak dopadlo i při společné prohlídce s generálem Cibulkou o chvíli později, neboť v těchto prostorách se bdělost nesoustřeďovala k nápisům. Ty zde nikdo nečekal a co paměť sahala, nikdy zde ani žádné nebyly, a to dokonce ani v krizovém období! Znalec z toho snadno usoudí, jak výrazně se tím tato místnost lišila od celonárodního průměru těchto účelových zařízení...

Již již Babor odcházel, když ho napadlo, že by mohl, je-li už tady, v krátkosti ulevit i sám sobě před odchodem domů. I plukovníci tajné policie jsou jen lidé, ba i generálové... Nemohl v tom okamžiku ještě tušit, jak dalekosáhle vstupuje tímto svým skromným rozhodnutím do dějin jako zcela speciální deus ex machina, předurčený patrně neznámými silami ke spásnému zásahu v hodině dvanácté.

Soustředěn dosud k potěše z úlevy, které si dopřeje, vstoupil tedy znovu dovnitř a zavřel za sebou dveře, určené k ochraně soukromí hodnostářů ještě mnohem prominentnějších, než byl sám. V té chvíli se však i on, a to ještě rychleji než ubohý Ztopoř, který měl více naspěch, octnul tvář v tvář tomu hroznému nápisu. Brýle nepotřeboval, nebyl krátkozraký. Myšlenky na tělesnou úlevu jej však rázem opustily. Zůstal na okamžik jako přimrazen.

Imperialistická agrese
Internacionální pomoc

Na rozdíl od majora Ztopoře byl však plukovník Babor starší, zkušenější, politicky vyspělejší a měl pevnější nervy. Na nešťastného Ztopoře si již vůbec nevzpoměl. Jeho úvahami bleskově proluly jiné kombinace, vyššího typu, složitější a odvážnější. Na jejich konci pak závěr logické jednoduše: V tomto nápisu, v místnosti přístupné jen Vrcholnému orgánu, mohl plukovník Babor vidět jenom jedno: Tichou přípravu ke státnímu převratu. Neboť je-li z hlediska některého člena Vrcholného Orgánu /a kdo jiný to sem mohl napsat?/ Nejvyšší Soudruh..... vůl, a troufne-li si to zde uveřejnit, dospěly asi věci velmi daleko. Kdoví, zda-li již za polštářovanými dveřmi jednacího sálu nedošlo k nějakému dalšímu tragickému hlasování...

Jak může takové hlasování dopadnout? - rychle uvažoval plukovník Babor, z něhož rázem spadla všechna únava. Může sice dopadnout ve prospěch Nejvyššího Soudruha, ale může dopadnout i v jeho neprospěch, i když si zde, zřejmě lehkomyšlně, prozpěvoval. Může dopadnout i nerozhodně. Avšak v každém případě může později odpovědnost dopadnout pouze na hlavu toho, jemuž byla tato místnost svěřena ke střežení, a zákeřně zneužita k piklům. Závěr: - řekl si plukovník Babor v navyklém stylu služebního hlášení. Závěr je ten, že s tím musím něco udělat.

A plukovník Babor jednal rychle, protože mu mnoho času nezbývalo. I on rychle vyloučil technickou možnost nápis zcela odstranit. Zbývala jediná možnost: doplnit chybějící slovo, avšak doplnit je způsobem politicky nezávadným a občansky zodpovědným. V šupletí služebního stolku byl naštěstí tlustý červený fix, který to usnadňoval. Vše pak již bylo dílem okamžiku.

Když generál-major Cibulka úderem 14.55 připochoval, našel Babora v tichém pozoru.

„Děje se něco? ” - zeptal se generál, neboť to z postoje plukovníkova přímo vyplývalo.

Bez řeči jej plukovník zavedl dovnitř, do kabiny číslo VI, kde zdrcený generál četl na latexové zdi:

„Soudruh Babor je vůl.”

Generálovi se zdálo, že v očích svého starého spolubojovníka vidí slzy nefalšované lítosti.

„Nevděk světem vládne”, řekl generál, aby Babora ukonejšil. „Po tolika letech věrné služby nám takto oplácejí. Za co, soudruzi, za co? ”

Jeho zlomený hlas se lítostivě nesl záchodem Nejvyššího Orgánu, avšak nikdo mu neodpovídal. Vyšli ven, nemělo smysl tam déle setrávat. Místnost byla ostatně pro dva dosti malá.

Když se loučili, podali si ruce s výrazem dojemného porozumění. Generál-major Cibulka ještě řekl, aby dokončil myšlenku:

„Zítra se může klidně stát, že tam napíšou, že já jsem vůl.”

Plukovník Babor neřekl nic, pouze v duchu rychle přepočítal počet písmen v generálově příjmení.

Domů odcházel s pocitem těžkého seboobětování.

Státní převrat se opravdu nekonal.

/1970/

JAK JSME JE PŘEVEZLI

„To jsem rád, že vás vidím,“ řekl mi JUDr. Kučera, když se rozhlédl, zda nás náhodou někdo spolu nevidí. Pro jistotu mne však zatlačil hlouběji do průjezdu, ačkoli bylo po volbách.

Než se vzpamatoval z politické pohromy Vítězného Února, ztrávil pan doktor Kučera také dva roky v dolech, kde jeho řeč dostala lidové prvky. Nedivil jsem se proto, když jich později s oblibou užíval.

„Úplně jsme je přechcali,“ řekl mi nyní, v prosinci roku 1971, přímo v Ungeltu. „Bolševik je z toho úplně magor, pane redaktore!“

Nevěděl jsem hned dosti přesně, jaký další úspěch strany a vlády má doktor Kučera konkrétně na mysli, avšak neptal jsem se přímo, abych nevypadal jako blbec. Místo toho jsem řekl, abych si pomohl k nějakému objasnění:

„Vidíte, pane doktore, ani se mi to tak nejevilo, na tý mý vesnici.“

„Prosím vás,“ řekl shovívavě, „tak to vám musím vyličit!“

Navlékl jsem si rukavice, protože byla zima. Do kavárny jsme spolu nemohli, mohl bych ho kompromitovat.

„Tak si představte,“ pokračoval. „Prověřili mě!“

Asi jsem nedával najevo přiměřené podivení, protože mne zatáhl za klopou zimníku a dodával naléhavěji:

„Mě! Vykořisťovatele! Nespolehlivej živel! Po tom všem!“

Vztáhl ruce k pomyslným nebesům, a dodal:

„No nejsou to volové?“

Í takto, uvažoval jsem, je možné případ stylizovat!

„To tedy ano,“ řekl jsem však nahlas, neboť jako oportunista oponuji skoro výhradně jen v krizových situacích, a to jsme měli právě úspěšně za sebou.

„Ale to není všechno,“ pokračoval doktor Kučera velmi radostně. „Nasadili mě dokonce do prověřkové komise!“

Vypadal naprosto nadšeně.

„Představte si! Mě! Zlosyna! Nepřítele dělnický třídy! Do prověřkové komise!“

Zeptal jsem se ho:

„A vzal jste to?“

„Vy se ptáte?“ - roztáhl ruce údivem. „Copak dneska se dají odmítat funkce? Víte, jak by s vámi zametli?“

Věděl jsem, ale nenaznačil jsem to. Doktor Kučera na to ostatně ani nečekal. Pokračoval:

„Měli jsme tam akorát jednoho blba, a to byl předseda. To víte, všude musí dneska bejt aspoň jeden fízl. Tenhle byl naštěstí pořád naloženej v lihu, takže většinou spal. A my jsme prověřovali, pane redaktore, jako namydlený.“

Dovolil jsem si zeptat, jaké bylo jinak složení komise.

„Že se ptáte!“ - řekl. „Stačilo, abychom na sebe mrkli! Samý kádry. Jeden měl dokonce malej dekret a taky jsme tam měli jednoho hrbatýho, kterej uměl vyvolávat duchy.“

Pokud jsem mohl srovnávat, byla i prověřková komise doktora Kučera na úrovni.

„Vylučovali jsme výhradně, když na tom někdo trval,“ vyprávěl dále doktor Kučera. „Ale jinak jsme každému vyhověli. Zakolísal, nezakolísal, jak ukázal dobrou vůli a všechno odvolal, my jsme ho jen podepřeli. Víte, já bych řekl“ - odmlčel se, aby to mohl správněji zformulovat - „že dneska kdo není padlej na hlavu, tak se musí do strany dostat.“

S tím jsem souhlasil.

„Krásná habaďura, to musíte uznat,“ řekl doktor Kučera.

„A co volby?“ - zeptal jsem se, abychom pokročili.

Do dvora začal padat snh.

„Volby!“ - vykřikl právník nadšeně. „Tím to vyvrcholilo! Hotovej čardáš! Vy jste to neviděl?“

Připustil jsem, že jsem v den voleb vyvážel miskruvnu.

„Pane redaktore,“ řekl pomaleji a vzal mne kolem ramen, „v den voleb prokázal tento národ svou naprostou morální převahu nad těma Mongolama. Já byl ve volební komisi, já jsem to viděl. Do jednoho muže se Češi dostavili do volebních místností, aby dali nejevo, že jim to nestojí za to něco riskovat. Hrdě a nevšimavě házeli ty saláty do urny, takže v půl pátý jsme už měli odvoleno. Skoro jsme nemuseli nic fixlovat! Jeden bejvalej továrník dokonce na důkaz svého opovržení přivezl i svou těžce nemocnou tchýni, která nám tam uprostřed volebního aktu umřela. Musel to dodělat za ní. Pane redaktore!“ zvolal doktor Kučera opět pateticky - „devadesát devět celých devadesát devět setin procenta! Za tak krátkou dobu po tom průseru!“

Odmlčel se, už proto, že potřeboval nadechnout. Nebyl už konec konců nejmladší, a také vleklé třídní boje ho poznamenaly.

„Převezly jsme je úplně,“ řekl pak. „Já si dovedu představit, jak tam ten spolek sedí v tom festunku u Štvanice a jak na to koukají a krouťejí těma vodnatejma lebka-ma, kam se jim vypařil třídní nepřítel. Pane redaktore“ - položil si ruku na prsa - „tomu já teda říkám originál česká kulišárna.“

„Máte pravdu,“ řekl jsem zčásti proto, že mne již velmi zábly nohy. „Převezli jsme je.“

Byl rád, že s ním souhlasím.

„Musím už jít,“ řekl náhle a podíval se na hodinky. „Mám za chvíli schůzi okresního výboru.“

Podíval se na mne optimisticky, a dodal ještě:

„Nepotřebujete nic, že ne?“

Na odpověď raději nečekal. Otevřel aktovku a vytáhl z ní perníkového mikuláška za Kčs 2,80, jemuž chyběla hlava.

„Tumáte“, řekl. „Dejte to dětem, ať si zobnou. Ta hlava, mrška, se asi ulomila.“

Podal mi ruku, radostně se usmál a podíval se ven z průjezdu. Protože nikdo nešel, pokynul mi ještě a vyběhl ven.

Vyšel jsem za chvíli za ním a viděl jsem ho, jak se ztrácí na konci průchodu. Běžel, aby stihl schůzi okresního výboru - bohužel nevím, které organizace.

Myslím, že jsme je opravdu dosti převezli.

K KONEC PODVRATNÉ ČINNOSTI PADOUCHA DOKTORA HOLOUSE

V době, kdy na zlosyna Eduarda Holouse dopadlo rameno spravedlnosti, nebyl už tento entomologem, nýbrž zaměstnancem sanitární služby Ústředního národního výboru Praha. Kladl jed na krysy v rajónu ohraničeném na severu ulicí Ječnou, na jihu ulicemi Plaveckou a Botičskou, na východě Sokolskou třídou a na západě vltavským nábřežím, které ze zvyku pořád nazýval Nábřežím Rašínovým, ačkoli ústřední název této úhledné komunikace zněl již dávno úplně jinak.

Holousovým okrskem protékal nejdolnější tok Botiče, a krysy /*Rattus rattus*/, jakož i potkani /*Rattus norvegicus*/ zachovali si zde až do dnešních časů oblíbená sídliště. Patrně proto našel zde uplatnění nejen Holous, ale i starší kolega Mízek, Jenž nevyslovoval hlásku „c“ a pil výhradně minerálky, čímž se společensky znemožnil na svém prvním přechodném přefazení z Ústavu parazitologie Akademie věd, a to bylo ve stavebnictví.

Holous i Mízek pracovali pro sanitární službu svědomitě, vyměňující si během dne názory na různé odborné problémy a pochvalující si srovnatelné výhody svého nového zaměstnání, neboť v Čechách může být vždycky všechno ještě horší, než jaké to právě je.

Byli to lidé zdvořilí a ani společné prolézání sklepů a stok mezi nimi nedokázalo vytvořit vztahy natolik důvěrné, aby snad na sebe volali křestními jmény či si dokonce tykali. V podzemních prostorách, kam neobratně lezli se svými plechovkami a brašnami, ozývaly se proto dialogy poměrně nepřípadné, jakoby se kanály jaksi nehodily pro ně, anebo oni pro kanály. Avšak realita je neúprosná; na věcech to nic neměnilo. Ani domovníci a vedoucí domovních čet a bytových správ se nedivili, přípravě již na všechno.

„Račte dovolit, pane doktore“, řekl třeba nejednou Mízek, „stojíte mi na ruce.“

A Holous v takovém případě odpovídal:

„Je mi velmi líto, pane kolego. V těchto bagančatech vůbec necítím, na co šlapu. Myslel jsem, že to je výkal.“

A mohl mít pravdu, neboť oba tam šlapali na nejrůznější věci.

Občas litovali, že nemají bližší vědní obory, neboť Mízek byl dermatolog, zatím co oborem Holousovým byli výhradně cizopasníci říše živočišné, konkrétně hmyzí, a z těchto pak zvláště blechy, štěnice a vši.

Tato okolnost ostatně velmi ovlivnila, ba přímo podminila ráz a rozsah protispolečenské činnosti obou, přičemž se z Holouse následkem jeho blech, štěnic a vší vyklubal padouch obzvláště nebezpečný, horší než Mízek, jehož kožní plísňe nabízely jen vzdálenou souvislost s problémy sociálními či přímo politickými.

Protistátní rejdy Eduarda Holouse začaly na jedné schůzi neblahého jara 1968, kde jeden radikál na konci svého diskuzního příspěvku radostně zvolal:

Kapitáne, jako v socialismu. Až na dno!

„Soudruzí, zbavme se štěnic, které nám vládnu!“

Na tomto místě, ještě než utichl bouřlivý aplaus přítomných odborářů, povstal vědecký pracovník doktor Holous a pronesl plamennou obranu cizopasníků. Odborně popsal jejich orgánové složení, jejich rodinný život a způsob množení a zdůraznil, že cizopasníci nalézají obživu jenom na organismech k tomu vhodných a ochotných, zatímco organizmy schopné obrany parazity nepřijímají.

Na tomto místě Holousova vystoupení zatleskali dva přítomní konzervativci, zatímco devadesát přítomných radikálů nespokojeně huhalo.

Holous však pokračoval:

„Cizopasníci sami, soudruzí, již vlastní cizopasníky nemají, a to mluví samo za sebe. A pokud jde konkrétně o ty štěnice, soudruzí, tak ty si nezaslouží, aby byly takto bez znalosti věci s ledaským nezaslouženě srovnávány.“

Na tomto místě tleskalo devatenáct radikálů, zatímco dva konzervativci mlčeli.

Je ovšem jasné, že tímto vystoupením si Holous udělal velkou kádrovou skvrnu, které se už nikdy nezbavil. Zatímco radikál, který se štěnicemi přišel na schůzi, všechno přežil a po dojmavé sebekritice dokonce povýšil, Holouse v prověrkách vyhodili jako nebezpečný živel, Mízka, který se ho zastal z hlediska kožní prašiviny, vyhodili s ním. Nový ředitel ústavu, kterého tam strana poslala z dámského prádla, řekl: „S blechami si poradíme i bez Holouse, soudruzí, a prašivina nám nikdy nevadila.“

Ze svých životních zkušeností však Holous ani Mízka nevodili potřebné závěry. Zvláště Holous vykazoval značnou nepolepšitelnost. Do práce i z práce s sebou tahal těžkou aktovku, z níž v tramvaji lovil tlusté knihy se vzorci a obrázky a psal si poznámky drobným, nečitelným písmem. Z Vršovic, kde bydlel, měl k tomu na Moráň spoustu času a kdo to trochu zná, ví velmi dobře, že to byla,

odborně řečeno, flagrantní příprava k trestné činnosti.

Jeho počínání také neušlo pozornosti příslušných míst. Naopak, příslušná místa Holouse sledovala a posléze ho začala i rozpracovávat. Založili mu spis, do bytu mu navrtali mikrofon a dvakrát ho také pozvali k informativnímu pohovoru, avšak dále než k ústrojí kousavému a k pošvatkám se s Holousem nedostali. Bylo jim jasné, jakého padoucha mají před sebou, a bylo jen otázkou času, kdy se mu dostanou na kobyliku.

Koncem září začal Holous po večerech stylizovat vědeckou práci o významu prevence v manipulaci s cizopasníky. Jeho zásadní odpůrce hrubého zacházení s těmito zvířátky, k nimž si vytvořil vztah přímo něžný, odmítal Holous všechno od plácačky na mouchy až k postřiku Quick-Kill od Firmy Dupont. „S cizopasníky nejlépe po dobrém“, byla Holousova zásada. Držel se jí už na vojně, kde svobodník Bilak přinesl z vycházky filcky a nakazil jimi celou světnici. Zatímco se všichni natírali petrolejem, Holous chodil za tmy na dvůr, kde vystavoval postižené partie zimnímu větru. Zkušenost tehdy neověřila ani jednu metodu: Petrolejem natřená ubikace druhého praporu vyhořela právě v době, kdy Holouse odváželi do nemocnice se zamrzlým močovým měchýřem.

Nyní se však doktor Holous ke své staré teorii vracel, aby ji podepřel mocnými vědeckými argumenty. V principu vycházel z téze, že cizopasníci jsou nedílnou součástí celkového systému rovnováhy v přírodě. Převáděno do laické řeči, odvíjel Holous jakýsi řetěz, kde houba žrala pařez, houbu žrali červi, červy zobal kos, kosa žrala kočka a kočku žraly blechy. Unášen nadšením, dospěl Holous až k myšlence, podle které vlastně byli cizopasníci základem přírodního pořádku, regulátorem reprodukce a hygienickým předvojem živočišné říše.

Naším pracujícím je jasné, že použije-li někdo v pí-

semném, ba i ústním projevu slova "předvoj", činí tak ovšem na vlastní riziko a musí počítat s následky. Holous na to nemyslel, a navíc ještě napsal:

„Předpokladem harmonického vývoje každé živočišné organizace je vedoucí úloha cizopasníků, kteří výběrem svého nositele napomáhají přirozenému výběru, neboť je jasné, že organismu bez parazitů se dostává mnohem příznivějších vývojových podmínek než organismu s parazity, takže to jsou v konečné instanci právě parazité, kteří rozhodují o hlavních otázkách.“

Tuto ošemetnou studii dokončil doktor Holous tři neděle před volbami a bez váhání ji poslal jednomu kolegovi do Kodaně, a nímž si už dvacet let odborně korespondoval o možnostech transplantace zadních nohou z blechy na ploštici.

Tak se celý spisek dostal obvyklým služebním postupem z poštovního úřadu 025 přímo na stůl federálního podplukovníka Sologubova, náčelníka všech orgánů, které Holouse už dva roky rozpracovávaly.

„Chytil se, ptáček“, řekl federální podplukovník radostně, když to dočetl, a zamnul si ruce. Na okraj Holousovy vědecké práce pak napsal čísla všech paragrafů trestního řádu, proti kterým se Holous se svými cizopasníky provinil. Bylo jich celkem devět, včetně spiknutí se zahraniční centrálou.

Hned poté přikročil federální podplukovník Sologubov k vypracování schématu zatčení padoucha Holouse, a to ještě před volbami. Živly jako Holouse není radno ponechávat na volné noze v tak vážné době, ať již mají v principu k parazitům poměr sebekladnější. „Tento pamflet“, pravil přitom jeden tajemník, „je ještě horší než Akční program, soudruzi!“

V den, kdy se Holousův osud pomalu naplňoval, kladli s kolegou Mízkem jed v podzemních prostorách domů

Teprve teď, když jste
zdráv, patříte do velké
rodiny socialismu.

zvaných Na zelené hoře mezi ulicemi Kateřinskou a Na bojišti, meditujícíe přitom o osudech českého národa v případě, že dotyčná bitva dopadla opačně. Tamtéž poutivě vyplnili pracovní výkaz a posvětili pečenače s houskou. Domů jel Holous v dobrém rozpoložení, ačkoli jim na sídlišti nefungovalo topení a byla polovina listopadu. Člověka, jenž miluje cizopasníky, nemohou vyvést z rovnováhy ani obtíže růstu.

Zamyšlen jako obvykle, nakloněn doprava vahou své objemné aktovky naplněné odbornou literaturou, vlekl se Holous přes tři bloky od stanice tramvaje k domu, kde bydlel. Nevšímal si tří majorů a jednoho kapitána, kteří ho nenápadně obkličovali zezadu, zatímco dalších pět majorů ho čekalo před domem, čtyři majori v domě, jeden nadporučík ve výtahu, což všechno sledoval podplukovník Sologubov ze střechy dalekohledem. Zatčení samo světili dvěma nadstrážmistřům v uniformě, kteří čekali na Holouse v předsíni, když paní Holousovou s dětmi vykázali do kuchyně. Byla to dokonalá organizace a pro Holouse nebylo úniku, neboť na něho měli připraveno i šest služebních limuzin, dvě spojky na motocyklu, dorozumívali se holandskými walkies-talkies a na půdě ještě měli v záloze samopalníka Obzinu, ačkoli tento tam usnul.

Díky tomuto důmyslnému rozmístění orgánů proběhlo zadržení padoucha Holouse hladce. Strážmistři mu odborně nasadili železa a vyvedli ho k autu, kde mu jeden z majorů řekl:

„My vám ukážeme cizopasníky, až zmodráte.“

Teprve v této chvíli si Holous uvědomil, že ho nevezou na žádnou vědeckou konferenci.

Při domovní prohlídce zabavili stotřicet sedm odbořových knih o parazitech a šestnáct kontejnerů se živými cizopasníky.

Zůstává však otázkou, zdali Eduard Holous změní své kladné postoje aspoň ve výkonu trestu.

/Prosinec 1971/

Ž ŽIVITELÉ RODIN

I.

Jako provozně-technický náměstek jsem se krizového období nezúčastnil pouze při vstupu zpřátelených vojsk, když celopodniková schůze jednomyslně odhlasovala, aby se vyčistila rudá hvězda na komíně a já jsem dostal za úkol, abych to v rámci svého popisu práce organizačně zajistil.

Bylo mi ihned politicky jasné, že se jedná o významnou akci, protože hvězda byla pro nedostatek kapacity naposledy čistěna při oslavě úmrtí soudruha Ždanova a byla po těch letech už tak špinavá, že když jsme měli ve městě zneprátelenou armádu, přáli si naši zaměstnanci, aby jim hvězda svítila na pozdrav.

Čistění jsem proto organizoval osobně. S pomocí požárního žebříku, který nám dal městský požární sbor pohotově a iniciativně k dispozici, se nás na komín dostalo celkem dvanáct včetně soudruha Chlebojeda, vedoucího oddělení pro zvláštní úkoly. Odpojili jsme příkon elektrického proudu a jali jsme se hvězdu zametat a šamponovat.

Přitom se však stalo, že zrezivělá železná konstrukce, na které byla hvězda umístěna, nevydržela nápor čistících prostředků a spadla na dvůr. Hvězda spadla s ní, neboť k ní byla přišroubovaná.

Jsem si vědom toho, že jsem měl s touto únavou materiálu jako provozně-technický náměstek počítat, avšak při akci nebyl naštěstí nikdo zraněn a hvězda už stejně svou svítící funkci neplnila. Když se události po dvou letech uklidnily, nahradili jsme starou hvězdu novou. Montáže nové hvězdy jsem se opět zúčastnil osobně s týmiž soudruhy, s nimiž jsme chtěli při vstupu vojsk starou

hvězdu oprášit. Tato akce se podařila a hvězda nyní svítí zcela zřetelně jako v padesátých letech.

Václav Čížek

II.

Na začátku obrodného procesu jsem prodělal zánět nosohltanu a když jsem se opět mohl účastnit stranického života, nikdo již proti tomu nic nenamítal a postupoval jsem proto nadále v linii stranického tisku a usnesení Ústředního výboru.

Připouštím, že jsem asi jednal pomýleně, avšak okresní Poradna a studovna marxismu-leninismu mi ještě v červenci na můj osobní dotaz telefonicky sdělila, že ideologicky je všechno v pořádku a jako vedoucí salátovny jsem se tudíž nadále věnoval svým povinnostem, neboť turistická sezóna klade na náš provoz zvýšené nároky.

Členem výboru jsem byl zvolen za své nepřítomnosti když mne o tom soudruh Kočvara informoval, řekl jsem mu pouze, že se práce nelekám, neboť soudruh Kočvara byl tehdy ještě podnikovým ředitelem.

S rezolucí o neutralitě jsem sice vnitřně nesouhlasil, ale nechtěl jsem pohoršit plenární schůzi a proto jsem též hlasoval pro, i když jsem přítom myslel, že s rezolucemi se daleko nedostaneme.

Připouštím, že jsem na této schůzi seděl za předsednickým stolem, avšak schůzi jsem řídil nerad a teprve po odchodu soudruha Wimmera k zubaři. Že jsem nedal slovo soudruhům, kteří chtěli vyjádřit své námitky, se nezakládá na pravdě, protože námitky tenkrát nikdo neměl, jelikož první námitku měl soudruh Faule, ale až v pro-

sinci, a tato námitka se týkala pouze ruských vajec, ačkoli jsme je mezitím přestali vyrábět.

Naopak já jsem nad vývojem vyjadřoval obavy již v dubnu, jakmile bylo oznámeno, že se budou konat štábní manévry. Na má varování však nikdo nedal a naopak tvrdili, že s nimi máme spojeneckou smlouvu a že nám tudíž nemohou nic udělat.

Svou pasivitu z posrpnového období mohu vysvětlit tím, že jsem v rámci stanov strany pořád ještě následoval tehdejší vedení a toto k žádné aktivitě nevyzývalo. Později jsem opět dostal zánět nosohltanu, avšak nástup nového vedení strany v čele s dalším soudruhem ze Slovenska jsem uvítal, což mi mohou dosvědčit všichni soudruzi a soudružky ze salátovny.

Přiznávám, že jsem šel v den prvního vstupu zpřátelených vojsk do práce pěšky, avšak o žádné výzvě k témuž jsem nevěděl a jednal jsem na radu závodního lékaře, který mi již před pěti lety nařídil více pohybu proti infarktu.

Všech schůzí a manifestací jsem se potom opět zúčastnil a hlasoval jsem pro všechny rezoluce na podporu a dal jsem si závazek, že vysvětlím novou politiku strany bezpartijním v místě bydliště, což se mi sice nepodařilo, avšak závazek jsem splnil.

Moje rodina je uvědomělá, dcera vstoupila do KANu omylem a manželka je členkou RVHP, takže žádám o zachování svého členství a o uznání okolností, za nichž jsem se pomýlil.

Karel Čížek

Jenom jsme jim neřekli
co si myslíme
o výstavbě socialismu

III

Své postoje z polednového období mohu dostatečně vysvětlit jednak tím, že jsem silně krátkozraký, dále pak tím, že po autonehodě u Choduně /služební cesta/ jsem též zčásti ohluchl. Od té doby se musím na schůzích spoléhat na své spolupracovníky, kteří vady zraku a sluchu nemají, a také v řečeném období jsem hlasoval podle nich. Kteří to konkrétně byli, nemohu s určitostí říci, protože u nás v pojišťovně se lidé hodně střídají a též často jezdí mimo a kromě toho bývá na schůzích tak nakouřeno, že bych asi ani kdybych viděl normálně stejně nerozeznal, vedle koho sedím.

Za těchto okolností jsem také podepsal několik set rezolucí včetně 2.500 slov a Slovo do vlastních řad jakož i vystoupení z tábora míru a podobné, avšak s těmito podrobnostmi jsem byl díky straně seznámen teprve dva roky po okupaci, zatímco předtím mi nikdo neřekl, co se vlastně děje.

Můj případ ukazuje jasně, jak bývalý Ústřední výbor zanedbával spojení s masami a k jakým následkům to mohlo vést, kdyby se vývoj ubíral dále.

Posléze prohlašuji, že jsem nadále na stejných pozicích jako dříve a že se strana o mne může kdykoli opřít.

Lubomír Čížek

IV.

Jako státní zaměstnanec jsem se po celé krizové období snažil přispívat ke klidu a pořádku a všichni mí spolupracovníci vědí, že jsem nikdy žádnou iniciativu nevyvíjel a k ničemu jsem se nevyjadřoval. Maturitu ne-

mám a nástěnné noviny jsem nevyhotovoval, nýbrž jsem je už od roku 1957 dostával z okresu hotové a jenom jsem je vylepoval. Za obsah nástěnky tudíž odpovědnost nenesu a naopak jsem odstranil heslo „Zrádce Pýcha na pranýř“, protože moje žena se za svobodna jmenovala Píchová.

Akční program jsem vůbec nečetl, protože jsem vždycky věřil straně již od popravy soudruhů z protistátního centra a věřím jí i nadále a je-li v duchu Ledna nebo není jsem nemohl posoudit, protože jsem měl organizačně na starosti pouze Měsíc Poštovní Známký a ten se konal v březnu.

Dívám-li se na sebe sebekriticky, pak musím uznat, že jsem pomýlený byl. Za toto padá odpovědnost na rozhlas po drátě, který byl na naše pracoviště přes mé námítky zaveden již před patnácti lety na návrh soudruha Vozníka, avšak tento mezitím zemřel. Mohu říci s určitostí, protože s jinými sdělovacími prostředky jsem do styku vůbec nepřišel následkem výstavby garáže a zakázané časopisy čtu teprve nyní, abych věděl, kam jsme se vlastně jako národ řítíli.

Delegátem na okresní konferenci mne navrhl Šubrt ze zlomyslnosti, abych nemohl v neděli nahazovat. Na tuto jsem se však dostavil až po hlasování, protože jsem byl na pohřbu tchána v Milovicích a omylem jsem si sedl do vlaku, který jel do Karagandy.

Se vstupem vojsk zcela souhlasím, protože ve třídně rozděleném světě to ani nemohlo jinak dopadnout. Ze Svazu přátel jsme však z rodiny nikdo nevystoupil a též pálení legitimací na sídlišti jsme se nezúčastnili, nýbrž jsme tam na výzvu předsedy poslali s nimi dceru, i když tato jako pionýrka nesouhlasila. Zapojit jsme se později nemohli, protože nebylo kam a sekretariát pře-

jmenovali na lidové nakladatelství.

Na pozicích Dubna stojím úplně uvědoměle a jako člen strany budu i nadále vynakládat všechny své síly za udržení pořádku a za další zlepšení tábora míru.

František Čížek

V.

Jsem velmi vděčen za to, že se mi dostává příležitosti vysvětlit své postoje v krizovém období, abych mohl ukázat, v jaké situaci jsem se nacházel.

V Lednu si manželka zlomila nohu a šest neděl jsem se pak musel starat o domácnost s třicetiletou tchýní a 17-tiletým nezletilým synem Iljou. Když se konečně uzdravila, byly již události v plném proudu. Bylo mi jasné, že tento rok se mnoho práce neudělá a rozhodl jsem se proto, že si raději nechám vyoperovat žlučník. To se mi také stalo, načež jsem po nekolikátýdenní rekonvalescenci nastoupil do Lázní Buštěhrad. Spolu se mnou tam však přijela i spojenecká vojska, takže jsem zase raději odjel domů.

Po návratu do zaměstnání jsem se ihned zapojil do plnění plánu, který pokulhával. Událostí jsem se ani pak neúčastnil, protože kdo pracuje, nemá čas na události.

Se vstupem vojsk i s novým vedením souhlasím, ačkoli dosud nejsem zcela zdrav.

Josef Čížek

Tu hodinu to ještě vydržíme.
Po fajruntě budem rovnou v komunismu.

I když mi sebekritika není cizí, mohu nicméně hrdě prohlásit, že pokud jde o mou osobu, po celý obrodný proces včetně porážky kontrarevoluce jsem se choval naprosto bezúhonně a ani na okamžik jsem nezakolísal.

Ačkoli jsem tisk četl pravidelně, jeho zhoubnému vlivu jsem nijak nepodléhal a v denních diskusích jsem si naopak ozřejmňoval škodlivost stanovisek, přičemž jsem ještě splnil denní normu na 115 procent /viz příložená dokumentace/. Na pracovišti jsem šel rovněž příkladem vstříc v úspoře materiálu, přičemž žádných davových akcí jsem se nezúčastnil. V pracovním kolektivu jsem dále od počátku hájil vstup vojsk jako osudovou nevyhnutelnost a výrok vykradače hrobů Zelenky o tom, že v „takovéto době je opravdu lepší sedět v kriminále“ jsem rozhodně odmítl se slovy, že nejdůležitější je to, zdali se při tom zachovává vedoucí úloha Sovětského svazu.

Jak rovněž potvrzuje dokumentace, předčítal jsem na pracovišti nahlas Tribunu a dobrovolně jsem pomáhal s výzdobou budovy k výročí Velké Říjnové socialistické revoluce, přičemž jsme byli jediná budova ve městě, která tehdy byla vyzdobená. Oslavy hokejového vítězství jsem se rovněž nezúčastnil, ačkoli mi pro vzorné chování byl prominut zbytek trestu, avšak propuštěn jsem byl teprve 30. dubna /viz příložená dokumentace/, kdy již v čele strany stálo nové vedení v čele se soudruhem Husákem, do něhož jsem se ihned zapojil.

Byvší stíhán toliko za zneužití devítiletého synovce, jehož rodiče k nám nadto nikdy nenašli cestu, zachoval jsem si naopak politicky jasno a v bdělosti jsem nepolevil. Funkci ředitele chlapeckého internátu, která mi byla svěřena po vítězství zdravých sil v uznání mých postojů,

Soudruzi, zdůrazňuji:
Vítěze zvolíme
do politbyra.

vykonávám svědomitě a kvalifikaci so doplňuji. Okna mám vyzdobena nepřetržitě /viz přiložená fotografie/ a rovněž jsem se s manželkou dobrovolně přihlásil ke čtrnáctidennímu zájezdu do Sovětského svazu, ačkoli jsem teprve rok na svobodě.

Vladimír Čížek

1971

Nojo, ale kde je ten
antisověťismus?

VŠECHNO BUDE JINAK

- h u m r dietní potrava zaměstnanců ministerstva
zahraničních věcí.
- h u m u s jemná moučka k výrobě vánočního pe-
čiva; nejlepší h. dovážíme ze SSSR.
- h u n t
h u n t o v a t i nákupní vozíček pro zaměstnané ženy.
účelně realizovati plánované úkoly nár.
hospodářství s přihlédnutím k potřebám
Rady vzájemné hospodářské pomoci.
- H u n o v é asijský národ, obývající původně území
mezi Polskem a Čínou; proč tam nezůs-
tali, není známo.
- h u r á
H ů r k a O t t o volání pracujících na státních pohřbech
1910 - 1986, zubní technik z Brandýsa
nad Labem, rok před smrtí se dobrovol-
ně naučil rusky.
- h u s a rod ptáka vrubohubého; samec hlasitě
kejhá; odstřel ve městech povolen.
- h u s t i l k a bulharský přístroj k nafukování bakla-
žánu.
- h u ť
H ů b s c h D a l i b o r - provoz pro konverzi hlíny na šrot.
nadstrážmistr Sboru nápravné výchovy;
držitel rekordu ve skoku bez padáku.
- h y d r á t
h y m n u s prověřený člen strany chovaný v akváriu
starý druh písně z doby, kdy ještě bylo
co opěvovat; poslední český hymnus je
z roku 1953 /My máme svoje ptáky z o-
cele, my ny nich létáme vesele/.
- h ý ž d ě krajina tělní na zadní straně pánve;
pomyslné parkoviště zahraničních obr-
něných vozidel.

Tak tohle je socialismus?

Přátelé, soudržky a soudrzí,
pracující všech kategorií, zemedělci a
příslušníci inteligence,
úředníci, vědci, vojáci a důstojníci...

Kdo by půjčil našemu státu padesátku?

REVUE NAPĚTÍ a HUMORU

KONFRONTACE

Vydává KONFRONTATION SA, Postfach 3170, CH-8048 Zuerich.
Odpovědný redaktor Vladimír Škutina. Technická redakce
Dominik Wallenfels.
Tiskárna Offsetdruck und Verlag Max Gstoettner, Hans-Sachs-Strasse 8,
D-8400 Regensburg
Revue vychází šestkrát ročně.
Číslo účtu pošt. šek. úřadu: 80-17663, Zuerich.
Bankovní spojení: Aargauische Hypotheken und Handelsbank.
CH-5200 Brugg, Kto: K1-553889.6. For Konfrontation.
Zahraniční odběratelé mohou platit buď bankovním příkazem nebo
mezinárodní poštovní poukázkou.
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Eigentuermer, Herausgeber und Verleger: KONFRONTATION AG,
Postfach 3170, CH-8048 Zuerich.
Verantwortlicher Redaktor Vladimír Škutina. Layout Dominik Wallenfels.
Druck: Offsetdruck und Verlag Max Gstoettner, Hans-Sachs-Strasse 8,
D-8400 Regensburg
Erscheint sechsmal jährlich.
Postscheckamt Zuerich, 80-17663.
Bankverbindung: Aargauische Hypotheken und Handelsbank,
CH-5200 Brugg. Kto: K1-553889.6. Ref. Konfrontation.
Die Abonnenten im Ausland koennen auch mit Bankueberweisung oder
Money Order bezahlen. Nicht zurueckgeforderte Manuskripte werden nicht
retournieren.

Owner, publisher and editor KONFRONTATION SA, Postfach 3170,
CH-8048 Zuerich.
Editor in charge: Vladimír Škutina. Layout Dominik Wallenfels.
Printer Offsetdruck und Verlag Max Gstoettner, Hans-Sachs-Strasse 8,
D-8400 Regensburg
Published six times yearly.
Postcheque office: 80-17663, Zuerich.
Bank: Aargauische Hypotheken und Handelsbank, CH-5200 Brugg, Kto:
K1-553889.6. For Konfrontation.
Subscribers can also transfer their money by bank or money-order.
Original manuscripts will only be returned upon request.

Printed in Germany

Roční předplatné /6 čísel/
One year subscrip./6 copys/
Jahresabon. /6 Ausgaben/

sFr	49.50	sKr	119.-
DM	52.50	dKr	139.50
Oes	390.-	nKr	139.50
L	14.50	US \$	25.90
Hfl	57.50	can \$	28.-
FF	118.80	aus \$	24.90
bFr	829.-		

Jednotlivé číslo:
Single copy:
Einzelnummer:

sFr	9.80	sKr	24.-
DM	10.25	dKr	28.40
Oes	77.-	nKr	28.40
L	2.85	US \$	4.95
Hfl	11.50	can \$	5.45
FF	23.50	aus \$	4.90
bFr	165.-		